

Risbo

Research-Training-Consultancy

Gemeente Rotterdam

KWP

Rotterdams Talent

Basismonitor Onderwijs Nationaal Programma Rotterdam Zuid (School)loopbanen 2019

J. de Boom

P. van Wensveen

Risbo, Erasmus Universiteit

A.L. Roode

P.A. de Graaf

OBI, gemeente Rotterdam

Basismonitor Onderwijs Nationaal Programma Rotterdam Zuid

(School)loopbanen

J. de Boom

P. van Wensveen

Risbo, Erasmus Universiteit

A.L. Roode

P.A. de Graaf

OBI, gemeente Rotterdam

Risbo, Erasmus Universiteit

OBI, gemeente Rotterdam

Juni 2019

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding.....	13
Opzet van het rapport	14
2 Data en methode	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Gebruikte databestanden	15
2.3 Analysestappen	16
3 Loopbaan van groep 8 basisschoolleerlingen	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Kenmerken van de cohorten 2010/2011 en 2011/2012	18
3.3 Geografische mobiliteit van leerlingen	19
3.4 Zonder vertraging naar het derde jaar van het vo	21
3.5 Op- en afstroom in het derde jaar van het vo	21
3.6 Behaald diploma ten opzichte het schooladvies	23
3.7 Geslaagden vmbo-b en vmbo-k	24
4 Loopbaan van leerlingen in leerjaar 3 voortgezet onderwijs.....	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Kenmerken van de leerlingen in leerjaar 3	28
4.3 Geografische mobiliteit van leerlingen	29
4.4 Onderwijspositie van leerlingen na één jaar	31
4.5 Diploma in de volgende jaren	35
4.6 Doorstroom na vervolgopleidingen	39
4.7 Sociaaleconomische positie na vier, vijf en zes jaar	41
5 Loopbaan van leerlingen die het praktijkonderwijs of VSO verlaten ..	43
5.1 Inleiding	43
5.2 Kenmerken van leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC	44
5.3 Geografische mobiliteit van leerlingen	45
5.4 Onderwijspositie van leerlingen in de volgende jaren	47
5.5 Diploma in de volgende jaren	49
5.6 Sociaaleconomische positie na uitstroom	50
6 Loopbaan van mbo-gediplomeerden.....	53
6.1 Inleiding	53
6.2 Kenmerken van mbo-gediplomeerden	54
6.3 Geografische mobiliteit van de mbo-gediplomeerden.....	56

6.4	Positie op de arbeidsmarkt.....	59
6.5	Doorstuderen na het behalen van een mbo-diploma.....	64
Bijlage 1	Overzicht van de gebruikte SSB-bestanden	69
Bijlage 2	Gebruikte dan wel geconstrueerde variabelen.....	71
Bijlage 3	Speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs	73
Bijlage 4	Sectorindeling in het MBO	75
Bijlage 5:	Tabellen bij de hoofdstukken.....	79

Samenvatting

In de Basismonitor Onderwijs NPRZ worden de jongeren die wonen in Rotterdam Zuid op het gebied van onderwijs systematisch vergeleken met jongeren die in overig Rotterdam, in de vier grote steden en in Nederland wonen. Zichtbaar is dat de jongeren uit Rotterdam Zuid al een achterstand hebben aan het einde van het primair onderwijs en dat deze achterstand groter wordt in de verdere onderwijsloopbaan. De positie van jongeren uit overig Rotterdam is ongeveer vergelijkbaar met de positie van jongeren in de vier grote steden.

Door middel van het volgen van cohorten jongeren worden in dit rapport de onderwijsloopbanen van jongeren uit Rotterdam Zuid en uit overig Rotterdam verder in beeld gebracht. Het volgen van één cohort jongeren gedurende de gehele onderwijsloopbaan neemt vele jaren in beslag. Dit is reden om al vanaf de start vier (deel)cohorten te volgen, namelijk een deelcohort met als startpunt groep 8 van het reguliere basisonderwijs, een deelcohort leerlingen met als startpunt het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs, een deelcohort leerlingen die uitstromen uit het praktijkonderwijs en WEC Cluster 3-4 en een deelcohort gediplomeerden van het mbo. Van elk cohort is er een referentiegroep, namelijk de jongeren die in overig Rotterdam wonen. We volgen twee cohorten. Het eerste cohort heeft het startjaar 2010/2011 en het tweede cohort 2011/2012. Elk cohort wordt in de jaren erna gevolgd.

Van elk van de (deel)cohorten zijn de volgende vragen beantwoord:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren in het cohort?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de jongeren in het cohort eruit? Welk deel van de jongeren vertrekt uit Rotterdam Zuid en welk deel blijft?
3. Is er een verschil in kenmerken tussen deze “vertrekkers” en kenmerken van de jongeren die in Rotterdam Zuid blijven wonen?
4. Hoe verloopt de onderwijscarrière van de jongeren in het cohort?
5. Is er verschil in arbeidsmarktpositie? Dit geldt met name voor de uitstroom uit Pro-WEC en gediplomeerden van het mbo.

Hieronder worden de resultaten van het onderzoek samengevat:

Cohorten groep 8

De cohorten groep 8, uit Rotterdam Zuid kenmerken zich door een groter aandeel leerlingen met een leerlinggewicht en groter aandeel leerlingen met een migratieachtergrond ten opzichte van de cohorten leerlingen uit overig Rotterdam. Ook scoren de cohorten van Rotterdam Zuid lager op de Centrale Eindtoets.

Elk jaar vertrekken er leerlingen vanuit Rotterdam Zuid en het aandeel blijvers neemt daardoor elk jaar af. Van de leerlingen in het cohort 2011/2012 woont na zes jaar nog een groter deel in Rotterdam Zuid dan van de leerlingen in het cohort 2010/2011. Van de leerlingen met leerlinggewicht 1.20 blijft een groter deel in Rotterdam Zuid wonen dan van de leerlingen zonder leerlinggewicht. Voor het cohort 2010/2011 is de score op de eindtoets van de vertrekkers uit Rotterdam Zuid lager dan de score van de leerlingen die op Zuid blijven wonen. In het cohort 2011/2012 is er geen verschil in de eindtoetsscore tussen vertrekkers en blijvers.

Drie jaar na de start van het cohort zit 90 procent van de jongeren in Rotterdam Zuid en ook in overig Rotterdam, zonder vertraging, in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs. Een deel van deze jongeren zit op een lager onderwijsniveau dan het schooladvies in groep 8, deze afstroom, is in Rotterdam Zuid groter dan in overig Rotterdam. Dit geldt zowel voor het cohort 2010/2011 als het cohort 2011/2012, maar in cohort 2011/2012 is het verschil in afstroom tussen Rotterdam Zuid en overig Rotterdam kleiner.

Leerlingen uit Rotterdam Zuid halen minder vaak dan leerlingen uit overig Rotterdam een diploma op gelijk of hoger niveau als het schooladvies uit groep 8. Dat beeld zien we op nagenoeg elk onderwijsniveau. Op het laagste niveau, vmbo-b, is het verschil het kleinst. In het vmbo-b is het aandeel leerlingen dat slaagt met een techniekprofiel in het cohort 2010/2011 ongeveer een vijfde en is zorg en welzijn de grootste categorie. Bijna veertig procent van de geslaagden vmbo-b heeft een diploma behaald in deze sector. Onder de geslaagden in het vmbo-k is het aandeel geslaagden in de sector techniek ook ongeveer een vijfde deel, en is de sector economie de grootste. Ruim een derde van de geslaagden volgde een vmbo-k opleiding in de sector economie.

Cohort voortgezet onderwijs leerjaar 3

In de cohorten leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs in Rotterdam Zuid zitten ruim 2.000 leerlingen. Daarvan volgt een relatief groot deel een vmbo-basis opleiding, een relatief klein deel volgt een opleiding op de havo of het vwo. Driekwart van de leerlingen heeft een migratieachtergrond.

Van het cohort 2010/2011 woont na zeven jaar nog 76,4 procent van de jongeren in Rotterdam Zuid. In het cohort 2011/2012 is het aandeel blijvers iets groter. In het cohort 2010/2011 is het aandeel vertrekkers groter onder leerlingen in het praktijkonderwijs en het vwo. In het cohort 2011/2012 is dit niet het geval. Het aandeel blijvers is in beide cohorten het grootst onder leerlingen die het derde leerjaar vmbo gl/tl volgen.

De doorstroom van het derde leerjaar naar het vierde leerjaar is op het onderwijsniveau havo het laagst. Daar zijn relatief veel zittenblijvers en is de afstroom groter dan bij de andere onderwijsniveaus.

Van de leerlingen die een opleiding op vmbo-basis volgen, haalt bijna een derde geen vo-diploma. Een aanzienlijk deel van de vmbo-basis leerlingen stroomt zonder diploma door naar het mbo. Van de havisten in Rotterdam Zuid in het cohort 2010/2011 haalt ruim driekwart een diploma, de afstroom is aanzienlijk, net iets meer dan de helft van de havo 3 leerlingen haalt uiteindelijk een havo diploma, en slechts een kwart doet dat nominaal. In het cohort 2011/2012 haalt van de leerlingen in Rotterdam Zuid een aanzienlijk groter deel van de havisten een diploma en ook doet een groter deel dit nominaal. In vergelijking met overig Rotterdam scoren havisten in Rotterdam Zuid minder, maar het verschil is in cohort 2011/2012 veel kleiner.

Zes jaar nadat de leerlingen in leerjaar drie zitten, heeft ongeveer 30 procent van de vmbo'ers inkomen uit arbeid. Bij de vmbo-basis en vmbo-kader-leerlingen uit Rotterdam Zuid is het aandeel werkenden lager dan in overig Rotterdam. Het aandeel werkenden neemt wel toe met de jaren, maar de achterstand op overig Rotterdam blijft.

In het algemeen geldt, hoe hoger het onderwijsniveau in leerjaar drie, hoe groter het deel van de jongeren is dat ook na zes jaar nog onderwijs volgt. Het aandeel jongeren met inkomen uit werk is na zes jaar juist kleiner voor jongeren met een hoger opleidingsniveau in leerjaar drie.

Cohort uitstroom uit praktijkonderwijs en Cluster 3-4 speciaal onderwijs

In dit cohort vallen jongeren die in het speciaal onderwijs zitten, onder de Wet op de Expertisecentra (WEC). Het gaat om Cluster 3 jongeren met een lichamelijke en verstandelijke beperkingen, en om Cluster 4 jongeren met ernstige ontwikkelingsstoornissen. Sinds de invoering van het passend onderwijs wordt er in de registratie geen onderscheid gemaakt tussen Cluster 3 en 4. In onze definitie zijn beide daarom samengenomen. Naast deze jongeren zijn ook jongeren opgenomen die uitstromen uit het praktijkonderwijs (Pro).

In het cohort 2010/2011 zitten 248 jongeren uit Rotterdam Zuid waarvan 149 uit Pro en 99 uit WEC, en in het cohort 2011/2012 217 jongeren waarvan 109 jongeren uit Pro en 108 uit WEC. De uitstroom bestaat in meerderheid uit jongens.

Van het cohort 2010/2011 woont na zeven jaar nog 68,5 procent van de jongeren in Rotterdam Zuid. In het cohort 2011/2012 is het aandeel blijvers kleiner. Het aandeel blijvers is kleiner onder leerlingen die uit Cluster 3-4 stromen. De vertrekcijfers van de leerlingen die uitstromen uit het Praktijkonderwijs vlakt na grofweg vijf jaar af.

Jongeren die uit Pro-WEC stromen, doen daarna nog vaak een vervolgopleiding. Na één jaar is dat 58,5 procent voor de jongeren van Rotterdam Zuid. Het aandeel leerlingen dat na uitstroom uit Pro-WEC in het onderwijs blijft is voor de Pro-uitstroom duidelijk groter dan voor de WEC-uitstroom. In de vijf jaren na uitstroom haalt 40,7 procent van de jongeren van Rotterdam Zuid een diploma. Voor 13,7 procent is dat een mbo diploma op niveau 1 en voor 23,0 procent is dat een mbo diploma op niveau 2. Uitstromers uit het praktijkonderwijs halen vaker een diploma dan uitstromers uit de WEC, Cluster 3-4 (49,7 procent tegenover 30,3 procent).

Voor veel van de jongeren die uit Pro-WEC stromen is het vinden van een baan niet eenvoudig. Na zes jaar heeft 29,4 procent van de uitstromers in Rotterdam Zuid inkomen uit arbeid. Een groter deel (40,7 procent) is afhankelijk van een uitkering. Jongeren die uit WEC stromen zijn, vaker dan uitstromers uit het praktijkonderwijs, afhankelijk van een uitkering. Het aandeel WEC jongeren met een uitkering blijft in de loop van de jaren stijgen. Bij jongeren uit Rotterdam Zuid die uit het praktijkonderwijs stromen, stijgt het aandeel jongeren met een uitkering in de eerste vier jaar, daarna blijft het op ongeveer hetzelfde niveau.

Cohort gediplomeerden mbo

De groep gediplomeerden in het mbo is zeer divers. De analyse is daarom afgebakend tot de deelnemers tot 27 jaar die een bol- of bbl-voltijd opleiding hebben gedaan.

In de jaren na het behalen van het mbo-diploma vertrekt ongeveer eenderde van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid. Zeven jaar na het behalen van het mbo-diploma in 2010/2011 woont 64,6 procent van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid nog steeds op Zuid. Voor het cohort 2011/2012 is dit beeld nagenoeg gelijk. Zes jaar na het behalen van het mbo-diploma in 2011/2012 woont 66,4 procent van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid nog steeds op Zuid en is dus 33,6 procent vertrokken.

Van de mbo-gediplomeerden in 2010/2011 uit Rotterdam Zuid op niveau 3 en 4 woont na zeven jaar een kleiner deel nog op Rotterdam Zuid dan van de gediplomeerden op niveau 1 en 2. Voor cohort 2011/2012 zijn de blijf- en vertrekcijfers tussen de mbo-gediplomeerden van de verschillende niveaus kleiner.

Van de jongeren die in 2010/2011 een mbo-diploma behalen uit Rotterdam Zuid heeft na één jaar 37 procent werk met een werkweek van 12 uur en meer. Na zes jaar heeft 54 procent werk met een werkweek van 12 uur en meer en na zeven jaar 61,6 procent. Op elk van de meetmomenten is het aandeel jongeren met een baan van minimaal 12 uur in overig Rotterdam iets groter dan in Rotterdam Zuid. Voor de jongeren uit cohort 2011/2012 uit Rotterdam Zuid zien we een soortgelijk beeld.

Van de mbo'ers van Rotterdam Zuid met een diploma in de sectoren vervoer, transport en logistiek en techniek is de arbeidsmarktpositie het gunstigst. Zes jaar na het behalen van het diploma heeft meer dan 70 procent een baan van minimaal 12 uur per week. Dit beeld zien we zowel voor cohort 2010/2011 als voor cohort 2011/2012.

Van de mbo gediplomeerden uit Rotterdam Zuid gaat een groter deel verder in het onderwijs dan in de overig Rotterdam. Van de mbo-gediplomeerde jongeren uit Rotterdam Zuid heeft meer dan 40 procent nog een diploma behaald. Dit aandeel is nagenoeg hetzelfde als onder de jongeren uit overig Rotterdam. Jongeren van Zuid halen iets vaker een mbo diploma en iets minder vaak een diploma in het hoger onderwijs. Ook dit geldt zowel voor cohort 2010/2011 als voor cohort 2011/2012.

1 Inleiding

In de Basismonitor Onderwijs is de onderwijspositie van jongeren wonend in Rotterdam Zuid systematisch vergeleken met die van jongeren die wonen in overig Rotterdam, met die van jongeren die wonen in de vier grote steden en met de positie van jongeren wonend in Nederland. Gemiddeld genomen blijkt dat de jongeren in Rotterdam Zuid een achterstand hebben op jongeren in de andere gebieden. Tevens blijkt dat de achterstand groter wordt naar mate de jongeren verder zijn in hun onderwijsloopbaan.

In de monitor is de situatie van een onderwerp, bijvoorbeeld deelname aan voortgezet onderwijs, steeds in kaart gebracht als een dwarsdoorsnede van de stand van zaken op een bepaalde peildatum. De voor dit onderzoek beschikbare databestanden bieden echter meer mogelijkheden. In elk van de bestanden is namelijk een uniek persoonsnummer opgenomen. Daarmee is het mogelijk om de individuen in de tijd te volgen en (school)loopbanen in beeld te brengen. Daarom is in 2017 ook gestart met de opzet van een rapportage over de Schoolloopbaan van Rotterdamse jongeren. Met zo'n loopbaan ofwel cohortanalyse kunnen vragen beantwoord worden zoals 'Hoe ziet de loopbaan van jongeren die in 2010/2011 in groep 3 voortgezet onderwijs volgden en op Rotterdam Zuid woonden er uit in de jaren erna?' of 'Hoe ziet de vervolgloopbaan van eindexamenkandidaten van opleidingen na het voortgezet onderwijs zoals mbo eruit nadat zij examen hebben gedaan?' Doordat de gegevens voor alle leerlingen in Nederland beschikbaar zijn, is het ook mogelijk om te onderzoeken welk deel van de jongeren gedurende of na de afronding van de opleiding Rotterdam Zuid verlaat en/of de schoolloopbaan van deze "vertrekkers" afwijkt van de "blijvers". Met een cohortanalyse kan op termijn beter in kaart worden gebracht of interventies in het onderwijs zoals loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) en dagprogrammering lijken te werken. Ook is de cohortbenadering geschikt om de vraag te beantwoorden of en zo ja in welke mate er sprake is van het stapelen van opleidingen en (op termijn) of dit stapelen voordelen of juist nadelen heeft op de arbeidsmarkt.

Het volgen van één cohort jongeren gedurende de gehele onderwijsloopbaan en de overgang naar de arbeidsmarkt neemt vele jaren in beslag. Daarom zijn wij het onderzoek (in 2017) gestart met drie verschillende cohorten, op drie verschillende momenten in de schoolloopbaan, namelijk:

- groep 8 van het reguliere basisonderwijs;
- de leerlingen uit het derde leerjaar voortgezet onderwijs;
- de gediplomeerden van het mbo.

We selecteerden het cohort dat in 2010/2011 in het betreffende startjaar zat en volgden het cohort in de jaren daarna.

In deze tweede meting van de cohortanalyse worden de analyses op aantal punten uitgebreid. Ten eerste worden de analyses over de bestaande cohorten 2010/2011 met minimaal 1 jaar en indien mogelijk 2 jaar verlengd. Ten tweede wordt bij het deelcohort groep 8 basisonderwijs dit keer ook gekeken naar behaalde diploma's in het voortgezet onderwijs. En voor zover al in kaart te brengen, wordt de doorstroom van leerlingen in het leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs naar vervolgonderwijs in beeld gebracht. Ten derde wordt een vierde cohort toegevoegd namelijk de jongeren die uit het praktijkonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs cluster 3/4 stromen.

Hiernaast worden er vier nieuwe deelcohorten gevormd die het schooljaar 2011/2012 als startpunt hebben. Ook deze nieuwe deelcohorten bestaan uit leerlingen in groep 8 van het basisonderwijs, leerlingen in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs, jongeren die uit het praktijkonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs cluster 4 stromen en mbo-studenten die dat schooljaar een diploma haalde.

De cohorten zijn zo gekozen dat we alle informatie hebben over de vijf jaar na de start van het cohort. De rapportage is met de huidige stand volledig te maken voor de cohorten 2010/2011 en 2011/2012.

Opzet van het rapport

In hoofdstuk 2 van dit rapport gaan we in op de opzet en methode van het onderzoek. In de vier daarop volgende hoofdstukken focussen we op de vier deelstudies. In deelonderzoek 1 (hoofdstuk 3) volgen we groep acht basisschoolleerlingen, in deelonderzoek 2 (hoofdstuk 4) staat de loopbaan van leerlingen in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs centraal, in deelonderzoek 3 (hoofdstuk 5) jongeren die uit het praktijkonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs stromen en in deelstudie 4 (hoofdstuk 6) gediplomeerden van het mbo. In de vier onderzoeksdelen wordt de ontwikkeling door de jaren heen op hoofdlijnen in kaart gebracht en beschreven.

2 Data en methode

2.1 Inleiding

Voor deze studie wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).¹ Het CvB beschikt onder de noemer 'Stelsel van Sociaal Statistische Bestanden' (SSB) over een groot aantal databestanden. Zo is er bijvoorbeeld een registratie waarin alle personen die in de periode 1995-2018 in het bevolkingsregister (de BRP) geregistreerd staan aanwezig en zijn bestanden beschikbaar waarin onderwijsgegevens en gegevens over de arbeidsmarktpositie van alle personen staan geregistreerd. Al deze bestanden zijn op persoonsniveau via unieke persoonsgebonden sleutels te koppelen aan het bevolkingsregister. Daarmee wordt het mogelijk een beeld te schetsen van de onderwijs- en arbeidsmarktpositie van alle in het bevolkingsregister opgenomen personen op een bepaald moment en wordt het ook mogelijk om deze situatie per persoon in de tijd te volgen. Voor deze deelstudie is het laatst genoemde aspect, het kunnen volgen van personen door de tijd, van groot belang. Opgemerkt wordt dat het volgen van personen mogelijk is zolang zij in Nederland wonen. Een eventuele emigratie kan op basis van de bestanden nog wel in kaart worden gebracht maar wat er daarna met de persoon in het buitenland gebeurt, kan niet meer worden achterhaald.

2.2 Gebruikte databestanden

Om de noodzakelijke analyses te kunnen verrichten, is een omvangrijk aantal databestanden nodig. Enerzijds omdat er gebruik wordt gemaakt van variabelen met uiteenlopende onderwerpen die in verschillende bestanden staan. Anderzijds omdat een deel van de bestanden gegevens over één jaar bevatten en voor dit onderzoek in een aantal gevallen gegevens over meerdere jaren nodig zijn. Er zijn bijvoorbeeld bestanden nodig die een beeld geven van de persoonskenmerken en daarnaast bestanden die de onderwijssituatie en de onderwijsloopbaan in beeld brengen. Daarnaast zijn er bestanden nodig die inzicht geven in het opleidingsniveau en voor de overgang van school naar werk. Er worden dus ook bestanden gebruikt die betrekking hebben op de arbeids- en uitkeringssituatie. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de gebruikte bestanden.

¹ Om met de gegevens van SSB te mogen werken is een machtiging nodig. Als deze machtiging wordt afgegeven kan tegen betaling van het SSB gebruik worden gemaakt. De bestanden komen echter niet in bezit van de uitvoerder, maar zijn alleen beschikbaar voor analyse. Fysiek blijven ze op de beveiligde servers van het CBS. Zowel OBI als Risbo hebben toegang tot de bestanden op de servers van het CBS middels Remote Acces (RA).

2.3 Analysestappen

In deze studie is sprake van een analysemodel waarin leerlingen in de tijd worden gevolgd. Daarbij concentreren wij ons op de overgangen van po naar vo, van het vo naar mbo, hbo of wo en van die opleidingen naar de arbeidsmarkt. Belangrijk in de analyse is de geografische component. De eerste vraag die wij ons in deze cohortanalyses steeds stellen is de vraag of de leerling tijdens de vervolgmetingen nog op Rotterdam-Zuid woont. De tweede vraag is dan of er verschillen zijn in kenmerken tussen de groep die op Zuid blijft wonen en de groep die vanuit Zuid naar elders is vertrokken. Om een kader/vergelijkingsperspectief te hebben maken we in de analyse een vergelijking van jongeren die op het startpunt van het cohort in Rotterdam-Zuid woonden met jongeren die op het startpunt van het cohort in overig Rotterdam woonden. Door de focus te leggen op schoolloopbanen van een cohort in combinatie met uitverhuizingen zijn er een groot aantal paden die leerlingen kunnen volgen. Om overzicht te kunnen houden en niet te verzanden in te kleine aantallen, moeten er keuzes worden gemaakt. We concentreren ons daarom noodgedwongen op een relatief beperkt aantal paden. Deze keuze is in het algemeen ingegeven door logica en of praktische overwegingen. Soms zijn deze keuzes arbitrair en zijn ook andere keuzes mogelijk.

3 Loopbaan van groep 8 basisschoolleerlingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is het cohort leerlingen in groep 8 in het basisonderwijs het uitgangspunt. In groep 8 krijgen de leerlingen een schooladvies voor hun verdere schoolloopbaan in het voortgezet onderwijs. Van hen zijn de Cito eindtoetsscores en schooladviezen voor het voortgezet onderwijs bekend.² We richten ons op de situatie van het cohort leerlingen dat in het schooljaar 2010/2011 in groep 8 zat en woonde in Rotterdam Zuid én op het cohort dat in het schooljaar 2011/2012 in groep 8 zat en in Rotterdam Zuid woonde. In de analyse wordt een beeld geschetst van hoe de onderwijsloopbaan van deze leerlingen in de jaren erna verloopt en wat de verschillen zijn tussen de cohorten. Wanneer sprake is van een verschil met leerlingen die wonen in overig Rotterdam wordt dit genoemd.

Leidraad voor dit hoofdstuk zijn de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren in groep 8 van het schooljaar 2010/2011 en 2011/2012 (soort primair onderwijs, leerlinggewicht, herkomst, score op de eindtoets) en de verschillen tussen deze cohorten?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de leerlingen van beide cohorten eruit? Welk deel van de jongeren blijft na de afronding van de basisschool in Rotterdam Zuid en is er een verschil tussen de cohorten? En is er verschil tussen blijvers en vertrekkers
3. Welk deel stroomt zonder vertraging door naar het derde leerjaar in het voortgezet onderwijs?
4. Komt het niveau in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs overeen met het schooladvies?
5. Komt van het cohort 2010/2011 het niveau van het behaalde diploma in het voortgezet onderwijs overeen met het schooladvies?
6. Welke profielen hebben de vmbo-b, en vmbo-k geslaagden uit de cohorten 2010/2011 en 2011/2012 en is er een verschil tussen de cohorten?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

² In de laatste jaren is een eindtoets in groep 8 verplicht, en is er keuze voor verschillende toetsen mogelijk. Voor de cohort 2010/2011 en 2011/2012 was er nog geen verplichte eindtoets en werd de Cito eindtoets het meest gebruikt.

3.2 Kenmerken van de cohorten 2010/2011 en 2011/2012

In deze paragraaf wordt ingegaan op de kenmerken van de groep 8 leerlingen in cohorten 2010/2011 en 2011/2012. In tabel 3.1 kijken we allereerst naar aantallen leerlingen in het reguliere basisonderwijs. In Rotterdam Zuid zitten in het jaar 2010/2011 2.136 kinderen in groep 8. Het grootste deel van hen volgt onderwijs in het regulier basisonderwijs (90,4%). Het resterende deel volgt onderwijs in het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs.³ In het cohort daarop (2011/2012) is het aantal leerlingen licht hoger maar verschilt de verdeling over de verschillende vormen niet veel.

Het vervolg van dit hoofdstuk heeft betrekking op de groep leerlingen die groep 8 van het reguliere onderwijs volgden.

Het aandeel leerlingen zonder gewichtscore en aandeel leerlingen zonder migratieachtergrond zijn in het cohort 2011/2012 (van het regulier basisonderwijs) iets groter dan in het voorgaande cohort. Het aandeel leerlingen zonder gewichtscore van Rotterdam Zuid steeg van 55,7 naar 59,3 procent. Het aandeel zonder migratieachtergrond van 22,6 naar 24,6 procent. De gemiddelde eindtoetsscore is iets hoger in 2011/2012 (530,0 ten opzichte van 529,4 in 2010/2011). Het aandeel leerlingen met schooladvies havo of hoger is gestegen van 27,9 naar 31,5 procent.

Tabel 3.1: Kenmerken van Leerlingen in groep 8, cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012 naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
totaal leerlingen groep 8	2.136		4.331		6.467	
leerlingen regulier basisonderwijs	1.931	90,4	3.875	89,5	5.806	89,8
leerlingen zonder gewichtscore*	1.076	55,7	2.657	68,6	3.733	64,3
leerlingen zonder migratieachtergrond	437	22,6	1.676	43,3	2.113	36,4
deelnemers en eindtoetsscore	1.666	529,4	3.112	533,5	4.778	532,1
leerlingen en advies (% havo/vwo)**	476	27,9	1.493	41,0	1.969	36,8
Cohort 2011/2012						
totaal leerlingen groep 8	2.163		4.395		6.558	
leerlingen regulier basisonderwijs	1.958	90,5	3.944	89,7	5.902	90,0
leerlingen zonder gewichtscore*	1.161	59,3	2.850	72,3	4.011	68,0
leerlingen zonder migratieachtergrond	482	24,6	1.782	45,2	2.264	38,4
deelnemers en eindtoetsscore	1.668	530,0	3.317	534,0	4.985	532,7
leerlingen en advies (% havo/vwo)**	592	31,5	1.689	44,0	2.281	39,9

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

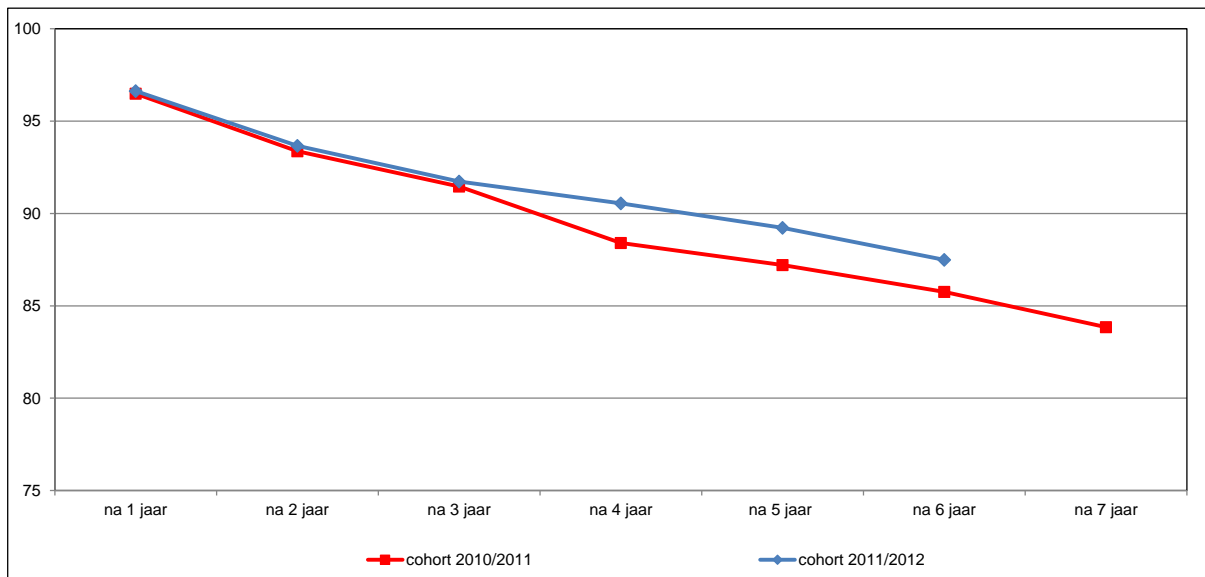
*In bijlage 2 is regeling voor het bepalen van de gewichten opgenomen. ** sommatie van de adviezen 'havo', 'havo/vwo' en 'vwo'

³ In bijlage 5 zijn de cijfers van de overige categorieën opgenomen.

Ook in overig Rotterdam is het aandeel leerlingen zonder gewichtsscore en het aandeel zonder migratieachtergrond in het cohort 2011/2012 groter dan in het cohort 2010/2011. Ook de gemiddelde score op de eindtoets en het aandeel leerlingen met een schooladvies havo/vwo is in overig Rotterdam in het cohort 2011/2012 hoger dan in cohort 2010/2011.

3.3 Geografische mobiliteit van leerlingen

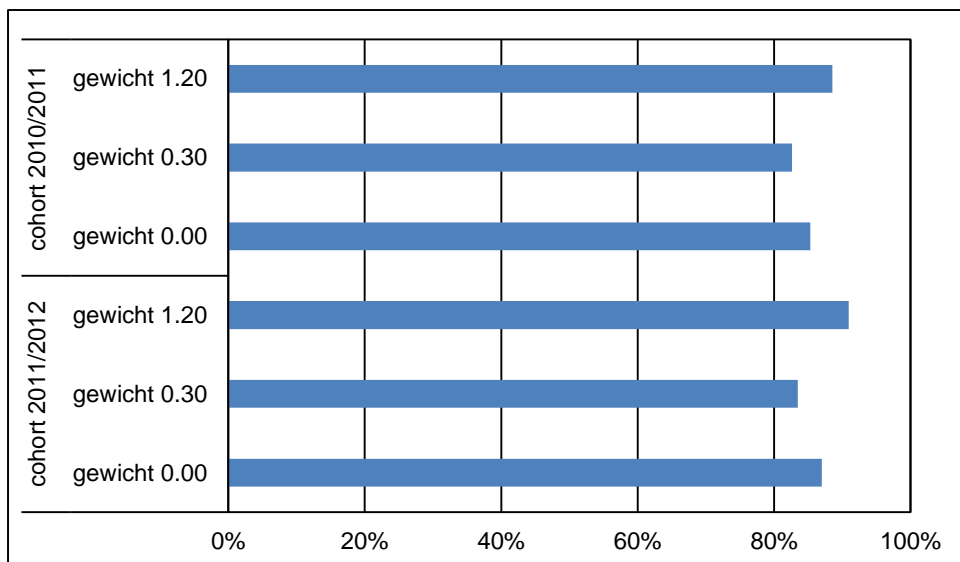
Welk deel van de leerlingen uit groep 8 blijft in de daaropvolgende jaren in Rotterdam Zuid wonen. In figuur 3.1 is de geografische mobiliteit van beide cohorten uit Rotterdam Zuid vergeleken. Er is sprake van een steeds dalende lijn, het aandeel blijvers neemt elk jaar af. Van de leerlingen in het cohort 2011/2012 is na zes jaar een groter deel woonachtig in Rotterdam Zuid dan van de leerlingen in het cohort 2010/2011.

Figuur 3.1: Percentage leerlingen groep 8 dat nog in Rotterdam Zuid woont, na 1-7 jaar

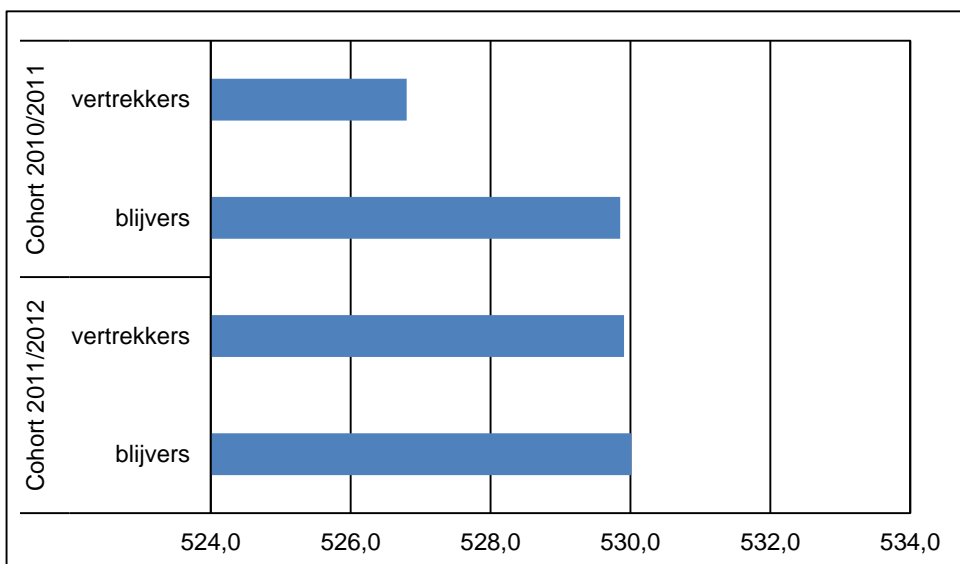
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Figuur 3.2 laat zien dat de aandelen leerlingen die in Rotterdam Zuid blijven wonen, naar leerlinggewicht enigszins verschillen. In beide cohorten wonen de leerlingen met leerlinggewicht 0.30 na zes jaar minder vaak in Rotterdam Zuid. De leerlingen met leerlinggewicht 1.20 wonen nog het vaakst in Rotterdam Zuid.

Figuur 3.2: Percentage leerlingen groep 8 dat na zes jaar nog in Rotterdam Zuid woont, naar leerlinggewicht
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Figuur 3.3 toont het verschil in gemiddelde eindtoetsscore tussen degenen die blijven wonen in Rotterdam Zuid en degenen die zijn vertrokken uit Rotterdam Zuid voor de cohorten 2010/2011 en 2011/2012. De gemiddelde score van de vertrekkers uit het cohort 2010/2011 is aanzienlijk lager dan die van de blijvers, maar ook aanzienlijk lager dan de score van de vertrekkers van het cohort 2011/2012.

Figuur 3.3: Gemiddelde eindtoetsscore leerlingen groep 8 naar blijvers en vertrekkers na zes jaar
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

3.4 Zonder vertraging naar het derde jaar van het vo

In tabel 3.2 staat welk deel van de leerlingen in die 2010/2011 en 2011/2012 in groep 8 van het regulier basisonderwijs zaten zonder vertraging het derde jaar van het voortgezet onderwijs heeft bereikt. Voor beide cohorten en voor Rotterdam Zuid en overig Rotterdam liggen deze percentage rond de 90 procent. Verschillen zijn er nauwelijks.

Tabel 3.2: Groep 8 leerlingen na 3 jaar in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam	
	n	%	n	%
Cohort 2010/2011	1.931	100,0	3.875	100,0
Zonder vertraging	1.742	90,2	3.522	90,9
Cohort 2011/2012	1.958	100,0	3.944	100,0
Zonder vertraging	1.773	90,6	3.564	90,4

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

3.5 Op- en afstroom in het derde jaar van het vo

In deze paragraaf staat of het niveau in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs overeenkomt met het schooladvies in groep 8. In tabel 3.3 gaat het om de groep die het derde leerjaar zonder vertraging heeft bereikt. Van de leerlingen uit het cohort 2010/2011 van Rotterdam Zuid volgt meer dan een kwart (26,3 procent) onderwijs van een lager niveau dan het in groep 8 gegeven schooladvies. Voor leerlingen uit overig Rotterdam ligt dit percentage met 16,5 procent aanzienlijk lager. In het volgende cohort is het verschil in afstroom tussen Rotterdam Zuid en overig Rotterdam kleiner: het aandeel leerlingen uit Rotterdam Zuid dat op een lager niveau onderwijs volgt, is kleiner (25,4 procent) dan bij het voorgaande cohort en bij de leerlingen uit overig Rotterdam is het aandeel iets groter, 17,3 procent.

Ook het verschil in opstroom, het aandeel leerlingen dat op een hoger niveau zit ten opzichte van het schooladvies, is in het cohort 2011/2012 kleiner tussen de leerlingen uit Rotterdam Zuid en overig Rotterdam dan in het voorgaande cohort. In Rotterdam Zuid is het aandeel opstroom 8,0 voor het cohort 2010/2011 en 8,6 in 2011/2012. In overig Rotterdam daalde het aandeel van 10,1 naar 8,9.

Tabel 3.3: Groep 8 leerlingen niveau in leerjaar 3 naar schooladvies naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam	
	n	%	n	%
Cohort 2010/2011				
Totaal zonder vertraging in leerjaar 3	1.742		3522	
Niveau leerjaar 3 ten opzichte van het advies				
lager dan het advies	396	26,3	520	16,5
gelijk aan het advies	990	65,7	2319	73,5
hoger dan het advies	121	8,0	318	10,1
geen bekend/buikbaar advies	235		365	
Cohort 2011/2012				
Totaal zonder vertraging in leerjaar 3	1.773		3.564	
Niveau leerjaar 3 ten opzichte van het advies				
lager dan het advies	423	25,4	578	17,3
gelijk aan het advies	1.100	66,0	2.462	73,8
hoger dan het advies	144	8,6	296	8,9
geen bekend/buikbaar advies	106		228	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De loopbaan van de leerlingen in het vo, vmbo-t als illustratie

In de tabel 3.4 is de doorstroom van de leerlingen nader uitgesplitst. In dit geval gaat het om leerlingen met een vmbo-t advies, de doorstroom van de leerlingen met een ander advies is in de bijlage opgenomen. In de tabel is af te lezen welk deel van de leerlingen nominaal, dat wil zeggen zonder vertraging de opleiding doorloopt.

Daaronder zijn de afwijkende loopbanen opgenomen. Wie stroomt er wel door maar in een andere richting/niveau? En wie blijft er zitten? In de eerste twee jaren zitten leerlingen vaak nog in een breed brugjaar en is het nog niet mogelijk om een niveau toe te kennen.

Tabel 3.4: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-t-advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-t advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar
Rotterdam Zuid					
Nominaal (vmbo-t)	458	99,3	96,1	53,3	48,7
<i>stroomt naar</i>					
vmbo-b				10,3	10,3
vmbo-k				20,7	17,2
havo				5,0	3,7
mbo					
vertraagd: zit in leerjaar			1	2	3
			2,4	7,0	13,3
vmbo-k					4,6
vmbo-t					7,9
rest		0,7	1,5	3,7	6,8
overig Rotterdam					
Nominaal (vmbo-t)	804	99,3	96,5	59,5	53,1
<i>stroomt naar</i>					
vmbo-b				3,6	4,0
vmbo-k				17,8	16,5
havo				7,2	6,7
mbo					
vertraagd: zit in leerjaar			1	2	3
			2,1	7,0	15,2
vmbo-k					3,7
vmbo-t					8,8
rest		0,7	1,4	5,0	4,5

Van de leerlingen met een vmbo-t advies blijft maar een heel klein deel in de eerste twee jaar zitten. In het derde jaar blijkt dat het deel dat dan nog op vmbo-t niveau zit relatief klein is. Na vier jaar zit in Rotterdam Zuid nog minder dan de helft (48,7 procent) van de leerlingen met een vmbo-t advies nog op het vmbo-t. Het aandeel zittenblijvers is ook in het derde jaar beperkt, 7 procent in Rotterdam Zuid, na vier jaar is 13,3 procent van de leerlingen een keer blijven zitten.

Veel leerlingen zijn overgestapt naar een ander onderwijsniveau. In de meeste gevallen is dit een lager niveau, met name vmbo-k. Een deel stroomt op naar de havo.

In vergelijking met overig Rotterdam, komt het aandeel zittenblijvers overeen, de afstroom met name naar het vmbo-b is in Rotterdam Zuid groter en de opstroom naar de havo is in Rotterdam Zuid kleiner dan in overig Rotterdam.

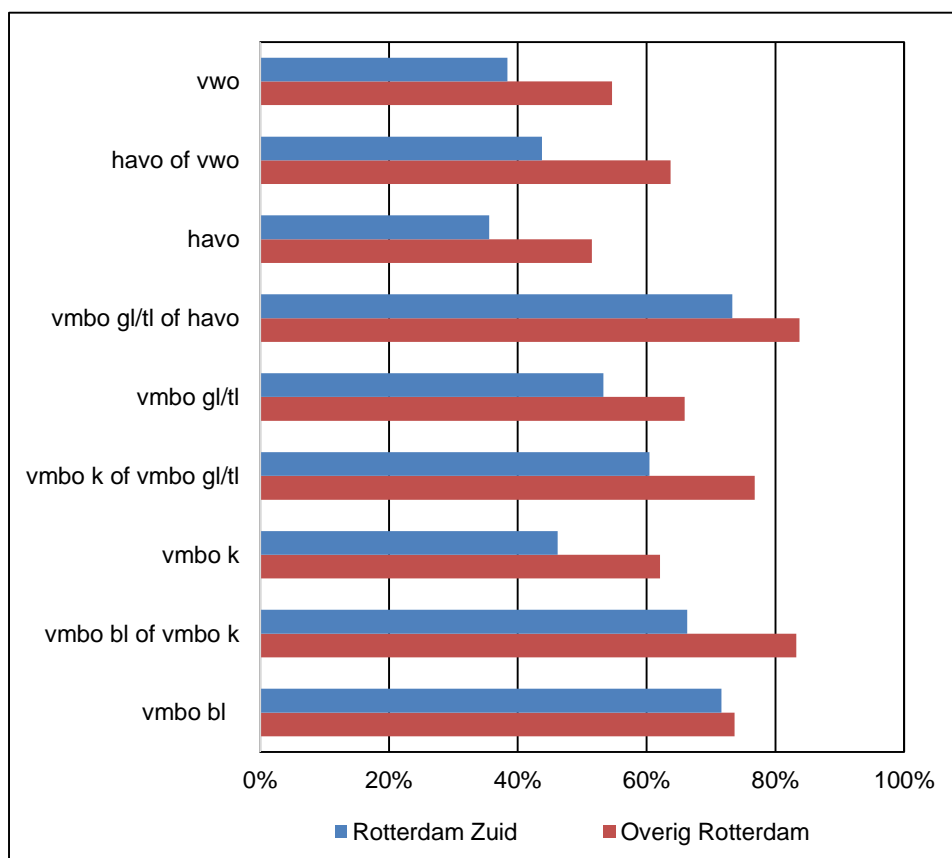
3.6 Behaald diploma ten opzichte het schooladvies

Van de leerlingen die in het schooljaar 2010/2011 een schooladvies hebben gekregen is bepaald welk (hoogst behaald) diploma zij hebben gehaald in het

voortgezet onderwijs in het schooljaar 2016/2017 of in de voorgaande schooljaren. Een deel van hen heeft nog geen diploma gehaald en zit nog op het voortgezet onderwijs. In figuur 3.4 wordt per niveau van schooladvies het aandeel weergegeven met een diploma op gelijk of hoger niveau van het schooladvies.

In figuur 3.4 is te zien dat leerlingen uit Rotterdam Zuid op elk niveau minder vaak dan leerlingen uit overig Rotterdam een diploma hebben behaald op gelijk of hoger niveau als het schooladvies uit groep 8. Op het laagste niveau, vmbo-b, is het verschil het kleinst.

Met name de leerlingen met de schooladviezen havo en vwo kunnen vanwege zittenblijven nog op het voortgezet onderwijs zitten.

Figuur 3.4: Aandeel groep 8 leerlingen cohort 2010/2011 met een diploma op gelijk of hoger niveau als het schooladvies

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

3.7 Geslaagden vmbo-b en vmbo-k

Tabel 3.5 geeft inzicht in het slaagprofiel op het vmbo-b en vmbo-k. Het vmbo-tl is niet in de analyse opgenomen, deze richting kent geen slaagprofiel, ook het vmbo-gl is niet in de tabel opgenomen, het aandeel deelnemers in het vmbo-gl is beperkt. Het betreft hier de cohorten groep 8 leerlingen 2010/ 2011 die na het verlaten van het

basisonderwijs een diploma hebben gehaald op het vmbo. Het laatste schooljaar waarover de gegevens van geslaagden bekend zijn, is het schooljaar 2016/2017.

In het vmbo-b is het aandeel leerlingen dat slaagt met een techniekprofiel in het cohort 2010/2011 ongeveer een vijfde. Dit is in Rotterdam Zuid en overig Rotterdam het geval. In Rotterdam Zuid is zorg en welzijn de grootste categorie, bijna veertig procent van de geslaagden vmbo-b heeft een diploma in deze sector. In overig Rotterdam is de combinatiesector het grootst.

Onder de geslaagden met vmbo-k is het aandeel geslaagden in de sector techniek ook ongeveer een vijfde deel. In Rotterdam Zuid is de sector economie de grootste, ruim een derde van de geslaagden volgt een opleiding in de sector economie. In overig Rotterdam is deze sector ook groot. Net als bij de geslaagden in vmbo-b is de categorie combinatieopleiding in overig Rotterdam duidelijk groter dan in Rotterdam Zuid.

Tabel 3.4: Groep 8 leerlingen 2010/2011 en 2011/2012 naar behaald diploma in het vmbo-b en vmbo-k met profiel

	Rotterdam Zuid		overig Rotterdam	
	2010/2011	2011/2012	2010/2011	2011/2012
vmbo-b				
techniek	19,7	16,5	18,4	18,2
landbouw	6,3	3,1	7,8	5,6
economie	23,9	33,9	25,7	28,9
zorg en welzijn	41,2	38,5	20,8	19,3
combinatie	9,0	8,0	27,3	28,0
vmbo-k				
techniek	19,6	16,8	19,5	19,1
landbouw	5,1	4,1	6,1	4,9
economie	35,0	42,0	27,4	29,7
zorg en welzijn	29,6	27,0	17,7	14,6
combinatie	10,6	10,1	29,3	31,6

4 Loopbaan van leerlingen in leerjaar 3 voortgezet onderwijs

4.1 Inleiding

Van de leerlingen in leerjaar 3 is in het algemeen duidelijk op welk niveau zij onderwijs volgen. In dit hoofdstuk richten wij ons op de situatie van leerlingen die in het schooljaar 2010/2011 en 2011/2012 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zaten. In de cohortanalyse schetsen wij een beeld hoe de onderwijsloopbaan van deze leerlingen in de jaren erna verloopt. We gaan daarbij in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren die in schooljaar 2010/2011 en 2011/2012 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zaten?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de leerlingen eruit? Welk deel van de jongeren vertrekt gedurende of na de afronding van de voortgezet onderwijs van Rotterdam Zuid en welk deel blijft? Is er verschil in het aandeel vertrekkers naar de positie in leerjaar 3?
3. Wat is de onderwijssituatie van deze leerlingen één jaar later? Welk deel blijft zitten, welke deel stroomt door, welk deel gaat een andere opleiding volgen?
4. Welk deel van de leerlingen haalt een diploma? Welke deel haalt een diploma op het niveau van leerjaar 3 en welke deel doet dit zonder vertraging?
5. Welke richting in het vervolgonderwijs kiezen leerlingen uit leerjaar 3
6. Wat is de sociaaleconomische positie van de leerlingen, in de jaren nadat ze in het derde leerjaar zaten?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

4.2 Kenmerken van de leerlingen in leerjaar 3

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de cohorten leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs. Daarbij is een uitsplitsing gemaakt tussen Rotterdam Zuid en overig Rotterdam. Vervolgens is ook een verdeling gemaakt naar het type voortgezet onderwijs. In tabel b4.1 in bijlage 5 is de verdeling tussen jongens en meisjes en naar generatie gemaakt.

Tabel 4.1: Leerlingen in leerjaar 3 van het VO in 2010/2011 en 2011/2012 naar type VO

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011	2.089		4.131		6.220	
praktijkonderwijs	115	5,5	174	4,2	289	4,6
vmbo-basis	511	24,5	565	13,7	1.076	17,3
vmbo-kader	389	18,6	658	15,9	1.047	16,8
vmbo gemengd / theoretisch	548	26,2	1.142	27,6	1.690	27,2
vmbo-gt / havo / vwo	44	2,1	175	4,2	219	3,5
havo	286	13,7	699	16,9	985	15,8
vwo	196	9,4	718	17,4	914	14,7
Cohort 2011/2012	2.149		4.351		6.500	
praktijkonderwijs	135	6,3	157	3,6	292	4,5
vmbo-basis	499	23,2	634	14,6	1.133	17,4
vmbo-kader	407	18,9	587	13,5	994	15,3
vmbo gemengd / theoretisch	555	25,8	1.326	30,5	1.881	28,9
vmbo-gt / havo / vwo	8	0,4	142	3,3	150	2,3
havo	319	14,8	727	16,7	1.046	16,1
vwo	226	10,5	778	17,9	1.004	15,4

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Cohort 2010/2011

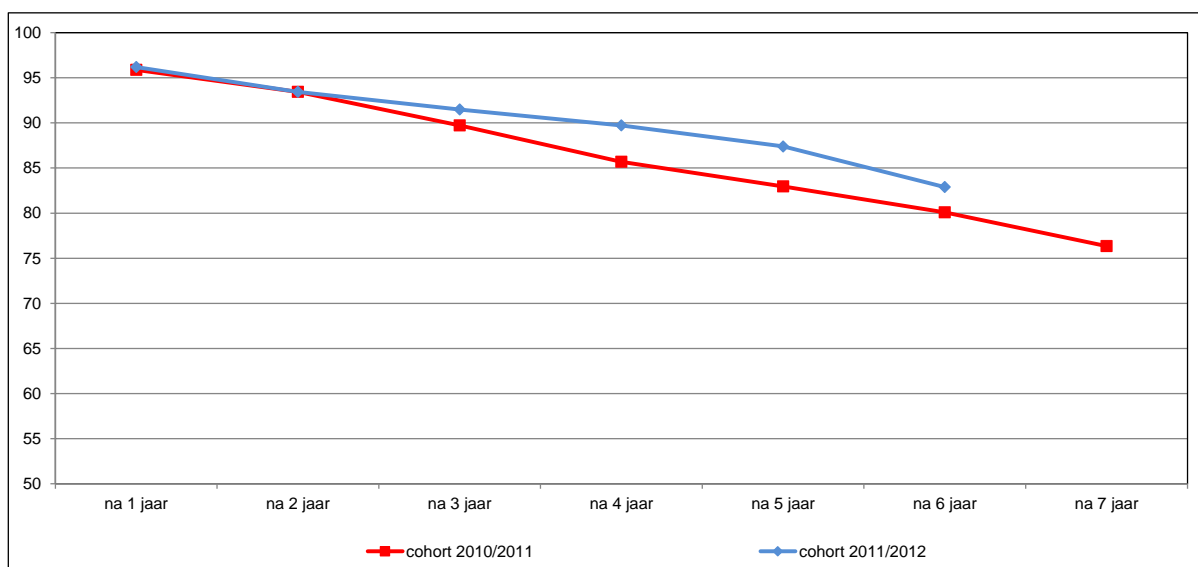
In het cohort 2010/2011 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zitten 6.220 leerlingen die in Rotterdam wonen. In Rotterdam Zuid wonen 2.089 jongeren die in het derde leerjaar zitten. In Rotterdam Zuid volgt een groter deel van de leerlingen een vmbo-basis opleiding, een kleiner deel volgt een opleiding op de havo of het vwo. Een klein deel van de leerlingen volgt een derde breed brugjaar, van deze leerlingen gaat het merendeel verder met de havo.

Cohort 2011/2012

In het cohort 2011/2012 is het aantal leerlingen in leerjaar 3 groter. In Rotterdam zitten er dan 6.500 leerlingen in leerjaar 3. In Rotterdam Zuid wonen 2.149 jongeren die in het derde leerjaar zitten. In Rotterdam Zuid volgt een groter deel van de leerlingen een vmbo-basis opleiding, een kleiner deel volgt een opleiding op de havo of het vwo. Er zijn vrijwel geen leerlingen die een derde breed brugjaar volgen. Het aandeel havo en vwo leerlingen is iets groter dan in het voorgaande cohort.

4.3 Geografische mobiliteit van leerlingen

Welk deel van de leerlingen uit leerjaar drie vertrekt in de daaropvolgende jaren uit Rotterdam Zuid? In figuur 4.1 is het percentage vertrekkers uit Rotterdam Zuid per cohort grafisch weergegeven. Voor het cohort 2010/2011 zijn gegevens bekend over de zeven jaren nadat de leerlingen in leerjaar 3 zaten. Voor het cohort 2011/2012 zijn voor zes jaar gegevens beschikbaar.

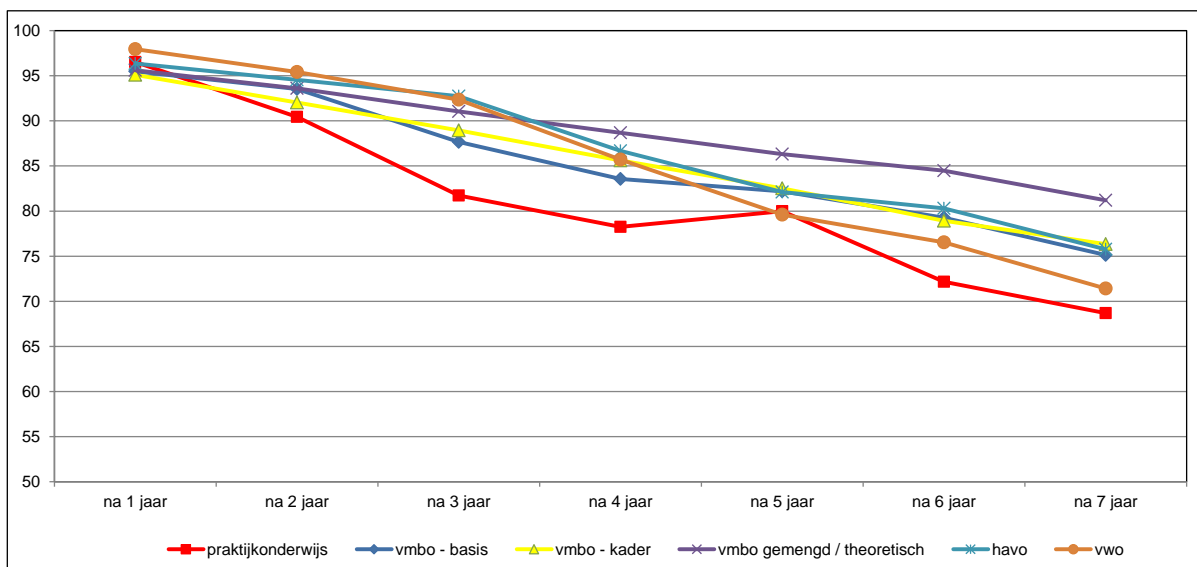
Figuur 4.1: Percentage leerlingen uit leerjaar 3 van het VO dat nog in Rotterdam Zuid woont, na 1-7 jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van het cohort 2010/2011 woont na zeven jaar nog 76,4 procent van de jongeren in Rotterdam Zuid. In het cohort 2011/2012 is het aandeel blijvers iets groter, na zes jaar woont van cohort 2010/2011 nog 80,1 procent in Rotterdam Zuid, in cohort 2011/2012 is dat 82,9 procent. In deze analyse is de bestemming niet opgenomen. Voor een groot deel gaat het om verhuizingen naar een andere plek in Rotterdam of Nederland. Een klein deel van de leerlingen komt niet meer in de persoonsregistratie voor, dat kan door emigratie, ook is het mogelijk dat iemand overleden is.

In de figuren 4.2 en 4.3 is het aandeel blijvers uitgesplitst naar onderwijsniveau.⁴ In figuur 4.2 voor het cohort 2010/2011 en in figuur 4.3 voor het cohort 2011/2012.

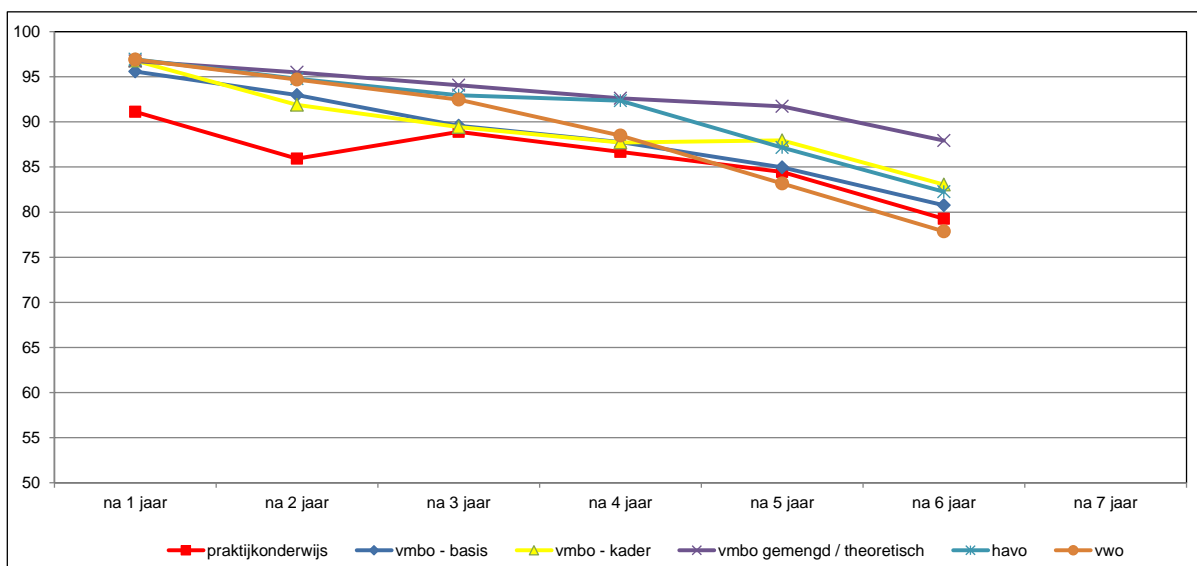
⁴ Leerlingen die in het derde brugjaar zaten in 2010/2011 zijn in deze analyse opgenomen bij de middengroep, havo

Figuur 4.2: Percentage leerlingen uit leerjaar 3 van het VO cohort 2010/2011 dat nog in Rotterdam Zuid woont, naar type vo, na 1-7 jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Het aandeel blijvers is het kleinst onder leerlingen die in het derde leerjaar in het praktijkonderwijs zitten. Opvallend is wel dat er in deze groep na vijf jaar een stijging is te zien, een deel van de vertrekkers komt dan weer terug naar Rotterdam Zuid. Ook van de leerlingen die in leerjaar 3 in het vwo zaten blijft een kleiner deel in Rotterdam Zuid wonen. Het aandeel blijvers is grootst bij leerlingen die het derde leerjaar vmbo gl/tl volgen.

Figuur 4.3: Percentage leerlingen uit leerjaar 3 van het VO cohort 2011/2012 dat nog in Rotterdam Zuid woont, naar type vo, na 1-6 jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In het cohort 2011/2012 is het beeld iets anders. Net als in het vorige cohort, is het aandeel blijvers bij praktijkonderwijsleerlingen in de eerste jaren kleiner dan in de andere groepen. Maar na drie jaar is dit verschil er niet meer. Ook in dit cohort is het aandeel blijvers is grootst bij leerlingen die het derde leerjaar vmbo gl/tl volgen.

4.4 Onderwijspositie van leerlingen na één jaar

In de figuren 4.4 en 4.5 wordt de positie van de leerlingen na één schooljaar gepresenteerd. In figuur 4.4 gaat het om de leerlingen in Rotterdam Zuid en in figuur 4.5 om leerlingen in overig Rotterdam. In de figuren wordt onderscheid gemaakt tussen zittenblijvers, de doorstromers op hetzelfde niveau en een categorie 'anders'. Deze restgroep bestaat uit leerlingen die zijn op- of afgestroomd naar een ander type vo en uit leerlingen die uit het voorgezet onderwijs zijn gestroomd.

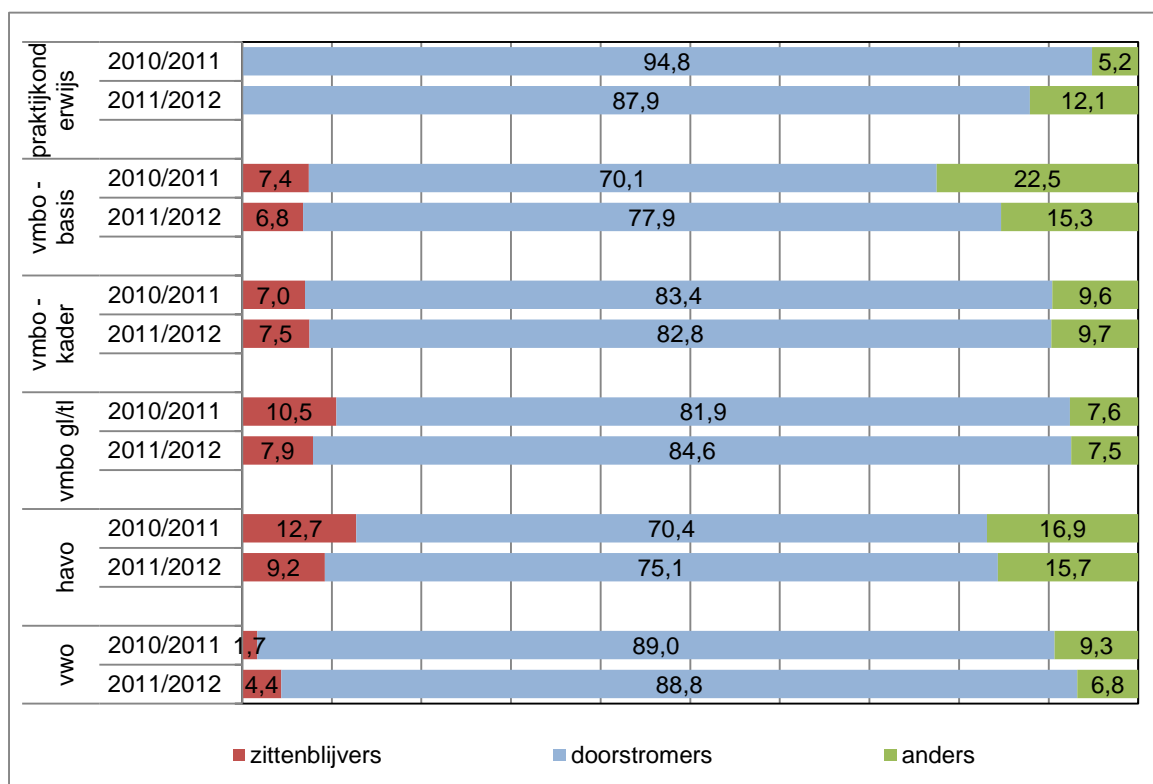
Figuur 4.4: Onderwijspositie na één schooljaar van leerlingen in leerjaar 3 van het VO in Rotterdam Zuid naar type VO, in procenten

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van de leerlingen uit Rotterdam Zuid in het praktijkonderwijs volgt na één jaar nog 86,1 procent dit onderwijs. In het cohort 2011/2012 is dit iets lager (82,2 procent). In het praktijkonderwijs zijn geen leerjaren, maar verblijfsjaren, daardoor komt zitten blijven niet voor.

Ruim driekwart van de leerlingen uit Rotterdam Zuid op een vmbo-basis opleiding stroomt door naar het vierde jaar. Van de in figuur 4.4 onderscheiden typen onderwijs is de doorstroom naar het vierde jaar het hoogst in het vmbo-kader. Van de leerlingen uit Rotterdam Zuid op een vmbo-kader opleiding stroomt van het cohort 2010/2011 ruim 80 procent door naar het vierde jaar. In het cohort 2011/2012 is de doorstroom in het vmbo-kader met 85,3 procent nog hoger. Ongeveer één op de tien leerlingen uit het vmbo gl/tl en de havo uit Rotterdam Zuid blijft zitten. De doorstroom

naar het vierde jaar op de havo is het kleinst van alle in figuur 4.4 onderscheiden onderwijstypen. Van de leerlingen die in 3 vwo zitten, stroomt 76 procent (cohort 2010/2011) respectievelijk 81 procent (cohort 2011/2012) door naar vwo 4.

Figuur 4.5: Onderwijspositie na één schooljaar van leerlingen in leerjaar 3 van het VO in overig Rotterdam naar type VO, in procenten

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Voor de meeste typen onderwijs is het deel dat doorstroomt naar het vierde leerjaar in overig Rotterdam groter dan in Rotterdam Zuid (vergelijk figuur 4.4 met figuur 4.5). Alleen de doorstroom van leerlingen vmbo-basis is in Rotterdam Zuid in cohort 2010/2011 groter. In het cohort 2011/2012 is het aandeel doorstromers in het vmbo-basis in Rotterdam Zuid en overig Rotterdam nagenoeg gelijk.

In de tabel 4.2 en tabel 4.3 wordt de doorstroom verder toegelicht. De restgroep (categorie 'anders') verschilt per niveau, een deel van de leerlingen stroomt af, een klein deel van de leerlingen stroomt op. In de tabellen zijn per niveau zijn de omvangrijkste restgroepen benoemd. In tabel 4.2 is de doorstroom van leerlingen in Rotterdam Zuid opgenomen.

Tabel 4.2: Onderwijspositie na één schooljaar van leerlingen in leerjaar 3 van het VO in Rotterdam Zuid naar type VO, in procenten

Rotterdam Zuid	aantal leerlingen				belangrijkste		belangrijkste	
	n	zittenblijvers	doorstromers	restgroep	bestemming	restgroep	bestemming	restgroep
		%	%	%	%		%	
cohort 2010/2011								
praktijkonderwijs	115	0,0	86,1	13,9	x			
vmbo-basis	511	6,8	77,9	15,3	2,3	vmbo-k	10,0	mbo
vmbo-kader	389	4,9	81,0	14,1	7,7	vmbo basis	2,8	mbo
vmbo gemengd / theoretisch	548	10,6	77,4	12,0	4,7	vmbo-k	3,5	mbo
vmbo-gt / havo / vwo	44	x	x	x	52,3	havo	31,8	vwo
havo	286	11,9	64,0	24,1	19,2	vmbo-t		
vwo	196	5,6	76,0	18,4	17,3	havo		
cohort 2011/2012								
praktijkonderwijs	135	0,0	82,2	17,8	8,1	vmbo basis		
vmbo-basis	499	4,4	78,0	17,6	2,2	vmbo-k	10,4	mbo
vmbo-kader	407	4,9	85,3	9,8	4,7	vmbo basis		
vmbo gemengd / theoretisch	555	8,6	84,9	6,5	3,1	vmbo-k	2,5	mbo
vmbo-gt / havo / vwo	8	x	x	x				
havo	319	10,7	73,0	16,3	12,2	vmbo-t		
vwo	226	5,3	81,0	13,7	11,5	havo		

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), in het praktijkonderwijs spreekt men van verblijfsjaren en niet van leerjaren, het is dan ook niet mogelijk om te blijven zitten. x betekent een aantal kleiner dan 10. * na het derde brugjaar is geen eenduidige definitie van doorstroming, de twee grootste stromen havo en vwo zijn in de tabel opgenomen

Van de leerlingen op een vmbo-basis opleiding stroomt ongeveer een zesde deel uit. Een klein deel (2,3%) stroomt op naar vmbo-kader, ongeveer 10 procent vertrekt na het derde leerjaar naar het mbo.

Van de leerlingen in het vmbo-kader is na één jaar 7,7 procent afgestroomd naar het vmbo-basis en is 2,8 procent vertrokken naar het mbo. In cohort 2011/2012 is de uitstroom uit vmbo-kader substantieel lager dan in het cohort 2010/2011.

Bij de leerlingen in het vmbo-gl/tl valt op dat de uitstroom vanuit het derde leerjaar in het cohort 2011/2012 lager is dan in het cohort 2010/2011.

In Rotterdam Zuid volgt in 2010/2011 een klein deel, namelijk 44 leerlingen nog een derde brugjaar. Van deze leerlingen is het niet duidelijk welk jaar het logische vierde jaar is. In deze tabel daarom de kolom doorstroom niet gevuld. In de kolommen waarin de belangrijkste bestemming is opgenomen zien we dat deze leerlingen vooral doorstromen naar de havo (52,3%) en het vwo (31,8%). In het cohort 2011/2012 is deze groep zo klein, dat er geen uitsplitsingen mogelijk zijn.

De uitstroom vanuit de havo is het grootst, in het cohort 2010/2011 stroomt bijna een vijfde af naar het vmbo gl/tl. Ook in het cohort 2011/2012 is dit de belangrijkste bestemming voor afstromers. Maar in dit cohort is het aandeel afstromers wel aanzienlijk lager dan in het cohort 2010/2011.

Van de leerlingen die in 3 vwo zitten is de havo is de meest voorkomende vervolgopleiding voor de vertrekkers. Net als bij de havo is het aandeel afstromers in 2011/2012 substantieel lager dan in 2010/2011.

Tabel 4.3: Onderwijspositie na één schooljaar van leerlingen in leerjaar 3 van het VO in overig Rotterdam naar type VO, in procenten

Overig Rotterdam	aantal leerlingen	zittenblijvers		doorstromers		restgroep		belangrijkste bestemming restgroep		belangrijkste bestemming restgroep	
	n	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
cohort 2010/2011											
praktijkonderwijs	174	0,0		94,8		5,2		x			
vmbo-basis	565	7,4		70,1		22,5		5,1	vmbo-k	9,0	mbo
vmbo-kader	658	7,0		83,4		9,6		7,0	vmbo basis	1,7	mbo
vmbo gemengd / theoretisch	1.142	10,5		81,9		7,6		2,3	vmbo-k	1,7	mbo
vmbo-gt / havo / vwo	175	x		x		x		66,9	havo	17,1	vwo
havo	699	12,7		70,4		16,9		11,9	vmbo-t		
vwo	718	1,7		89,0		9,3		7,7	havo		
cohort 2011/2012											
praktijkonderwijs	157	0,0		87,9		12,1		x			
vmbo-basis	634	6,8		77,9		15,3		3,8	vmbo-k	6,9	mbo
vmbo-kader	587	7,5		82,8		9,7		7,5	vmbo basis	2,9	mbo
vmbo gemengd / theoretisch	1.326	7,9		84,6		7,5		2,9	vmbo-k	3,1	mbo
vmbo-gt / havo / vwo	142	x		x		x		66,2	havo	9,9	vwo
havo	727	9,2		75,1		15,7		12,8	vmbo-t		
vwo	778	4,4		88,8		6,8		5,9	havo		

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), in het praktijkonderwijs spreekt men van verblijfsjaren en niet van leerjaren, het is dan ook niet mogelijk om te blijven zitten. x betekent een aantal kleiner dan 10. * na het derde brugjaar is geen eenduidige definitie van doorstroming, de twee grootste stromen havo en vwo zijn in de tabel opgenomen

De doorstroom is in overig Rotterdam in het algemeen groter dan in Rotterdam Zuid.
In tabel 4.3 zien we wel dat de bestemming van de uitvallers vergelijkbaar is met de bestemming van de uitvallers in Rotterdam Zuid.

4.5 Diploma in de volgende jaren

In deze paragraaf wordt bekeken welk deel van de leerlingen hun opleiding afrondt. In deze analyse is iedereen die in de vijf jaar na het derde jaar een vo-diploma heeft gehaald meegeteld.⁵ In tabel 4.4 zijn de gegevens uitsplitst naar Rotterdam Zuid en overig Rotterdam voor cohort 2010/2011, in tabel 4.5 staan de cijfers voor het cohort 2011/2012. In de tabellen is allereerst het aantal leerlingen in het derde leerjaar opgenomen. De twee kolommen erna geven aan welk deel er een diploma in het vo haalt en welk deel niet. In de vierde kolom staat het aandeel leerlingen dat de opleiding afrondt op het niveau waarin ze in leerjaar drie zaten. In de laatste kolom staat het percentage van de leerlingen in het derde leerjaar dat de opleiding nominaal haalt, dat wil zeggen in de beoogde tijd die daarvoor staat. Voor vmbo 1 jaar na leerjaar 3, voor de havo 2 jaar na leerjaar 3 en voor het vwo 3 jaar na leerjaar 3.

Tabel 4.4: Behalen van diploma van leerlingen in leerjaar 3 van het VO 2010/2011 naar type VO

	aantal leerlingen n	vo diploma %	geen vo diploma %	diploma op niveau %	diploma nominaal %
Rotterdam Zuid					
vmbo-basis	511	68,5	31,5	66,3	63,2
vmbo-kader	389	84,3	15,7	75,6	70,7
vmbo gemengd / theoretisch	550	77,5	22,5	67,8	58,2
havo	313	77,6	22,4	51,4	25,6
vwo	211	86,7	13,3	52,1	41,7
Overig Rotterdam					
vmbo-basis	565	69,0	31,0	64,6	61,8
vmbo-kader	658	82,8	17,2	76,1	71,4
vmbo gemengd / theoretisch	1.154	84,6	15,4	79,9	67,2
havo	829	83,1	16,9	65,1	43,9
vwo	749	93,6	6,4	70,2	58,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel 4.5: Behalen van diploma van leerlingen in leerjaar 3 van het VO 2011/2012 naar type VO

	aantal leerlingen n	vo diploma %	geen vo diploma %	diploma op niveau %	diploma nominaal %
Rotterdam Zuid					
vmbo-basis	499	69,7	30,3	67,5	66,1
vmbo-kader	407	86,0	14,0	78,9	73,0
vmbo gemengd / theoretisch	555	80,0	20,0	76,2	66,5
havo	325	80,6	19,4	60,3	37,5
vwo	227	90,3	9,7	63,9	49,3
Overig Rotterdam					
vmbo-basis	634	72,4	27,6	68,8	66,1
vmbo-kader	587	87,1	12,9	80,1	73,9
vmbo gemengd / theoretisch	1.338	86,8	13,2	81,8	70,8
havo	821	81,9	18,1	65,2	44,1
vwo	792	91,3	8,7	70,6	61,4

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

⁵ Leerlingen die in het derde brugjaar zaten in zijn in deze analyse niet apart vermeld, ze zijn opgenomen bij het onderwijstype waar ze in het vierde leerjaar zitten

Vmbo-basis

Van de leerlingen van Rotterdam Zuid die een opleiding op vmbo-basis volgen, haalt bijna een derde geen vo-diploma. Dit beeld komt overeen met de situatie in overig Rotterdam. In de voorgaande paragraaf werd al duidelijk dat een aanzienlijk deel van de vmbo-basis leerlingen zonder diploma doorstroomt naar het mbo. Een hier niet berekend deel zal mogelijk wel een mbo diploma behalen. In Rotterdam Zuid is het beeld voor beide cohorten vergelijkbaar. In overig Rotterdam is het deel dat een diploma haalt in het cohort 2011/2012 iets groter dan in het cohort 2010/2011.

Vmbo-kader

Van de leerlingen van Rotterdam Zuid die het derde leerjaar een vmbo-kader volgen haalt een groot deel een vo diploma. Voor driekwart is dat een diploma op vmbo-kader niveau. Voor leerlingen vmbo-kader is het beeld overeenkomstig met het beeld in overig Rotterdam. In het cohort 2011/2012 is het deel dat een diploma haalt iets groter dan in het cohort 2010/2011.

Vmbo-gl/tl

Van het cohort 2010/2011 haalt 77,5 procent van leerlingen van Zuid in het vmbo-gl/tl een vo diploma, voor 67,8 procent is dat een diploma op hetzelfde niveau en 58,2 procent haalt het vmbo-gl/tl diploma nominaal. Dat wil zeggen 1 jaar na afronding van leerjaar 3. In het cohort 2011/2012 zijn deze cijfers substantieel hoger. Van het cohort 2011/2012 haalt 80 procent van leerlingen van Zuid in het vmbo-gl/tl een vo diploma, voor 76,2 procent is dat een diploma op hetzelfde niveau en 66,5 procent haalt het vmbo-gl/tl diploma nominaal. In vergelijking met overig Rotterdam zijn leerlingen uit Rotterdam Zuid in het vmbo gl/tl zowel in cohort 2010/2011 als in cohort 2011/2012 minder succesvol.

Havo

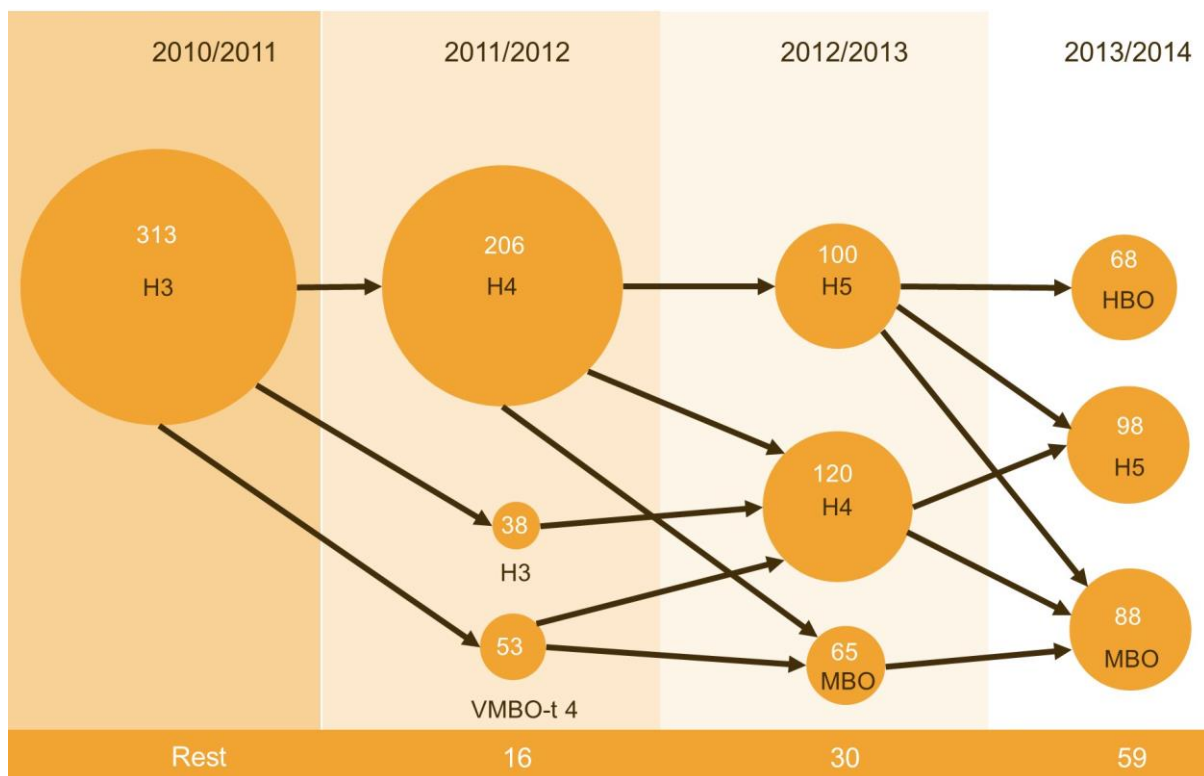
Van de havisten van Rotterdam Zuid in cohort 2010/2011 haalt ruim driekwart een vo-diploma. De afstroom is aanzienlijk, net iets meer dan de helft (51,4%) van de havo 3 leerlingen haalt uiteindelijk een havo diploma, en slechts een kwart doet dat nominaal. Dat wil zeggen dat van de havo 3 leerlingen in Rotterdam Zuid een kwart na twee jaar een havo diploma haalt. Ook in overig Rotterdam stromen havisten vaker af, maar de percentages geslaagden liggen hoger dan in Rotterdam Zuid. In het cohort 2011/2012 haalt van de leerlingen in Rotterdam Zuid een aanzienlijk groter deel een havo diploma (60,2 procent) en ook doet een groter deel dit nominaal. In vergelijking met overig Rotterdam zijn leerlingen uit Rotterdam Zuid op de havo zowel in cohort 2010/2011 als in cohort 2011/2012 minder succesvol maar het verschil tussen Rotterdam Zuid en overig Rotterdam is in cohort 2011/2012 veel kleiner.

Vwo

Van de vwo 3 leerlingen haalt het overgrote deel een diploma. Maar net als bij de havo leerlingen haalt maar een krappe meerderheid een diploma op het niveau waar de leerlingen in het derde leerjaar zat. Iets meer dan veertig procent van de vwo'ers haalt het diploma binnen de beoogde tijd. In het cohort 2011/2012 haalt in Rotterdam Zuid een groter deel van de vwo'ers een diploma op niveau en is ook het aandeel dat het vwo-diploma nominaal haalt groter dan in het cohort 2010/2011. De percentages in Rotterdam Zuid liggen in beide cohorten wel lager dan in overig Rotterdam.

Doorstroom na havo 3

In paragraaf vier staat dat de doorstroom na leerjaar 3 op de havo kleiner is dan gemiddeld. Uit het voorgaande blijkt dat ook het aandeel dat een diploma haalt achterblijft. Voor de leerlingen in havo 3 is nagegaan in welke onderwijsvorm en welk leerjaar zij zitten in de drie jaren nadat ze in havo 3 zaten. In de figuren 4.6 en 4.7 is de doorstroom na havo 3 voor de twee cohorten opgenomen. Boven in de figuur staat per jaar de meest voor de hand liggende vervolgstap, van havo 3 naar havo 4 naar havo 5 naar hbo. In de cirkels eronder zijn de alternatieve routes opgenomen.

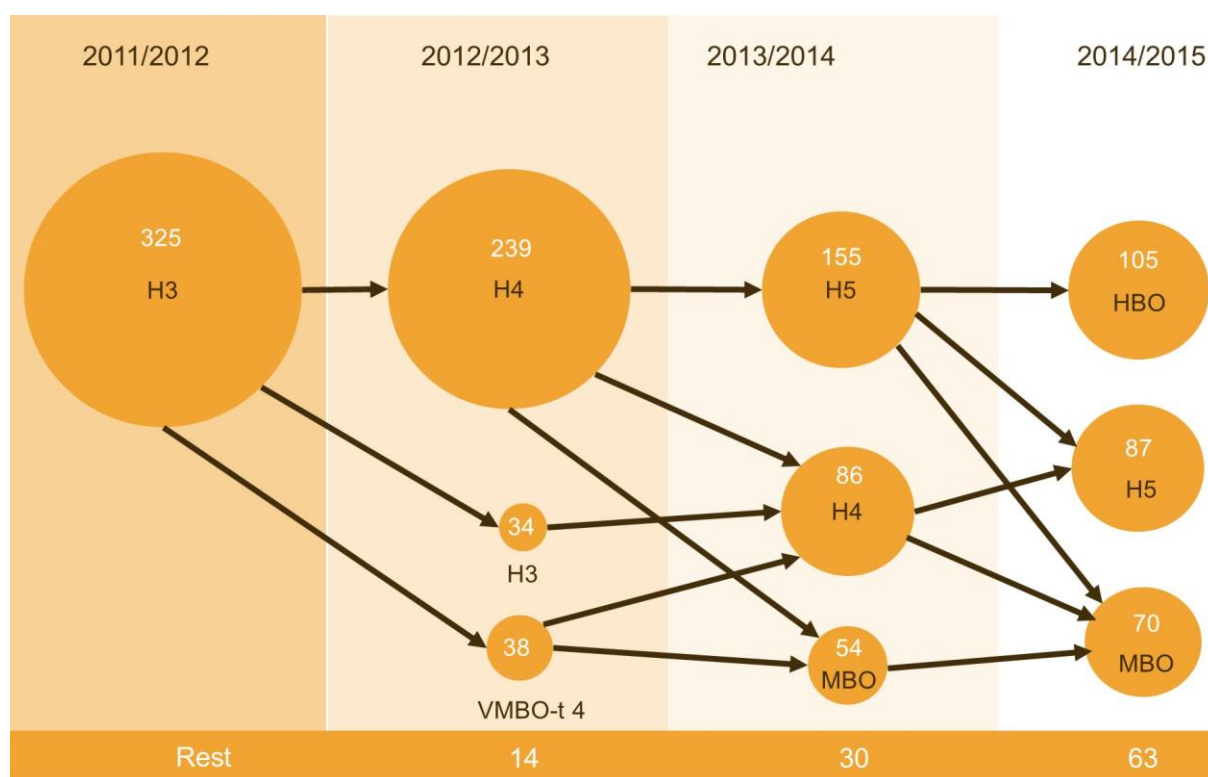

Figuur 4.6: Onderwijspositie na 1, 2 en 3 schooljaren van leerlingen in leerjaar 3 havo, 2010/2011 in Rotterdam Zuid, absolute aantallen

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In cohort 2010/2011 zitten 313 leerlingen in havo 3, daarvan stromen er één jaar later 206 door naar havo 4. Een klein deel blijft zitten en een ander deel stroomt af naar het vierde leerjaar in het vmbo-gl/tl. In het tweede jaar is het deel dat 'rechtdoor' stroomt beperkt, veel leerlingen blijven zitten in havo 4. Na drie jaar zitten 68 van de

313 leerlingen in het hbo, 98 zitten in havo 5, en 88 volgen een mbo opleiding. Van 59 leerlingen is de onderwijscarrière anders verlopen dan in dit schema staat.

Figuur 4.7: Onderwijspositie na 1, 2 en 3 schooljaren van leerlingen in leerjaar 3 havo, 2011/2012 in Rotterdam Zuid, absolute aantallen

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In cohort 2011/2012 zitten 325 leerlingen in havo 3, daarvan stromen er één jaar later 239 door naar havo 4. Een klein deel blijft zitten en een ander deel stroomt af naar het vierde leerjaar in het vmbo-gl/tl. In het tweede jaar is het deel dat 'rechtdoor' stroomt duidelijk groter dan in het cohort 2010/2011. Na drie jaar zitten 105 van de 325 leerlingen in het hbo, 87 zitten in havo 5, en 70 volgen een mbo opleiding. Van 63 leerlingen is de onderwijscarrière anders verlopen dan in dit schema staat.

4.6 Doorstroom naar vervolgopleidingen

Een van de doelstellingen van het NPRZ is het stimuleren van de keuze voor bepaalde sectoren in het vervolgonderwijs. In de volgende tabellen wordt voor de leerlingen in het derde leerjaar de sector van hun vervolgopleiding beschreven. Voor het vmbo gaat het om de mbo opleiding die de leerlingen volgen. Voor de havo en vwo leerlingen is gekeken naar de opleidingen in het hoger onderwijs.

In tabel 4.6 wordt voor leerlingen die in het vmbo zaten gepresenteerd in welke sector op het mbo zij studeren, 2 en 3 jaar nadat ze in het derde leerjaar van het vmbo zaten.

Tabel 4.6: Richting van de vervolgopleiding voor vmbo'ers in leerjaar 3 van het VO naar type VO (%)*

	na 2 jaar						na 3 jaar					
	zorg	techniek	vervoer	economie	welzijn	anders	zorg	techniek	vervoer	economie	welzijn	anders
cohort 2010/2011												
Rotterdam Zuid												
vmbo-b	x	14,9	6,5	29,5	21,5	x	x	12,1	7,2	32,9	20,4	x
vmbo-k	6,7	14,9	7,2	29,8	17,0	x	7,5	15,7	9,0	30,8	18,0	x
vmbo gl/tl	7,8	11,8	6,0	26,7	14,5	x	10,4	14,0	8,5	30,5	16,4	x
Overig Rotterdam												
vmbo-b	x	13,8	6,0	28,3	21,1	x	4,4	13,1	6,0	25,8	17,7	x
vmbo-k	7,4	18,2	8,4	28,6	14,7	x	7,0	20,1	10,2	27,7	16,0	x
vmbo gl/tl	6,2	15,4	5,1	24,7	11,5	x	6,8	17,9	8,5	27,7	15,3	x
cohort 2011/2012												
Rotterdam Zuid												
vmbo-b	x	16,2	5,6	29,9	23,0	x	2,2	13,6	5,8	27,3	24,4	x
vmbo-k	9,8	15,5	9,3	29,0	15,2	x	9,3	16,2	10,3	31,0	16,7	x
vmbo gl/tl	7,9	13,5	7,0	24,5	11,4	x	10,8	14,8	8,8	29,5	13,7	x
Overig Rotterdam												
vmbo-b	x	15,8	6,9	25,6	20,0	x	1,9	14,7	6,5	25,2	21,0	x
vmbo-k	8,5	17,9	6,6	31,2	14,5	x	7,2	17,5	7,3	33,0	16,5	x
vmbo gl/tl	7,5	14,6	8,3	22,5	12,0	x	8,6	15,7	9,5	28,0	14,1	x

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

* de percentages tellen horizontaal niet op tot 100 procent omdat de leerlingen die voor ander onderwijs hebben gekozen of geen onderwijs meer volgen niet als percentage zijn weergegeven.

De sector economie is bij vmbo'ers zowel op kader, basis als g/tl de meest gekozen richting. Voor de richting techniek kiest in Rotterdam Zuid tussen de 12 en 16 procent. Een klein deel kiest voor een opleiding in de zorg of vervoer, transport en logistiek. De verschillen tussen de twee cohorten zijn beperkt. Ook zijn de verschillen met overig Rotterdam klein.

In tabel 4.7 wordt voor leerlingen die in havo 3 zaten gepresenteerd in welke sector zij in het hoger onderwijs studeren, 3 en 4 jaar nadat ze in het derde leerjaar zaten.

Tabel 4.7: Richting van de vervolgopleiding voor havisten in leerjaar 3 van het VO (%)*

	cohort 2010/2011				cohort 2011/2012			
	Rotterdam Zuid		Overig Rdam		Rotterdam Zuid		Overig Rdam	
	3 jr.	4 jr.	3 jr.	4 jr.	3 jr.	4 jr.	3 jr.	4 jr.
sectoroverstijgend	x	x	x	x	x	x	x	x
onderwijs	x	4,8	3,1	4,5	4,3	5,5	3,7	4,5
landbouw en natuurlijke omgeving	x	x	x	x	x	x	x	x
natuur	x	x	x	x	x	x	x	x
techniek	6,1	11,5	8,3	13,5	9,2	15,7	8,9	13,4
gezondheidszorg	x	3,2	3,4	5,3	x	4,3	2,7	4,6
economie	9,6	23,0	14,5	23,5	12,9	18,5	16,4	23,8
recht	x	x	x	x	x	x	x	x
gedrag en maatschappij	x	3,8	3,5	6,8	x	6,5	3,3	6,0
taal en cultuur	x	x	x	1,3	x	x	x	x

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), *het percentage is berekend door het aantal leerling in een bepaalde sector te relateren aan het totaal aantal havo leerlingen bij start van in het cohort (leerjaar3). Een (groot) aantal leerlingen van deze groep zit (nog) niet in het vervolgonderwijs. De percentage tellen daarom niet op tot 100 procent.

Omdat de doorstroom vanaf de havo in omvang relatief beperkt is zijn de aantallen in de minder populaire sectoren te beperkt om over te mogen publiceren. In tabel 4.7 zijn daardoor alleen gegevens opgenomen over de meest gekozen sectoren. Opleidingen in de richting economie worden het meest gekozen, ook volgt en aanzienlijk deel van de havisten een opleiding in de techniek. Dit geldt zowel voor Rotterdam Zuid als voor overig Rotterdam. De verschillen tussen Rotterdam Zuid en overig Rotterdam en tussen de cohorten zijn klein.

In tabel 4.8 wordt voor leerlingen die in vwo 3 zaten gepresenteerd in welke sector in het hoger onderwijs zij studeren, 4 en 5 jaar nadat ze in het derde leerjaar zaten.

Tabel 4.8: Richting van de vervolgopleiding voor vwo'ers in leerjaar 3 van het VO (%)*

	cohort 2010/2011				cohort 2011/2012			
	Rotterdam Zuid		Overig Rdam		Rotterdam Zuid		Overig Rdam	
	4 jr.	5 jr.	4 jr.	5 jr.	4 jr.	5 jr.	4 jr.	5 jr.
sectoroverstijgend	x	x	2,8	3,3	x	7,0	2,3	4,5
onderwijs	x	x	x	2,1	x	x	1,5	1,9
landbouw en natuurlijke omgeving	x	x	1,5	1,7	x	x	x	1,5
natuur	x	x	4,3	6,0	7,0	7,0	6,3	7,4
techniek	7,6	12,8	14,2	15,2	7,9	9,7	14,5	16,5
gezondheidszorg	9,0	10,4	9,9	11,5	7,5	8,4	8,0	10,1
economie	19,4	21,8	13,2	17,9	15,9	18,5	11,9	17,7
recht	6,6	7,1	6,7	8,0	7,0	8,8	8,1	9,5
gedrag en maatschappij	7,1	9,0	7,7	12,3	6,6	8,8	5,8	10,0
taal en cultuur	x	4,7	4,7	6,0	x	x	x	x

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI) *het percentage is berekend door het aantal leerling in een bepaalde sector te relateren aan het totaal aantal vwo leerlingen bij start van in het cohort (leerjaar3). Een (groot) aantal leerlingen van deze groep zit (nog) niet in het vervolgonderwijs. De percentage tellen daarom niet op tot 100 procent.

Voor vwo'ers is de keuze voor een vervolgopleiding meer divers dan voor havisten. De sectoren economie en techniek worden ook door vwo'ers het meest gekozen, maar ook opleidingen in de sectoren gedrag en maatschappij en gezondheidszorg worden vaak gekozen.

4.7 Sociaaleconomische positie na vier, vijf en zes jaar

In het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is informatie over de sociaaleconomische positie opgenomen. Om de sociaaleconomische positie te kunnen schetsen is informatie uit een zeer omvangrijk aantal registraties nodig. CBS heeft deze registraties in een onderzoeksbestand (het zogenaamde Secmbus) gecombineerd. Door dit onderzoeksbestand te koppelen aan het bevolkingsbestand is inzage gekregen in de sociaaleconomische positie van personen en groepen. Om de score van een persoon op deze sociaaleconomische positie te bepalen heeft het CBS alle inkomsten in de verslagmaand uit de verschillende inkomensbronnen die iemand heeft, met elkaar vergeleken. Als een persoon inkomen heeft uit meerdere bronnen (bijvoorbeeld uitkering en werk) dan is het hoogste bedrag in principe leidend bij de indeling op sociaaleconomische positie. Daarnaast heeft het CBS in de bepaling meegenomen of een persoon ingeschreven staat bij een onderwijsinstelling. In de tabellen 4.9 en 4.10 is de positie van de leerlingen van beide cohorten vier en vijf jaar na start van het cohort opgenomen.⁶ Voor het cohort 2010/2011 is ook de situatie na 6 jaar opgenomen (tabel 4.9). De positie is vereenvoudigd tot drie groepen en één restcategorie ('anders'). Is de voornaamste inkomstenbron arbeid, een uitkering of is de jongere nog schoolgaand. De restcategorie bestaat uit degenen die geen inkomsten hebben uit werk, geen uitkeringen hebben en ook geen onderwijs volgen.

Tabel 4.9: Sociaaleconomische positie op basis van Secmbus, cohort 2010/2011, na 4, 5 en 6 jaar naar type VO

	na vier jaar					na vijf jaar					na zes jaar				
	N	% inkomen uit arbeid	% inkomen uit uitkering	% inkomen uit schoolgaand	% inkomen uit anders	N	% inkomen uit arbeid	% inkomen uit uitkering	% inkomen uit schoolgaand	% inkomen uit anders	N	% inkomen uit arbeid	% inkomen uit uitkering	% inkomen uit schoolgaand	% inkomen uit anders
Rotterdam Zuid															
praktijkonderwijs	115	13,0	24,3	47,8	14,8	17,4	29,6	37,4	15,7	25,2	28,7	27,0	19,1		
vmbo-basis	511	15,1	5,1	64,8	15,1	20,0	6,1	55,2	18,8	29,7	10,2	46,8	13,3		
vmbo-kader	389	10,5	x	75,8	x	22,4	3,6	61,7	12,3	32,6	3,3	52,2	11,8		
vmbo gl/tl	550	6,7	x	86,0	x	16,9	1,8	73,6	7,6	30,7	4,2	56,2	8,9		
havo	313	7,7	x	87,2	x	10,2	x	81,8	x	17,3	x	74,1	x		
vwo	211	5,7	x	89,6	x	7,1	x	88,6	x	10,9	x	82,9	x		
Overig Rotterdam															
praktijkonderwijs	174	20,7	29,9	39,7	9,8	21,8	33,3	32,2	12,6	26,4	33,9	25,9	13,8		
vmbo-basis	565	20,7	5,3	57,3	16,6	23,2	7,3	50,8	18,8	33,8	9,4	40,9	15,9		
vmbo-kader	658	13,2	2,9	72,6	11,2	24,3	2,7	60,2	12,8	38,6	4,3	41,9	15,2		
vmbo gl/tl	1.154	6,8	0,9	86,8	5,5	17,5	x	72,4	x	30,6	2,2	57,5	9,7		
havo	829	5,8	x	89,1	x	11,6	x	82,5	x	17,0	x	77,0	x		
vwo	749	5,7	x	90,3	x	5,2	x	90,7	x	6,1	x	91,3	x		

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), x betekent een aantal kleiner dan 10

⁶ Leerlingen die in het derde brugjaar zaten in 2010/2011 zijn in de analyse opgenomen bij het onderwijstype waar ze in het vierde leerjaar zitten

Cohort 2010/2011

Van de 115 jongeren die praktijkonderwijs volgen in Rotterdam Zuid heeft na zes jaar 25,2 procent inkomen uit arbeid. Een, in vergelijking met de andere vo-typen, groot deel is afhankelijk van een uitkering (28,7 procent). Ruim een kwart van de jongeren die praktijkonderwijs volgen, is na vijf jaar nog onderwijsvolgend. De situatie is vergelijkbaar met overig Rotterdam, al is daar het aandeel met inkomen uit een uitkering nog iets hoger.

Van de vmbo-basis-leerlingen uit Rotterdam Zuid is na zes jaar (vanaf leerjaar 3) nog 46,8 procent onderwijsvolgend. Dertig procent heeft inkomen uit arbeid en één op de tien is afhankelijk van een uitkering. Deze situatie is vergelijkbaar met overig Rotterdam.

Voor de overige vier onderwijstypen geldt dat hoe hoger het onderwijsniveau in leerjaar drie, hoe groter het deel van de jongeren is dat ook na zes jaar nog onderwijs volgt. Het aandeel jongeren met inkomen uit werk is na zes jaar juist kleiner voor jongeren met een hoger opleidingsniveau in leerjaar drie.

Bij de vmbo-basis en vmbo-kader-leerlingen uit Rotterdam Zuid is het aandeel werkenden lager dan in overig Rotterdam. Het aandeel werkenden neemt wel toe met de jaren, maar de achterstand op overig Rotterdam blijft bestaan. Het aandeel schoolgaanden is daarentegen hoger.

Tabel 4.10: Sociaaleconomische positie op basis van Secmbus, cohort 2011/2012, na 4 en 5 jaar naar type VO

	na vier jaar					na vijf jaar				
	% inkomen uit				school- gaand	%inkomen uit				
	N	arbeid	uitkering	and		arbeid	uitkering	school- gaand	and	
Rotterdam Zuid										
praktijkonderwijs	135	16,3	23,7	49,6	10,4	20,0	23,0	39,3	17,8	
vmbo-basis	499	14,6	3,2	69,7	12,4	22,0	7,0	56,7	14,2	
vmbo-kader	407	15,0	2,9	75,2	6,9	23,3	2,9	63,1	10,6	
vmbo gemengd / theoretisch	555	5,8	x	87,9	x	14,4	x	76,0	x	
havo	325	8,9	x	84,3	x	10,2	x	80,6	x	
vwo	227	6,6	x	89,4	x	7,9	x	85,9	x	
Overig Rotterdam										
praktijkonderwijs	157	20,4	26,8	38,2	14,6	24,2	31,8	33,1	10,8	
vmbo-basis	634	17,5	3,9	64,4	14,2	26,0	5,5	51,6	16,9	
vmbo-kader	587	15,0	1,7	73,6	9,7	27,1	3,4	57,6	11,9	
vmbo gemengd / theoretisch	1.338	7,3	0,8	85,9	5,9	21,0	1,7	69,2	8,1	
havo	821	6,5	x	86,5	x	11,9	x	82,1	x	
vwo	792	7,1	x	87,5	x	4,9	x	92,8	x	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), x betekent een aantal kleiner dan 10

In het cohort 2011/2012 is het aandeel jongeren uit het praktijkonderwijs met inkomen uit arbeid iets hoger en het aandeel met een uitkering na vijf jaar iets lager dan in het cohort 2010/2011. Voor de overige typen onderwijs zijn de verschillen tussen de twee cohorten beperkt.

5 Loopbaan van leerlingen die het praktijkonderwijs of VSO verlaten

5.1 Inleiding

In deze rapportage is er ten opzichte van de vorige rapportage een nieuw cohort toegevoegd. Het gaat om leerlingen die uitstromen uit het praktijkonderwijs of speciaal onderwijs cluster 3 en cluster 4. Ook voor deze groep richten wij ons op de situatie van leerlingen in het schooljaar 2010/2011 en 2011/2012. In de cohortanalyse schetsen wij een beeld hoe de loopbaan van deze leerlingen in de jaren erna verloopt. We gaan daarbij in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren die na het schooljaar 2010/2011 en 2011/2012 uit het praktijkonderwijs en speciaal onderwijs stromen?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de leerlingen eruit? Welk deel van de jongeren vertrekt in de jaren erna?
3. Wat is de onderwijssituatie van deze leerlingen in de volgende jaren? Welk deel leert verder, en welk deel stroomt door naar het mbo en op welk niveau?
4. Welk deel van de leerlingen haalt een diploma?
5. Wat is de sociaaleconomische positie van de leerlingen, in de jaren nadat ze uitstromen uit het praktijkonderwijs of speciaal onderwijs?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

Afbakening van het cohort

De aanleiding om dit cohort in de rapportage op te nemen is dat het om een groep jongeren gaat die vaak buiten beeld blijft en het is een kwetsbare groep. Het gaat om jongeren die niet in de standaardindeling passen. Voor een deel zitten zij in het speciaal onderwijs en vallen onder de Wet op de Expertisecentra (WEC). Het gaat om Cluster 3 jongeren met een lichamelijke en verstandelijke beperkingen, en om Cluster 4 jongeren met ernstige ontwikkelingsstoornissen. Sinds de invoering van het passend onderwijs wordt er in de registratie geen onderscheid gemaakt tussen Cluster 3 en 4. In onze definitie zijn beide daarom samengenomen. Voor een ander deel zitten de leerlingen in het praktijkonderwijs, de onderwijsvorm voor leerlingen die niet in staat worden geacht een vervolgopleiding succesvol af te ronden in het voortgezet onderwijs. In dit hoofdstuk wordt het praktijkonderwijs afgekort tot Pro (PRaktijkOnderwijs). De aanduiding voor het cohort is uitstroom uit Pro-WEC.

De leerlingen in het cohort stromen niet op een duidelijk afgebakend moment uit bij deze opleidingen. Het praktijkonderwijs leidt niet op tot een diploma. In de data is wel duidelijk in welk type onderwijs een leerling is ingeschreven. Daarmee is het mogelijk

om te bepalen in welk jaar een leerling voor het laatst in een bepaalde onderwijsvorm is ingeschreven. Met deze gegevens hebben we de volgende definitie voor dit cohort gemaakt:

Het uitstroomcohort Pro-WEC:

Jongeren van vijftien jaar of ouder die ingeschreven staan in het Pro of WEC en in de volgende vijf inschrijfjaren niet weer in dezelfde onderwijsvorm ingeschreven staan.

Soms komt het voor dat WEC jongeren in een volgend jaar in het Pro onderwijs volgen of dat Pro jongeren in het WEC onderwijs volgden. Deze jongeren zijn volgens de definitie wel opgenomen in het onderzoekscohort.

5.2 Kenmerken van leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC

In tabel 5.1 is een overzicht gemaakt van het aantal leerlingen in het cohort. Daarbij is een uitsplitsing gemaakt tussen Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam. Verder is een verdeling gemaakt naar type onderwijs, WEC en Pro en geslacht.

Tabel 5.1: Leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC in 2010/2011 en 2011/2012 naar type onderwijs en geslacht

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011	248		294		542	
mannen	159	64,1	176	59,9	335	61,8
vrouwen	89	35,9	118	40,1	207	38,2
Pro	149	60,1	156	53,1	305	56,3
mannen	90	60,4	83	53,2	173	56,7
vrouwen	59	39,6	73	46,8	132	43,3
WEC	99	39,9	138	46,9	237	43,7
mannen	69	69,7	93	67,4	162	68,4
vrouwen	30	30,3	45	32,6	75	31,6
Cohort 2011/2012	217		345		562	
mannen	135	62,2	198	57,4	333	59,3
vrouwen	82	37,8	147	42,6	229	40,7
Pro	109	50,2	200	58,0	309	55,0
mannen	61	56,0	98	49,0	159	51,5
vrouwen	48	44,0	102	51,0	150	48,5
WEC	108	49,8	145	42,0	253	45,0
mannen	74	68,5	100	69,0	174	68,8
vrouwen	34	31,5	45	31,0	79	31,2

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Cohort 2010/2011

In het cohort 2010/2011 zitten 542 leerlingen die in Rotterdam wonen. In Rotterdam Zuid wonen 248 jongeren die uitstromen uit Pro-WEC, daarvan verlaten 149 (60,4

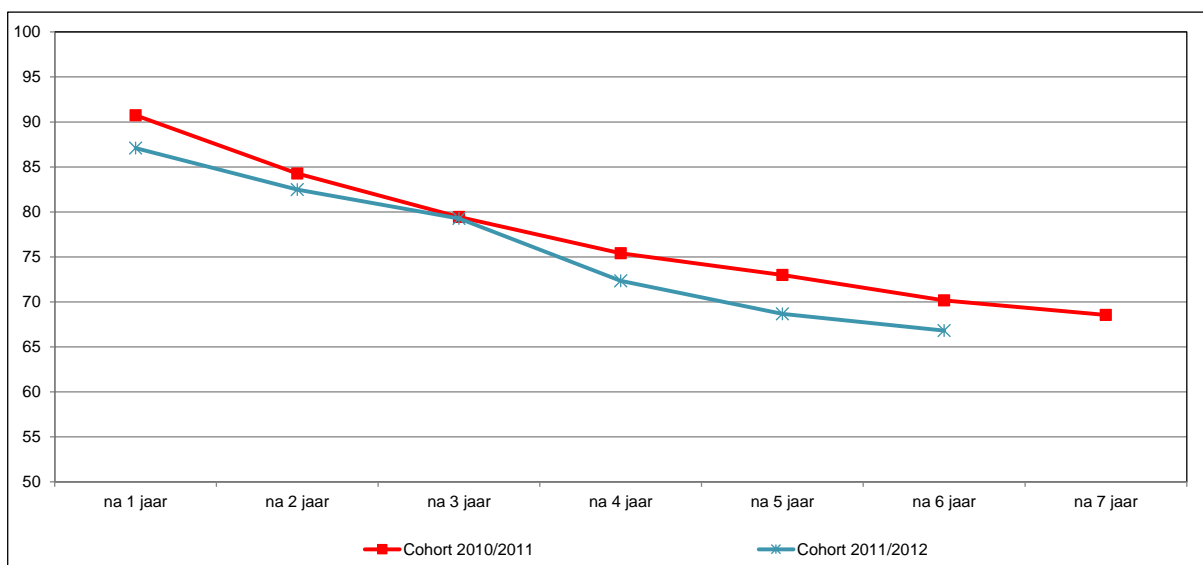
procent) het Praktijkonderwijs en 99 stromen uit in Cluster 3-4 (39,6 procent). In overig Rotterdam is de uitstroom uit Pro en WEC ongeveer even groot terwijl er meer jongeren in overig Rotterdam wonen dan in Rotterdam Zuid. In het cohort zitten meer mannen dan vrouwen. In Rotterdam Zuid is de verhouding mannen-vrouwen 64 tegen 36 procent. In overig Rotterdam is de verdeling tussen mannen en vrouwen bij de uitstroom vanuit Pro meer in evenwicht.

Cohort 2011/2012

In het cohort 2011/2012 is het totaal aantal leerlingen uit geheel Rotterdam dat uitstroomt iets toegenomen. In Rotterdam Zuid stromen er minder leerlingen uit dan in het cohort 2010/2011, namelijk 217. De uitstroom vanuit Pro en WEC is in dit cohort even groot. 109 jongeren verlaten het praktijkonderwijs en 108 stromen uit in Cluster 3-4. In overig Rotterdam is de uitstroom uit Pro groter dan de uitstroom vanuit Cluster 3-4. In het cohort zitten meer mannen dan vrouwen. In Rotterdam Zuid is de verhouding mannen-vrouwen 62 tegen 38 procent. De uitstroom vanuit Pro is meer in evenwicht dan in 2010/2011. In overig Rotterdam is het aantal uitstromende vrouwen (uit Pro) zelfs iets groter dan het aantal uitstromende mannen.

5.3 Geografische mobiliteit van leerlingen

Welk deel van de leerlingen uit het cohort vertrekt in de daaropvolgende jaren en welk deel blijft in Rotterdam Zuid wonen. In figuur 5.1 is het percentage blijvers uit Rotterdam Zuid per cohort grafisch weergegeven. Voor het cohort 2010/2011 zijn gegevens bekend over zeven jaren. Voor het cohort 2011/2012 zijn voor zes jaar gegevens beschikbaar. In tabel b5.1 in de bijlage zijn de cijfers die bij deze figuur horen opgenomen.

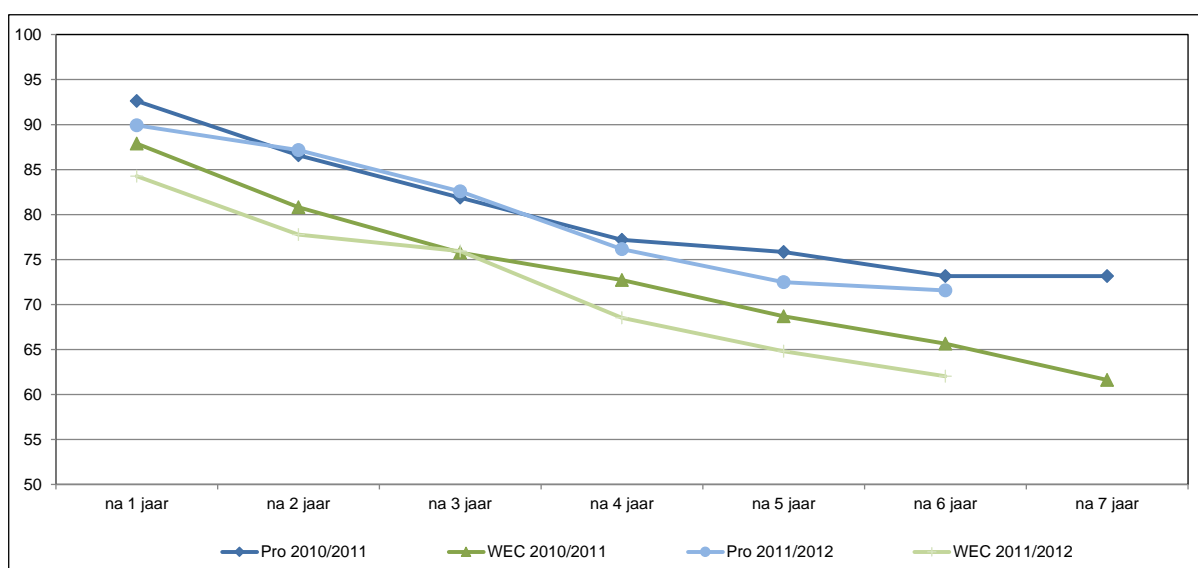

Figuur 5.1: Percentage leerlingen dat uitstroomt uit Pro-WEC dat nog in Rotterdam Zuid woont, na 1-7 jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van het cohort 2010/2011 woont na zeven jaar nog 68,5 procent van de jongeren in Rotterdam Zuid. In het cohort 2011/2012 is het aandeel blijvers kleiner, na zes jaar woont van cohort 2010/2011 nog 70,2 procent in Rotterdam Zuid, in cohort 2011/2012 is dat 66,8 procent. In deze analyse is de bestemming niet opgenomen, voor een deel gaat het om verhuizingen naar een andere plek in Rotterdam of Nederland. Een klein deel van de leerlingen komt niet meer in de persoonsregistratie voor, dan kan door emigratie, ook is het mogelijk dat iemand overleden is.

In de figuren 5.2 is het aandeel blijvers uitgesplitst naar uitstroom uit Pro en uitstroom uit Cluster 3-4.

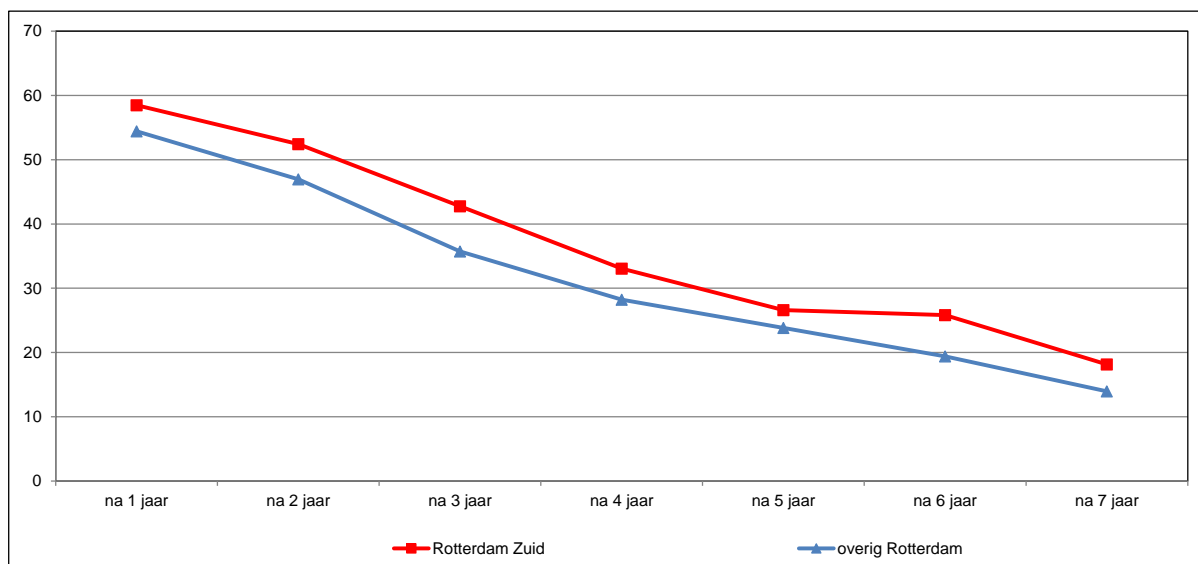
Figuur 5.2: Percentage leerlingen dat uitstroomt uit Pro-WEC dat nog in Rotterdam Zuid woont, na 1-7 jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Het aandeel blijvers is kleiner onder leerlingen die uit Cluster 3-4 stromen. Van het cohort 2010/2011 woont na zeven jaar 61,6 procent nog in Rotterdam Zuid, in het cohort 2011/2012 is na zes jaar nog 62,0 procent nog woonachtig in Rotterdam Zuid. Van de leerlingen die uitstromen uit het Praktijkonderwijs woont na zeven jaar nog 73,2 procent in Rotterdam Zuid. Voor deze groep vlakt de lijn af, na grofweg vijf jaar neemt het aandeel vertrekkers af. Dit is zichtbaar bij beide cohorten.

5.4 Onderwijspositie van leerlingen in de volgende jaren

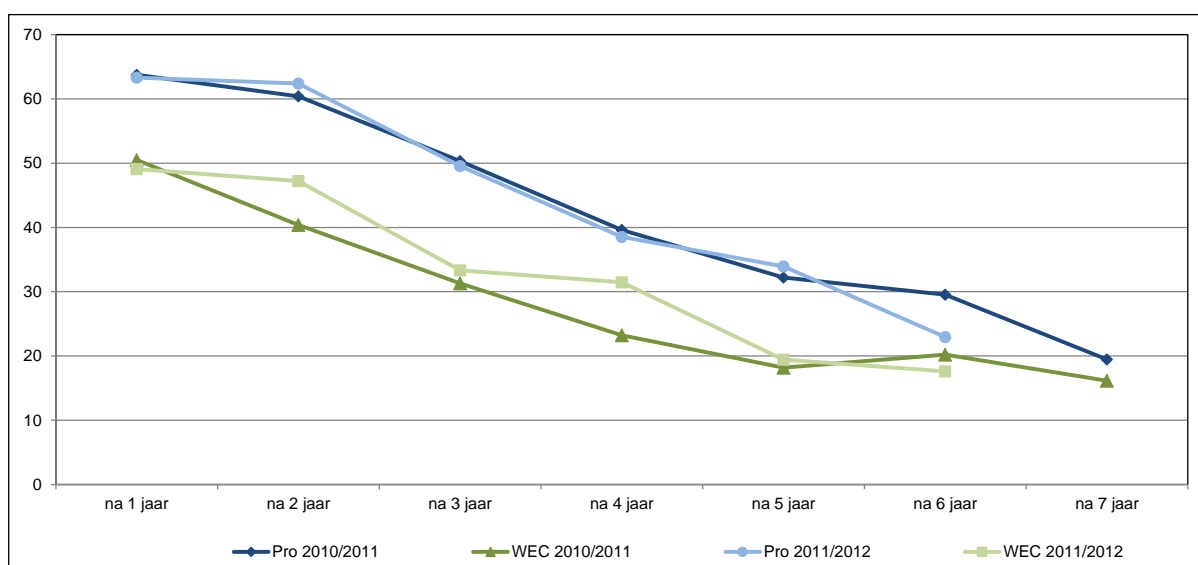
In de figuren 5.3 en 5.4 staat het aandeel leerlingen dat onderwijs volgt in de volgende jaren. Ze keren weliswaar niet terug in het Pro-WEC maar, een aanzienlijk deel stroomt door naar een vervolgopleiding. In figuur 5.3 gaat het om de leerlingen van cohort 2010/2011 in Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam. In tabel b5.2 in de bijlage zijn de cijfers die bij deze figuur horen opgenomen.

Figuur 5.3: Onderwijsdeelname van uitstromers uit Pro-WEC cohort 2010/2011, na 1-7 jaar in procenten

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van de leerlingen uit Rotterdam Zuid volgt na één jaar nog 58,5 procent onderwijs. In het overig Rotterdam is dit iets lager. 54,4 procent volgt na één jaar nog onderwijs. In de jaren erna neemt het aandeel onderwijsvolgenden gestaag af. Na zeven jaar volgt 18,1 procent van de uitstromers in Rotterdam Zuid nog onderwijs.

Figuur 5.4: Onderwijsdeelname, van uitstromers uit Pro-WEC in Rotterdam Zuid, na 1-7 jaar in procenten

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In figuur 5.4 is de onderwijsdeelname voor de Pro- en WEC-uitstroom in Rotterdam Zuid gesplitst voor beide cohorten. Het aandeel leerlingen dat in het onderwijs blijft is voor de Pro-uitstroom duidelijk groter dan voor de WEC-uitstroom.

In tabel 5.2 wordt de positie van de leerlingen die na één schooljaar nog onderwijs volgen gepresenteerd. Ongeveer driekwart van de jongeren (cohort 2010/2011) die verder gaan in het onderwijs gaat een mbo-bol opleiding volgen, en klein deel stroomt door naar een mbo-bbl opleiding. Bij het cohort 2011/2012 is het aandeel WEC dat doorstroomt naar mbo-bol hoger dan bij het vorige cohort.

Tabel 5.2: Leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC in 2010/2011 en 2011/2012 naar type onderwijs, 1 jaar later

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
volgt na één jaar onderwijs	145		160		305	
mbo bol	109	75,2	121	75,6	230	75,4
mbo bbl	19	13,1	18	11,3	37	12,1
mbo bol						
Pro	69	72,6	71	76,3	140	74,5
WEC	40	80,0	50	74,6	90	76,9
Cohort 2011/2012						
volgt na één jaar onderwijs	122		180		302	
mbo bol	99	81,1	140	77,8	239	79,1
mbo bbl	10	8,2	19	10,6	29	9,6
mbo bol						
Pro	51	73,9	82	74,5	133	74,3
WEC	48	90,6	58	82,9	106	86,2

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

5.5 Diploma in de volgende jaren

In deze paragraaf wordt bekeken welk deel van de leerlingen een vervolgopleiding afrondt. In deze analyse is iedereen die in de vijf jaar na de uitstroom uit Pro-WEC een diploma heeft gehaald meegeteld. In tabel 5.3 zijn de gegevens uitsplitst naar Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam voor beide cohorten. De meest voorkomende diploma's zijn in de tabel opgenomen evenals de splitsing tussen Pro en WEC uitstroom.

Tabel 5.3: Behalen van diploma van leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC (hoogst behaald diploma na 5 jaar)

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
haalt nog een diploma	101	40,7	99	33,7	200	36,9
mbo 1 assistentniveau	34	13,7	25	8,5	59	10,9
mbo 2 basisberoepsniveau	57	23,0	52	17,7	109	20,1
Pro	74	49,7	69	44,2	143	46,9
WEC	27	27,3	30	21,7	57	24,1
Cohort 2011/2012						
haalt nog een diploma	86	39,6	123	35,7	209	37,2
mbo 1 assistentniveau	28	12,9	29	8,4	57	10,1
mbo 2 basisberoepsniveau	42	19,4	68	19,7	110	19,6
Pro	53	48,6	80	40,0	133	43,0
WEC	33	30,6	43	29,7	76	30,0

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van de uitstroom in Rotterdam Zuid haalt 40,7 procent een diploma in de vijf jaren erna. Voor 13,7 procent is dat een mbo diploma op niveau 1, 23,0 procent haalt een mbo 2 diploma. Uitstromers uit het praktijkonderwijs halen vaker een diploma dan uitstromers uit Cluster 3-4, 49,7 procent tegenover 30,3 procent. Het aandeel leerlingen dat een diploma haalt is in Rotterdam Zuid iets groter dan in overig Rotterdam. In het cohort 2011/2012 komt het beeld vrijwel overeen met het beeld in het cohort 2010/2011.

De volgende tabel laat zien of de uitstromers in de vijf jaren erna nog één of meer diploma's hebben gehaald.

Tabel 5.4: Behalen van één of meer diploma's van leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
haalt geen diploma	147	59,3	195	66,3	342	63,1
haalt nog een diploma	62	25,0	56	19,0	118	21,8
haalt nog meer dan één diploma	39	15,7	43	14,6	82	15,1
Cohort 2011/2012						
haalt geen diploma	131	60,4	222	64,3	353	62,8
haalt nog een diploma	52	24,0	68	19,7	120	21,4
haalt nog meer dan één diploma	34	15,7	55	15,9	89	15,8

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van de uitstromers haalt 15 procent nog meer dan één diploma. Dit is in beide cohorten het geval. Hierboven zagen we al dat uitstromers uit het praktijkonderwijs vaker een diploma halen dan uitstromers uit Cluster 3-4. Ook halen zij vaker meer dan meer dan één diploma.

5.6 Sociaaleconomische positie na uitstroom

In het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is informatie over de sociaaleconomische positie opgenomen. In de tabel 5.5 is de positie van de leerlingen van beide cohorten voor de jaren na uitstroom zoals die in door CBS is opgesteld opgenomen. De positie is vereenvoudigd tot twee groepen namelijk de voornaamste inkomstenbron komt uit arbeid of een uitkering. Het (omvangrijke) resterende deel bestaat uit de jongeren die nog onderwijs volgen en uit jongeren die geen onderwijs meer volgen en geen inkomsten hebben uit werk of een uitkering.

Tabel 5.5: De sociaaleconomische positie van leerlingen die uitstromen uit Pro-WEC

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
Cohort 2010/2011						
Rotterdam Zuid						
inkomen uit arbeid	12,5	10,9	12,5	19,4	23,0	29,4
inkomen uit uitkering	23,0	27,0	33,5	41,9	42,7	40,7
overig Rotterdam						
inkomen uit arbeid	9,2	10,2	13,9	19,7	21,8	27,9
inkomen uit uitkering	28,6	37,4	43,5	45,9	48,6	50,0
Cohort 2011/2012						
Rotterdam Zuid						
inkomen uit arbeid	4,6	5,1	9,2	13,4	22,1	
inkomen uit uitkering	27,6	32,7	40,6	45,2	45,2	
overig Rotterdam						
inkomen uit arbeid	8,4	10,1	17,1	18,8	22,6	
inkomen uit uitkering	29,0	35,7	39,1	41,2	45,2	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Cohort 2010/2011

Van de jongeren die uit het onderwijs stromen in Rotterdam Zuid heeft na zes jaar 29,4 procent inkomen uit arbeid en is 40,7 procent afhankelijk van een uitkering. Een vergelijking met overig Rotterdam laat zien dat het aandeel jongeren met betaald werk tussen beide gebieden vergelijkbaar is. Het aandeel jongeren met een uitkering is in Rotterdam Zuid lager dan in overig Rotterdam.

Cohort 2011/2012

Van de uitstroom in het cohort 2011/2012 heeft in de eerste jaren een kleiner deel inkomen uit arbeid dan in het cohort 2010/2011. Vijf jaar na de uitstroom is dit verschil er niet meer. Het aandeel van de uitstroom in Rotterdam Zuid dat een uitkering heeft is in dit cohort iets hoger dan in het cohort 2010/2011. In overig Rotterdam is er vrijwel geen verschil tussen de cohorten.

In tabel 5.6 is het aandeel uitstromers dat afhankelijk is van een uitkering uitgesplitst naar Praktijkonderwijs en Cluster 3-4.⁷

⁷ De aantallen van het aantal personen met inkomen uit arbeid zijn voor de WEC-uitstroom laag, en zijn daarom niet beschikbaar voor publicatie.

Tabel 5.6: Het aandeel uit de Pro-WEC gestroomde jongeren dat afhankelijk is van een uitkering

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
Cohort 2010/2011						
Rotterdam Zuid						
Pro	13,4	18,8	24,2	34,2	35,6	34,2
WEC	37,4	39,4	47,5	53,5	53,5	50,5
overig Rotterdam						
Pro	19,2	30,1	38,5	37,2	41,0	42,3
WEC	39,1	45,7	49,3	55,8	57,2	58,7
Cohort 2011/2012						
Rotterdam Zuid						
Pro	18,3	24,8	30,3	35,8	33,9	
WEC	37,0	40,7	50,9	54,6	56,5	
overig Rotterdam						
Pro	23,0	29,5	32,0	32,5	38,0	
WEC	37,2	44,1	49,0	53,1	55,2	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Jongeren die uit de WEC (cluster 3-4) stromen zijn vaker afhankelijk van een uitkering. Eén jaar na uitstroom uit de opleiding is al 37-39 procent afhankelijk van een uitkering. Na zes jaar loopt dit op tot 50,5 procent in Rotterdam Zuid en 58,7 procent in overig Rotterdam. In het cohort 2011/2012 is het beeld vergelijkbaar. Van de jongeren in cohort 2010/2011 in Rotterdam Zuid die uit het praktijkonderwijs stromen heeft na vier jaar 34,2 procent een uitkering, de jaren erna blijft het aandeel jongeren dat afhankelijk is van een uitkering ongeveer op een zelfde niveau. Ook in het cohort 2011/2012 is na vier jaar de grootste stijging voorbij. Onder jongeren uit overig Rotterdam die uit het praktijkonderwijs stromen, blijft het aandeel jongeren met een uitkering in de loop van de jaren wel stijgen.

6 Loopbaan van mbo-gediplomeerden

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de loopbaan van mbo-gediplomeerden na het behalen van het diploma beschreven.⁸ De keuze voor dit mbo-cohort is gemaakt omdat hiermee zowel de overgang naar het vervolgonderwijs als de overgang naar de arbeidsmarkt in beeld kan worden gebracht. Het startpunt voor het cohort is het schooljaar van het behalen van een mbo-diploma. Vanaf dit punt wordt een beeld geschetst van de onderwijs- en of arbeidsloopbaan van deze gediplomeerden in de jaren erna. In het eerste cohortrapport (de Boom et al. 2018) zijn gegevens gepresenteerd over de onderwijs- en of arbeidsloopbaan van mbo'ers die in schooljaar 2010/2011 hun diploma behaalden tot 5 jaar na het behalen van het diploma. In deze tweede rapportage volgen we het cohort 2010/2011 verder in de tijd (tot 7 jaar na het behalen van het diploma) en maken tevens een vergelijking met een nieuw cohort bestaande uit mbo'ers die in schooljaar 2011/2012 hun diploma behaalden. We richten ons daarbij steeds op de mbo'ers wonend in Rotterdam Zuid en vergelijken deze met mbo'ers wonend in overig Rotterdam.

De volgende onderzoeksvragen komen aan de orde:

1. Wat zijn de kenmerken van de groep mbo-gediplomeerden die in 2010/2011 dan wel in 2011/2012 hun diploma halen (leerweg, leeftijd, niveau, sector)?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de gediplomeerden eruit? Welk deel van de mbo-gediplomeerden blijft na de afronding van een mbo-opleiding in Rotterdam Zuid wonen en welk deel vertrekt uit Rotterdam Zuid?
3. Wat is de arbeidsmarktpositie van de gediplomeerden in de volgende jaren?
4. Welk deel studeert door? En indien er sprake is van een vervolgopleiding op het mbo, is dit een mbo opleiding op een gelijk of op een hoger niveau?
5. Behalen jongeren die na hun mbo-diploma een vervolgopleiding op het mbo of hbo zijn gaan doen wederom een diploma?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

⁸ In deze analyse is het diploma in 2010/2011 danwel in 2011/2012 het startpunt, vanzelfsprekend hebben de gediplomeerden een heel diverse voorgeschiedenis. Mogelijk hebben ze al eerder een mbo-opleiding afgerond.

6.2 Kenmerken van mbo-gediplomeerden

In deze paragraaf wordt ingegaan op de kenmerken van de jongeren uit Rotterdam Zuid en overig Rotterdam die in de schooljaren 2010/2011 en 2011/2012 een mbo diploma hebben behaald. Tabel 6.1 bevat de omvang van de groep, de verdeling over de verschillende leerwegen en leeftijdsgroepen. Tabel 6.2 gaat over het niveau van de diploma's en de sector waarin het diploma is behaald. De toelichting bij de tabellen richt zich voornamelijk op de kenmerken van het nieuwe cohort 2011/2012.

Tabel 6.1: Mbo-gediplomeerden, cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012 naar leerweg, leeftijd en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
Gediplomeerden	2.328		3.450		5.778	
Leerweg						
bol-voltime	1.387	59,6	2.029	58,8	3.416	59,1
bbl-voltime	711	30,5	1.071	31,0	1.782	30,8
Extraneï	230	9,9	350	10,1	580	10,0
Leeftijdsgroep						
tot en met 22 jaar	1.436	61,7	2.201	63,8	3.637	62,9
23 tot en met 26 jaar	319	13,7	480	13,9	799	13,8
27 jaar en ouder	573	24,6	769	22,3	1.342	23,2
Cohort 2011/2012						
Gediplomeerden	2.424		3.474		5.898	
Leerweg						
bol-voltime	1.520	62,7	2.145	61,7	3.665	62,1
bbl-voltime	608	25,1	961	27,7	1.569	26,6
Extraneï	296	12,2	368	10,6	664	11,3
Leeftijdsgroep						
tot en met 22 jaar	1.564	64,5	2.327	67,0	3.891	66,0
23 tot en met 26 jaar	325	13,4	453	13,0	778	13,2
27 jaar en ouder	535	22,1	694	20,0	1.229	20,8

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In het schooljaar 2011/2012 hebben 2.424 jongeren uit Rotterdam Zuid een mbo diploma behaald. Dat zijn er bijna 100 meer dan in schooljaar 2010/2011. In tabel 6.1 wordt allereerst onderscheid gemaakt naar leerweg. Binnen het middelbaar beroepsonderwijs worden twee leerwegen onderscheiden namelijk de beroepsopleidende leerweg (bol) en de beroepsbegeleidende leerweg (bbl). Bij de bol wordt 20 tot 60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (stages bij een bedrijf of instelling). Bij de bbl is er nog (veel) groter praktijkcomponent: meer dan 60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (stages bij een bedrijf of instelling). In totaal moet per leerjaar minstens 300 uur onderwijs (lessen en begeleiding) worden aangeboden. Extraneï zijn personen die geen onderwijs volgen maar slechts staan ingeschreven voor het doen van een examen.

Bijna 63 procent van mbo-gediplomeerden in het schooljaar 2011/2012 uit Rotterdam Zuid heeft het diploma behaald in de beroepsopleidende leerweg. Ruim 25 procent

behaalt het diploma in de beroepsbegeleidende leerweg en ruim 12 procent behaalt het diploma als extraneus. Deze verdeling over de leerwegen wijkt nauwelijks af van de mbo-gediplomeerden in overig Rotterdam. Ruim 64 procent van mbo-gediplomeerden van Rotterdam Zuid is 22 jaar of jonger, ruim 13 procent valt in de leeftijdsgroep 23 t/m 26 jaar en 22,1 procent is 27 jaar of ouder. Het aandeel mbo-gediplomeerden van 27 jaar of ouder is in Rotterdam Zuid met 22,1 procent iets groter dan in overig Rotterdam (20,0 procent).

Verschillen tussen de cohorten

Tussen de cohorten 2011/2012 en 2010/2011 zien we enkele verschillen. Zo is het aandeel gediplomeerden in de beroepsopleidende leerweg in het cohort 2011/2012 hoger dan in het cohort 2010/2011 en is het aandeel gediplomeerden in de beroepsbegeleidende leerweg lager. Een vergelijking tussen de cohorten laat verder zien dat het aandeel jonge gediplomeerden (t/m 22 jaar) in het cohort 2011/2012 groter is dan in het cohort 2010/2011.

Tabel 6.2: Mbo-gediplomeerden, cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012 naar niveau, sector en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
Niveau						
niveau 1	310	13,3	346	10,0	656	11,4
niveau 2	846	36,3	1.212	35,1	2.058	35,6
niveau 3	568	24,4	857	24,8	1.425	24,7
niveau 4	604	25,9	1.035	30,0	1.639	28,4
Sector						
techniek	390	16,8	677	19,6	1.067	18,5
vervoer, transport en logistiek	161	6,9	248	7,2	409	7,1
zorg	189	8,1	298	8,6	487	8,4
economie	585	25,1	857	24,8	1.442	25,0
welzijn, verzorging	655	28,1	935	27,1	1.590	27,5
groen	29	1,2	50	1,4	79	1,4
overig	319	13,7	385	11,2	704	12,2
Cohort 2011/2012						
Niveau						
niveau 1	297	12,3	329	9,5	626	10,6
niveau 2	909	37,5	1.217	35,0	2.126	36,0
niveau 3	599	24,7	861	24,8	1.460	24,8
niveau 4	619	25,5	1.067	30,7	1.686	28,6
Sector						
techniek	411	17,0	676	19,5	1.087	18,4
vervoer, transport en logistiek	181	7,5	322	9,3	503	8,5
zorg	193	8,0	254	7,3	447	7,6
economie	698	28,8	972	28,0	1.670	28,3
welzijn, verzorging	627	25,9	838	24,1	1.465	24,8
groen	30	1,2	78	2,2	108	1,8
overig	284	11,7	334	9,6	618	10,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van de mbo-ge diplomeerden in 2011/2012 uit Rotterdam Zuid heeft 12,3 procent een mbo-diploma op niveau 1 behaald en 25,5 procent een diploma op niveau 4. Uit de vergelijking met ge diplomeerden uit overig Rotterdam blijkt dat in het schooljaar 2011/2012 van jongeren uit Rotterdam Zuid een groter deel een diploma op niveau 1 en een kleiner deel een diploma op niveau 4 heeft behaald. Het niveau van het diploma dat jongeren uit Rotterdam Zuid behalen, is dus enigszins lager.

Ten slotte is in tabel 6.2 een onderscheid gemaakt naar sector.⁹ In de meeste sectoren is het aandeel ge diplomeerden in Rotterdam Zuid en overig Rotterdam even groot. Van de mbo-ge diplomeerden uit Rotterdam Zuid haalt in 2011/2012 een iets kleiner deel een diploma in de sectoren techniek en vervoer, transport en logistiek en een iets groter deel in de sector welzijn en verzorging.

Verschillen tussen de cohorten

Het aandeel ge diplomeerden op niveau 1 en niveau 4 is in het cohort 2011/2012 iets kleiner dan in het cohort 2010/2011 en het aandeel ge diplomeerden op niveau 2 en 3 is juist groter dan in het cohort 2010/2011. Van de mbo-ge diplomeerden uit Rotterdam Zuid in cohort 2011/2012 heeft een kleiner deel een diploma in de sector welzijn en verzorging en groter deel in de sector economie in vergelijking met het cohort 2010/2011.

Selectie van de doelgroep

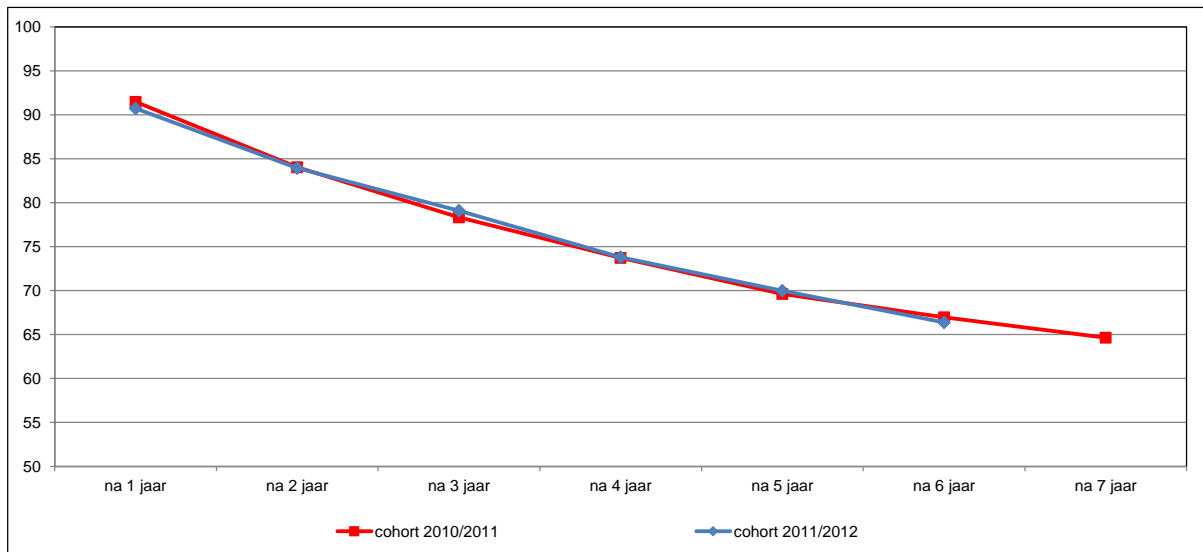
De mbo-ge diplomeerden vormen een diverse groep en bestaan voor een aanzienlijk deel uit extranei en uit personen die op het moment dat zij een mbo diploma hebben behaald ouder zijn dan 26 jaar. Het NPRZ richt zich met name op jongeren tot 27 jaar en op degenen die de opleiding hebben gevolgd, d.w.z. op de leerwegen bbl en bol. In het vervolg van dit hoofdstuk gaat het dan ook alleen om jongeren tot 27 jaar die via de bol of bbl een diploma hebben behaald. Voor het cohort 2011/2012 gaat het om in totaal 4.274 mbo-ge diplomeerden waarvan 1.725 uit Rotterdam Zuid en 2.549 uit overig Rotterdam. Daarmee is het cohort 2011/2012 iets groter dan het cohort 2010/2011 dat bestaat uit 4.117 mbo-ge diplomeerden waarvan 1.629 uit Rotterdam Zuid en 2.488 uit overig Rotterdam (zie ook tabel b6.1 en b6.2 in de bijlage bij dit hoofdstuk).

6.3 Geografische mobiliteit van de mbo-ge diplomeerden

Figuur 6.1 toont welk deel van de mbo-ge diplomeerden tot en met 26 jaar uit Rotterdam Zuid in de jaren na het behalen van het diploma in Rotterdam Zuid blijft wonen (en welk deel vertrekt). Voor het cohort 2010/2011 zijn deze cijfers tot 7 jaar

⁹ De indeling naar sectoren is dezelfde als die in de basismonitor. Zie bijlage 4 voor een toelichting.

na het behalen van het diploma beschikbaar en voor het cohort 2011/2012 tot 6 jaar na het behalen van het diploma.

Figuur 6.1: Percentage mbo-gediplomeerden dat in Rotterdam Zuid blijft wonen, per jaar

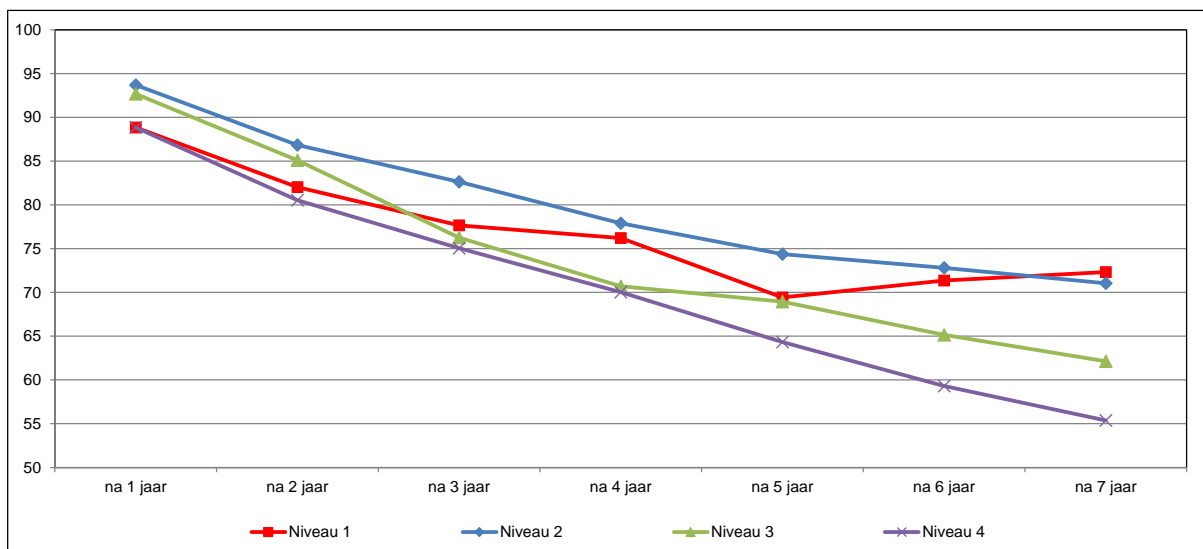
Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Zeven jaar na het behalen van het mbo-diploma in 2010/2011 woont 64,6 procent van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid nog steeds op Zuid. Het aandeel vertrekkers is in het eerste jaar 8,5 procent, na twee jaar is 16,0 procent vertrokken en na drie jaar 21,7 procent. In de jaren daarna neemt het aandeel vertrekkers nog wel toe maar is de groei minder dan in de eerste twee jaren. Voor het cohort 2011/2012 is dit beeld nagenoeg gelijk. Zes jaar na het behalen van het mbo-diploma in 2011/2012 woont 66,4 procent van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid nog steeds op Zuid en is 33,6 procent vertrokken.

Geografische mobiliteit naar niveau

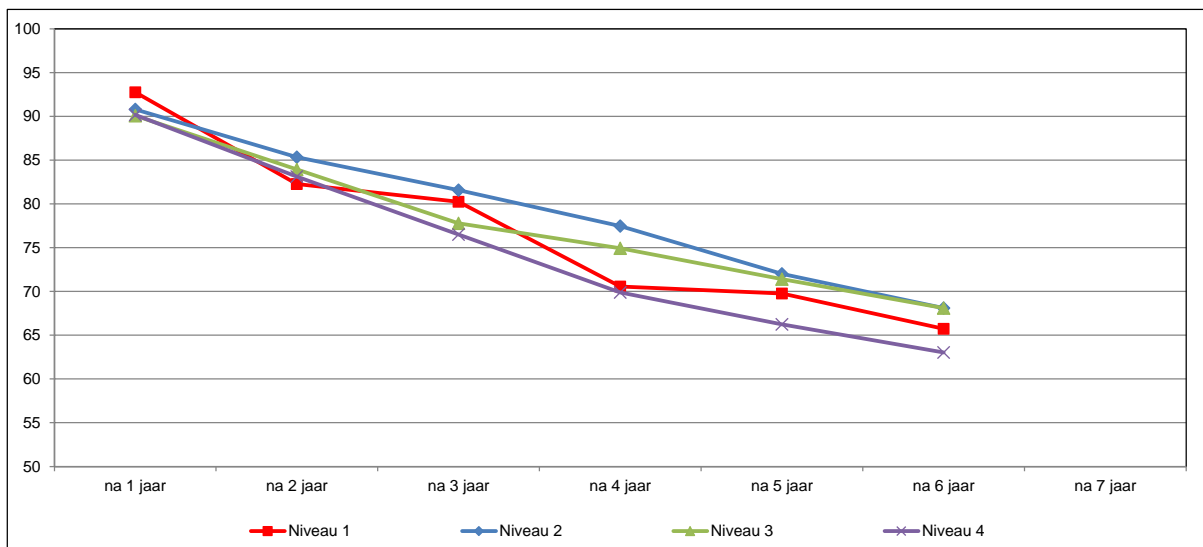
In figuur 6.2 is de geografische mobiliteit voor cohort 2010/2011 uitgesplitst naar het niveau van het behaalde mbo-diploma. Van de gediplomeerden op niveau 1 uit Rotterdam Zuid woont na zeven jaar nog 72,3 procent op Rotterdam Zuid en van de gediplomeerden op niveau 2 nog 71,1 procent. Van de gediplomeerden op niveau 3 en niveau 4 woont na zeven jaar een veel kleiner deel nog op Rotterdam Zuid (62,1 procent respectievelijk 55,4 procent).

In figuur 6.3 zijn de resultaten van dezelfde analyse voor het cohort 2011/2012 weergegeven. Voor dit cohort zijn de blijf- en vertrekcijfers tussen de mbo-gediplomeerden van de verschillende niveaus veel kleiner. Van de gediplomeerden op niveau 1 uit Rotterdam Zuid woont na zes jaar nog 65,7 procent op Rotterdam Zuid en van de gediplomeerden op niveau 4 nog 63,0 procent. In tabel b6.3 in de bijlage zijn de exacte percentages opgenomen.

Figuur 6.2: Percentage mbo-gediplomeerden, cohort 2010/2011 dat in Rotterdam Zuid blijft wonen, per jaar, naar niveau

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Figuur 6.3: Percentage mbo-gediplomeerden, cohort 2011/2012 dat in Rotterdam Zuid blijft wonen, per jaar, naar niveau

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Geografische mobiliteit naar sector

Tevens is er een analyse gedaan naar de verschillen in geografische mobiliteit en de onderscheiden sectoren waarin het diploma is behaald. Van de jongeren uit Rotterdam Zuid die in 2010/2011 een diploma hebben behaald in de zorg vertrekt een relatief groot deel uit Rotterdam Zuid en van de jongeren die een diploma hebben behaald in de techniek blijft juist een groter deel dan gemiddeld in Rotterdam Zuid wonen. Voor jongeren uit Rotterdam Zuid die een jaar later een mbo-diploma

hebben behaald (cohort 2011/2012) zijn de verschillen tussen de sectoren minder groot. Van deze jongeren vertrekt met name uit de sector “Vervoer, transport en logistiek” een relatief groot deel uit Rotterdam Zuid. Tussen de andere sectoren zijn de verschillen beperkt. In tabel b6.4 in de bijlage zijn de percentages voor de sectoren opgenomen.

6.4 Positie op de arbeidsmarkt

In de volgende analyse wordt er gekeken in hoeverre de gediplomeerden van cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012 actief zijn op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de analyse van de arbeidsmarktmonitor van OBI, waarin voor alle Rotterdammers deze positie wordt bepaald. Vanzelfsprekend komt het combineren van werk en opleiding regelmatig voor. Bij deze analyse is de arbeidsmarktpositie leidend. Hiervoor worden de jongeren ingedeeld in vier groepen:

1. Werkend, 11 uur of minder per week
2. Werkend, 12 uur of meer per week
3. Niet-werkende beroepsbevolking
4. Geen beroepsbevolking/Student/scholier

Bij de verdeling naar arbeidsmarktgroepen is arbeid het uitgangspunt. De eerste twee groepen jongeren hebben werk. Zij werken in een kleinere baan waarbij 11 uur of minder per week wordt gewerkt of in een baan waarbij 12 uur of meer wordt gewerkt. De jongeren die een uitkering krijgen en/of zijn ingeschreven bij het UWV als werkzoekend worden beschouwd als niet werkend maar wel daar naar op zoek. De jongeren in deze drie groepen behoren tot de beroepsbevolking. Zij kunnen overigens hiernaast ook nog onderwijs volgen.

De resterende groep is niet actief op de arbeidsmarkt en behoort niet tot de beroepsbevolking. In deze groep vallen zowel jongeren die geen onderwijs volgen als jongeren die wel onderwijs volgen.

De situatie op de arbeidsmarkt wordt in de volgende tabel voor beide cohorten tot zeven jaar na het behalen van de diploma weergegeven.

In tabel 6.3 is te zien dat er na verloop van tijd steeds meer jongeren werk vinden. Van de jongeren uit cohort 2010/2011 uit Rotterdam Zuid heeft na één jaar een kwart werk met een werkweek van minder dan 12 uur en 37 procent werk met een werkweek van 12 uur en meer. Na zes jaar heeft 15 procent werk met een werkweek van 11 uur of minder en werkt 54,1 procent 12 uur of meer per week. Op elk van de meetmomenten is het aandeel jongeren met een baan van minimaal 12 uur in overig Rotterdam iets groter dan in Rotterdam Zuid.

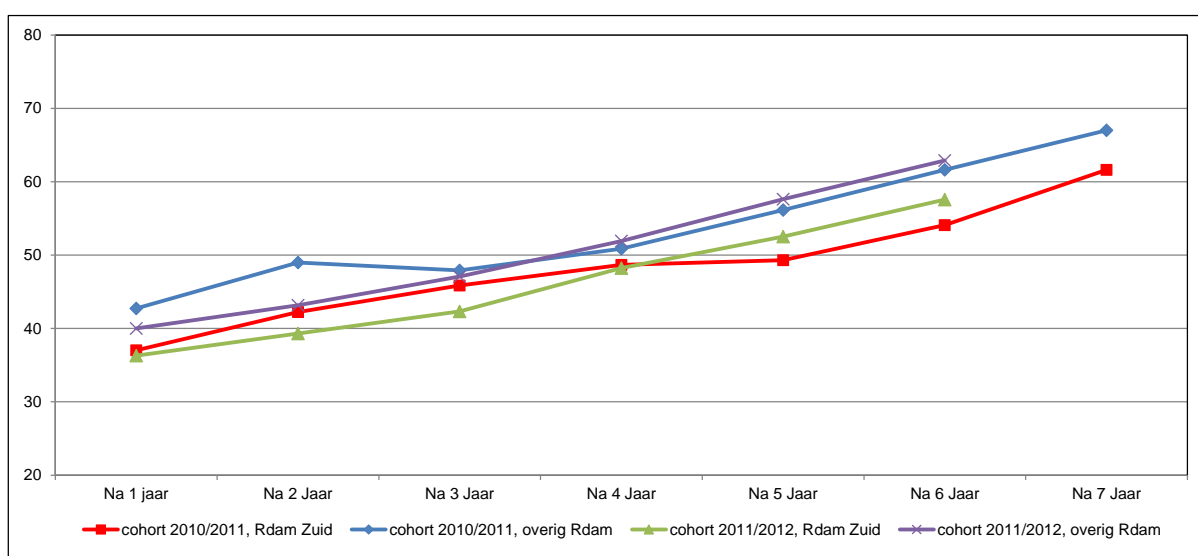
Voor de jongeren uit cohort 2011/2012 uit Rotterdam Zuid zien we een soortgelijk beeld. Na één jaar heeft 23,2 procent werk met een werkweek van minder dan 12 uur en 36,3 procent werk met een werkweek van 12 uur en meer. Van dit cohort is na één jaar dus een iets kleiner deel aan het werk dan van cohort 2010/2011. Na zes jaar is de situatie omgekeerd. Op dat moment heeft 15,1 procent werk met een werkweek van 11 uur of minder en werkt 57,6 procent 12 uur of meer per week en is dus juist een groter deel aan het werk. Voor beide cohorten zien we dat op elk van de meetmomenten het aandeel jongeren met een baan van minimaal 12 uur in overig Rotterdam iets groter is dan in Rotterdam Zuid. In tabel b6.5 en tabel b6.6 in de bijlage zijn voor beide cohorten de percentages voor de tussenliggende jaren opgenomen.

Tabel 6.3: Arbeidsmarktpositie in de jaren na het behalen van de mbo-diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011	1.629		2.488		4.117	
Na 1 jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	411	25,2	641	25,8	1.052	25,6
werkt 12+ uur	603	37,0	1.063	42,7	1.666	40,5
niet-werkende berbev	83	5,1	100	4,0	183	4,4
anders	532	32,7	684	27,5	1.216	29,5
Na 6 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	244	15,0	316	12,7	560	13,6
werkt 12+ uur	881	54,1	1.533	61,6	2.414	58,6
niet-werkende berbev	195	12,0	242	9,7	437	10,6
anders	309	19,0	397	16,0	706	17,1
Na 7 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	174	10,7	242	9,7	416	10,1
werkt 12+ uur	1.004	61,6	1.667	67,0	2.671	64,9
niet-werkende berbev	158	9,7	197	7,9	355	8,6
anders	293	18,0	382	15,4	675	16,4
Cohort 2011/2012	1.725		2.549		4.274	
Na 1 jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	401	23,2	588	23,1	989	23,1
werkt 12+ uur	626	36,3	1.020	40,0	1.646	38,5
niet-werkende berbev	95	5,5	129	5,1	224	5,2
anders	603	35,0	812	31,9	1.415	33,1
Na 6 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	261	15,1	321	12,6	582	13,6
werkt 12+ uur	993	57,6	1.603	62,9	2.596	60,7
niet-werkende berbev	180	10,4	188	7,4	368	8,6
anders	291	16,9	437	17,1	728	17,0
Na 7 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	-	-	-	-	-	-
werkt 12+ uur	-	-	-	-	-	-
niet-werkende berbev	-	-	-	-	-	-
anders	-	-	-	-	-	-

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

De volgende analyse is toegespitst op de gediplomeerden met een baan van meer dan 12 uur per week. In figuur 6.4 is te zien dat na het behalen van het diploma steeds meer jongeren een baan van 12 uur of meer vinden. Van de jongeren uit cohort 2010/2011 uit Rotterdam Zuid heeft na één jaar 37 procent, na 3 jaar 45,9 procent, na zes jaar 54,1 procent en na 7 jaar 61,6 procent een baan van 12 uur of meer per week. Jongeren uit cohort 2011/2012 uit Rotterdam Zuid lijken het op de langere termijn nog iets beter te doen. Na zes jaar heeft 57,6 procent een baan van 12 uur of meer. Ook hier zien we dat onder mbo-gediplomeerden uit overig Rotterdam op elk van de meetmomenten het aandeel jongeren met een baan van 12 uur of meer iets groter is dan onder mbo-gediplomeerden van Rotterdam Zuid.

Figuur 6.4: Percentage mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid dat meer dan 12 uur per week werkt, cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

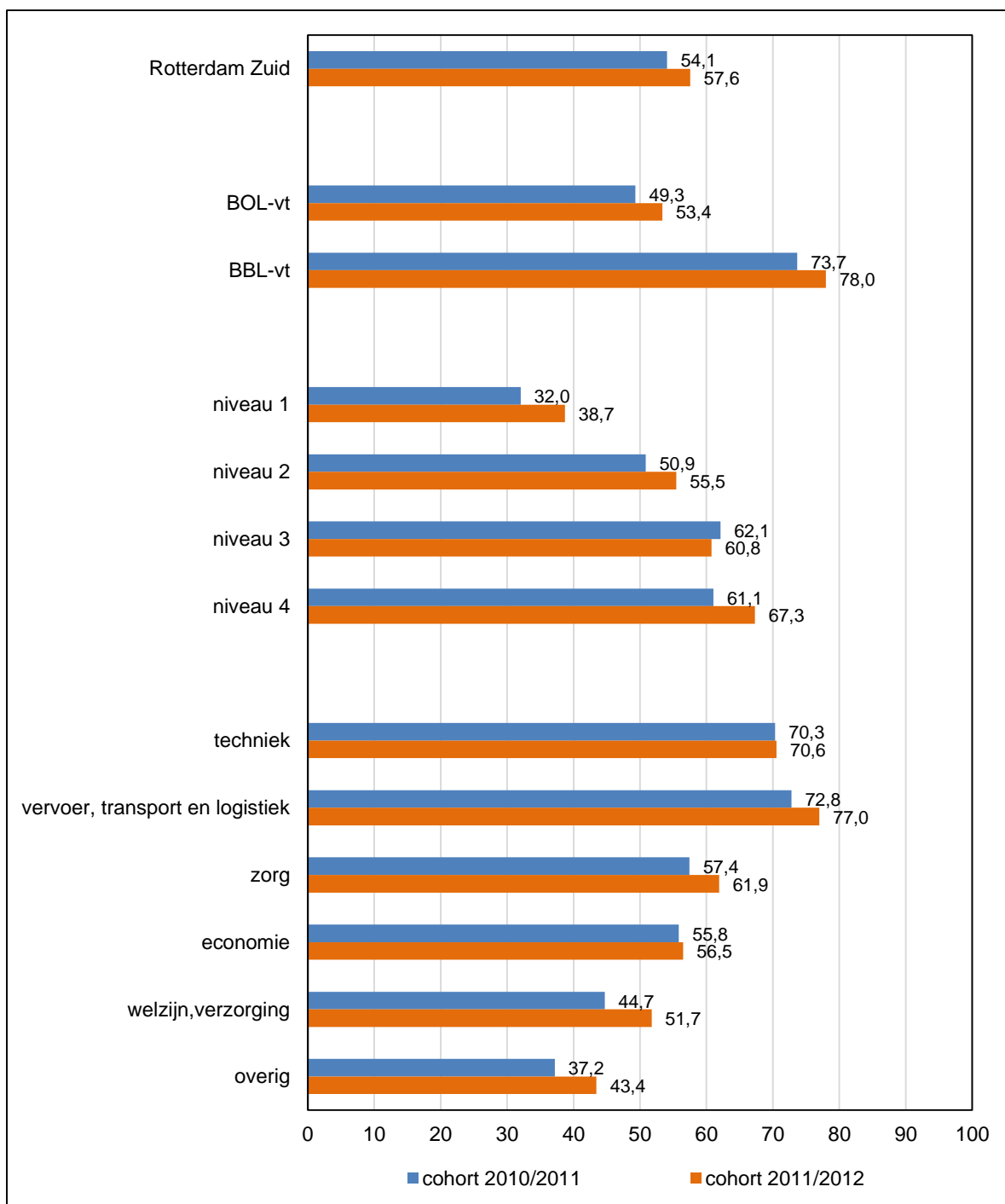
In figuur 6.5 wordt de arbeidsmarktpositie van jongeren uit Rotterdam Zuid zes jaar na het behalen van het mbo-diploma vergeleken. Daarbij is voor zowel het cohort 2010/2011 als voor cohort 2011/2012 een vergelijking gemaakt naar leerweg, het niveau van de opleiding en de sector waarin het diploma is behaald.

In de bbl opleiding, wordt werken al gecombineerd met de opleiding en is ook het deel dat na de opleiding een baan heeft van minimaal 12 uur per week, hoger. Zes jaar na het behalen van het (bbl) diploma is het aandeel werkenden 73,7 procent (cohort 2010/2011). Onder mbo-gediplomeerden met een bol diploma is het aandeel werkenden met 49,3 procent aanzienlijk lager, ondanks het feit dat het aandeel werkenden onder bol-gediplomeerden van jaar tot jaar sterker toeneemt (zie tabel b6.6 in de bijlage). Mogelijk studeert een groter deel van de gediplomeerden in de bol nog door. Van het cohort mbo-gediplomeerden 2011/2012 uit Rotterdam Zuid heeft na zes jaar een substantieel groter aantal gediplomeerden een baan van 12 uur of

meer dan van het cohort 2010/2011. Dit geldt voor zowel de bol als de bbl gediplomeerden. Ook bij dit cohort zien we dat het aandeel werkenden onder mbo'ers met een bbl diploma hoger is dan het aandeel werkenden onder mbo'ers met een bol diploma.

Hoe hoger het niveau van de mbo opleiding is, hoe groter is het aandeel werkenden. Van de mbo'ers van Rotterdam Zuid die in 2010/2011 een diploma op niveau 1 hebben behaald heeft 32 procent zes jaar na het behalen van een diploma een betaalde baan van 12 uur of meer en van de mbo'ers met een diploma op niveau 4 ruim 61 procent. Dit beeld zien we nog sterker bij het cohort 2011/2012. Zes jaar na het behalen van het diploma op niveau 1 heeft 38,7 procent een betaalde baan van 12 uur of meer. Voor de gediplomeerden op de hogere niveaus is dat 55,5 procent (niveau 2), 60,8 procent (niveau 3) en 67,3 procent (niveau 4).

Ten slotte kijken we naar verschillen tussen sectoren. Van de mbo'ers van Rotterdam Zuid die in 2010/2011 een diploma halen, lijkt de arbeidsmarktpositie van mbo'ers met een diploma in de sectoren vervoer, transport en logistiek en de techniek het gunstigst. Zes jaar na het behalen van het diploma heeft meer dan 70 procent een baan van minimaal 12 uur per week. Nadere analyse laat zien dat jongeren die een diploma halen in de sector vervoer, transport en logistiek na een jaar al relatief vaak een werkweek van 12 uur en meer hebben. In alle vervolgjaren is het aandeel werkenden onder jongeren met dit diploma het grootst. Van de mbo'ers met een diploma uit de sector welzijn en verzorging en mbo'ers met een overige opleiding heeft zes jaar na het behalen van het diploma een aanzienlijk kleiner deel een baan voor minimaal 12 uur per week. Een soortgelijk beeld zien we bij het cohort 2011/2012. Zes jaar na het behalen van het diploma in de sector vervoer, transport en logistiek heeft 77 procent een baan van minimaal 12 uur per week. Van de gediplomeerden in de sector techniek heeft na zes jaar ruim 70 procent een baan van minimaal 12 uur. Ook voor gediplomeerden in de sector de zorg zijn de arbeidsmarktkansen bovengemiddeld. Bijna 62 procent van hen heeft zes jaar na afstuderen een baan van minimaal 12 uur per week. Voor de gediplomeerden in de overige sectoren liggen de percentages substantieel lager.

Figuur 6.5: Percentage mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid dat meer dan 12 uur per week werkt, naar leerweg, niveau en sector, cohort 2010/2011 en 2011/2012

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

6.5 Doorstuderen na het behalen van een mbo-diploma

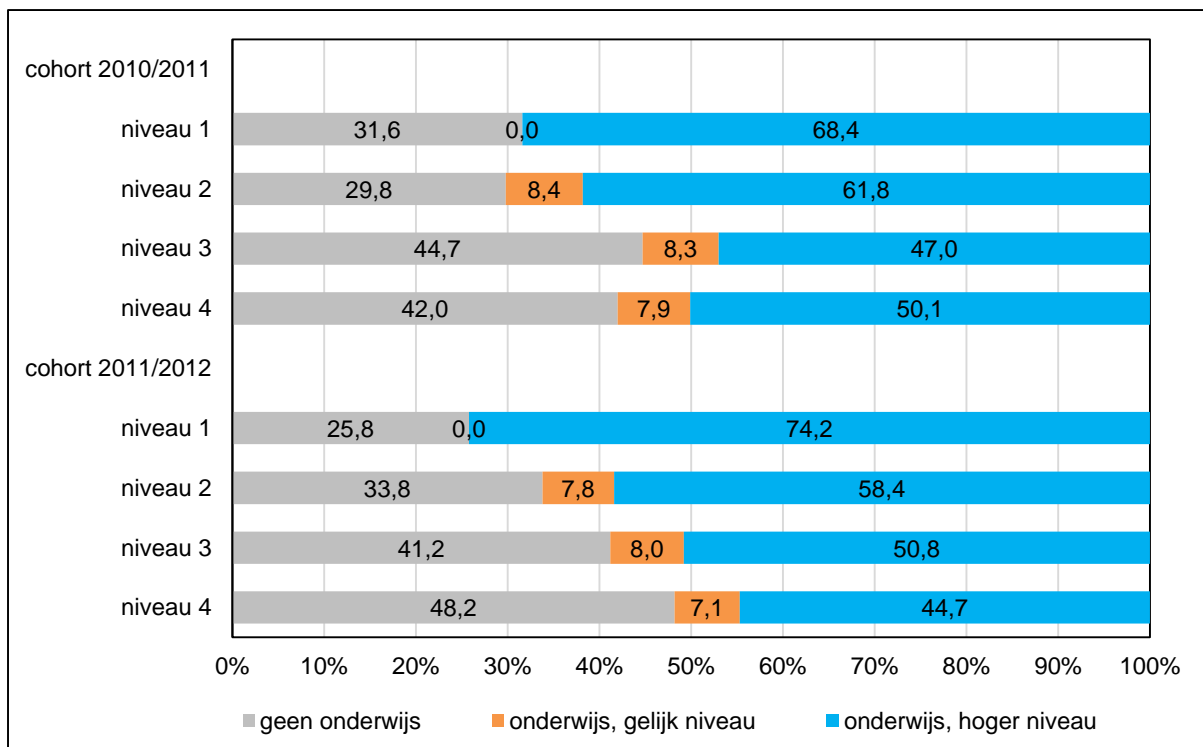
In deze paragraaf wordt gekeken in hoeverre het cohort mbo-gediplomeerden uit het na het behalen van het diploma doorgaat met studeren. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt tussen cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012

Tabel 6.4: Doorstuderen één jaar na het behalen van een mbo diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011	1.629		2.488		4.117	
geen onderwijs	591	36,3	990	39,8	1.581	38,4
wel onderwijs	1.038	63,7	1.498	60,2	2.536	61,6
waarvan						
mbo	807	49,5	1.112	44,7	1.919	46,6
hbo	231	14,2	386	15,5	617	15,0
Cohort 2011/2012	1.725		2.549		4.274	
geen onderwijs	636	36,9	964	37,8	1.600	37,4
wel onderwijs	1.089	63,1	1.585	62,2	2.674	62,6
waarvan						
mbo	874	50,7	1.183	46,4	2.057	48,1
hbo	215	12,5	402	15,8	617	14,4

Van de mbo gediplomeerden in 2010/2011 in Rotterdam Zuid gaat 63,7 procent verder in het onderwijs. Dit percentage is iets hoger dan in overig Rotterdam waar 60,2 procent van de mbo gediplomeerden verder studeert. Ook van de mbo gediplomeerden in 2011/2012 van Rotterdam Zuid studeert een groot deel (63,1 procent) door. Dit percentage is nauwelijks hoger dan in overig Rotterdam waar 62,2 procent van de mbo gediplomeerden verder studeert.

In figuur 6.6 wordt ingegaan op het niveau van de vervolgopleiding. Ook hierbij gaat het om de opleiding die het jaar volgend op het halen van het diploma wordt gevolgd. Er wordt hierbij bekeken of de vervolgopleiding op hetzelfde of op een hoger niveau ligt in vergelijking met de opleiding waarin een jaar eerder het diploma werd behaald. De percentages zijn berekend op het totaal aantal gediplomeerden van het betreffende niveau.

Figuur 6.6: Doorstuderen één jaar na het behalen van een mbo diploma, gediplomeerden uit Rotterdam Zuid naar niveau

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

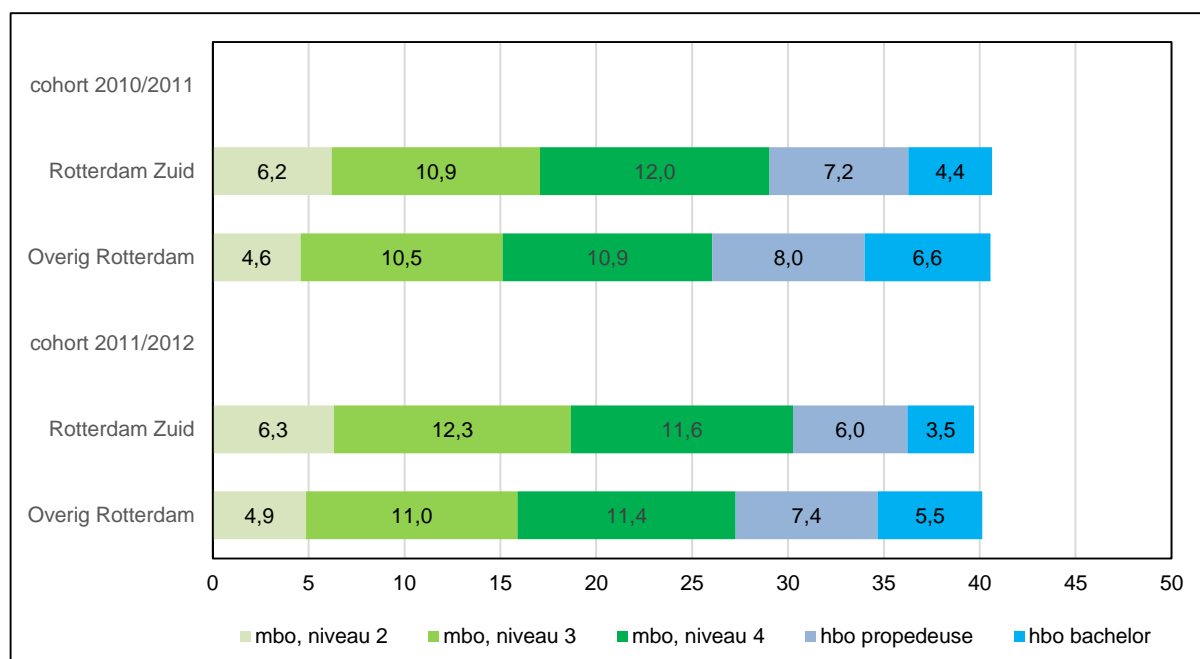
Van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid die in schooljaar 2010/2011 een diploma op niveau 1 hebben behaald, doet 68,4 procent na een jaar een opleiding op een hoger niveau. Van de niveau 2 gediplomeerden volgt een jaar later 61,8 procent een opleiding op een hoger niveau en 8,4 procent een opleiding op gelijk niveau. Van de gediplomeerden op niveau 3 en 4 doet ongeveer de helft een opleiding op een hoger niveau en ongeveer 8 procent een opleiding op gelijk niveau. Vergeleken met de jongeren uit Rotterdam Zuid die in schooljaar 2011/2012 een diploma hebben behaald zijn er verschillen. Van de mbo'ers uit Rotterdam Zuid die in schooljaar 2011/2012 een diploma op niveau 1 of niveau 3 hebben behaald volgt na een jaar een groter deel een opleiding op een hoger niveau en van de mbo'ers die een diploma op niveau 2 of niveau 4 hebben behaald volgt na een jaar een kleiner deel een opleiding op een hoger niveau (t.o.v. de mbo'ers die 2010/2011 een diploma hebben behaald). De verschillen tussen mbo'ers uit Rotterdam Zuid en mbo'ers uit overig Rotterdam zijn voor beide cohorten beperkt (zie tabel b6.8 in de bijlage).

De volgende tabel laat zien of de mbo-gediplomeerden die hun diploma haalden in het schooljaar 2010/2011 of in het schooljaar 2011/2012 in de vijf jaren erna nog een diploma hebben gehaald op het mbo of in het hoger onderwijs. Van de in 2010/2011 mbo-gediplomeerde jongeren uit Rotterdam Zuid heeft meer dan 40 procent nog een diploma behaald. Dit aandeel is nagenoeg hetzelfde als onder jongeren uit overig Rotterdam. Ook tussen beide cohorten zijn er geen noemenswaardige verschillen.

Tabel 6.5: Behalen van een volgend diploma in de vijf jaren na het halen van het mbo-diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
haalt geen diploma meer	952	58,4	1.457	58,6	2.409	58,5
haalt één diploma	513	31,5	710	28,5	1.223	29,7
haalt meer dan één diploma	164	10,1	321	12,9	485	11,8
Cohort 2011/2012						
haalt geen diploma meer	1.025	59,4	1.500	58,8	2.525	59,1
haalt één diploma	513	29,7	751	29,5	1.264	29,6
haalt meer dan één diploma	187	10,8	298	11,7	485	11,3

In figuur 6.7 is het niveau van de behaalde vervolgdiploma's weergegeven. In het geval dat iemand meerdere diploma's heeft behaald, is alleen het hoogste niveau weergegeven. Bijna drie op tien van de mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid heeft in de vijf jaar na afstuderen nog een mbo-diploma behaald. Voor de jongeren uit overig Rotterdam is dit percentage iets lager. Ongeveer een tiende deel van de jongeren uit Rotterdam Zuid heeft een diploma in het hoger onderwijs gehaald, een iets lager percentage dan van de jongeren uit overig Rotterdam. De verschillen tussen de beide cohorten zijn wederom beperkt.

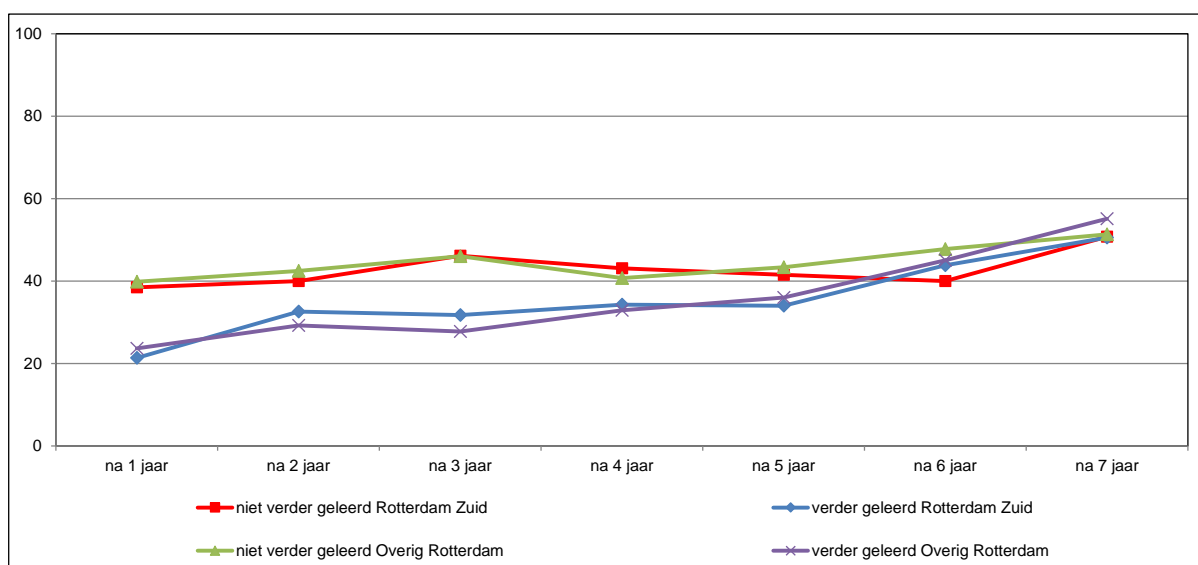
Figuur 6.7: Niveau van het hoogst behaalde diploma in de vijf jaar na het behalen van het mbo-diploma

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

6.6 Doorstuderen of niet, succes op de arbeidsmarkt

Heeft het verder leren na het halen van een mbo diploma effect op de arbeidsmarkt positie? De verwachting is dat de studenten die niet verder leren, in eerste instantie vaker werk hebben, maar hoe in hoeverre wordt dat ingelopen door studenten die verder leren en op welke termijn gebeurt dat? In de volgende analyses is bekeken welk deel van de studenten een baan hebben voor meer dan 12 uur per week, dit wordt gebruikt als indicator voor succes op de arbeidsmarkt.¹⁰ In de analyse is een selectie gemaakt van de gediplomeerden. Als eerste zijn alleen studenten die een bol opleiding volgende meegenomen. Studenten die een bbl opleiding volgen combineren werk en studie al en geven daarmee een vertekend beeld. Ten tweede hebben we voor alle studenten bekeken of ze in de vijf jaar na het halen van de diploma nog een opleiding hebben gevolgd.¹¹ Als derde zijn de studenten per niveau van de mbo diploma ingedeeld en is er een splitsing gemaakt tussen Rotterdam Zuid en overige Rotterdam.

Mbo 2 gediplomeerden

Figuur 6.8: Percentage gediplomeerden mbo niveau 2 dat wel of niet doorleert, met een baan van minimaal 12 uur per week in de jaren na het halen van het diploma

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Eén jaar na het halen van het diploma heeft ongeveer 40 procent van de mbo-gediplomeerden die niet verder leren een baan van 12 uur per week of meer. Dit is op Rotterdam Zuid vergelijkbaar met overige Rotterdam. Van de studenten die wel verder leren heeft iets meer dan 20 procent een baan van 12 uur per week of. In de

¹⁰ Meer dan 12 uur per week werken is een maat die in de data voorhanden is, het geeft een indicatie, toch is het ook mogelijk dat studenten hiermee nog niet economisch zelfstandig zijn.

¹¹ Idealiter wordt de vergelijking gemaakt tussen studenten die niet meer leren en studenten die nog een diploma halen, en op welk niveau. Er is gekozen voor een vereenvoudigde opzet die mogelijk een aanzet is tot verdiepende analyse.

loop van de jaren komt het aandeel werkenden in beide groepen dicht bij elkaar. Na 7 jaar is er vrijwel geen verschil meer. Of studenten nu wel of niet verder geleerd hebben, het aandeel dat een baan heeft van 12 uur per week of meer is vergelijkbaar.

Bijlage 1 Overzicht van de gebruikte SSB-bestanden

Persoonsgegevens

SSB Gbapersoontab: Demografische achtergronden van personen in de GBA

SSB Gbaburgerlijkestaatbus: Burgerlijke staat van personen in de GBA

Gbaadresobjectbus: Adreskenmerken van personen in de GBA.

Vslgwbtab: Rinobjectnummer met gemeente, wijk en buurtcode.

Onderwijsgegevens

SSB Inschrwpotab: Inschrijvingen in het basisonderwijs

SSB Inschrwectab: Inschrijvingen in het speciaal onderwijs

SSB Citotab: Deelnemers aan de Cito-eindtoets Basisonderwijs

SSB Onderwijsdeelnemerstab: Deelnemers in het voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs

SSB Onderwijsinschrtab: Inschrijvingen in het voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs

SSB Examvotab: Examenuitslagen in het voortgezet onderwijs

SSB Diplomambotab: Diploma's in het middelbaar beroepsonderwijs

SSB Vsvtab: Voortijdig schoolverlater

SSB Brintab: Vestigingen van onderwijsinstellingen (2003 t/m 2012)

Arbeidmarktgegevens

SSB Baanprsjaarbedragtab: Banen van personen

SSB Baankenmerkenbus: Kenmerken van banen

SSB polisikobus1: Kwantitatieve gegevens van banen

SSB Poliskibus: Kwalitatieve gegevens van banen

SSB zelfstandigentab: Personen met winst uit onderneming

SSB Vrlwusuitkering1atab: Uitkeringen aan personen op grond van de Werkloosheidswet

SSB wwuitkeringint: Werkloosheidswet uitkeringen

SSB Vrlwuspersoonbus: Personen met een werkloosheidsuitkering

SSB Vrlbijstanduitkeringtab: Bijstandsuitkeringen

SSB aototjaarbedragtab: Arbeidsongeschiktheidsuitkering

SSB aototpersoonbus: Arbeidsongeschiktheidsuitkering

SSB Ovuitkpersoonbus: Overige uitkeringen

SSB Cwitab: Personen die staan ingeschreven bij het Centrum voor Werk en Inkomen

SSB secmbus Personen sociaaleconomische categorie

Bijlage 2 Gebruikte dan wel geconstrueerde variabelen

Voor de bepaling van het leerlinggewicht is per 1 januari 2015 een nieuwe regeling van kracht die het gebruik van een standaard ouderverklaring verplicht stelt. Alleen bij het gebruik van deze verklaring kan een school aanspraak maken op de gewichtenregeling. De indeling in gewichten is met de invoering van de verplichte verklaring niet veranderd. Het gewicht wordt bepaald op het moment van inschrijven op een school en verandert niet als de situatie wijzigt. Het is hierdoor wel mogelijk dat broertjes en zusjes een verschillend leerlinggewicht kunnen hebben. Het leerlinggewicht kan één van de volgende drie waarden hebben die bepaald worden aan de hand van het opleidingsniveau van de ouders:

- Categorie 1 ouders/verzorgers die geen onderwijs hebben genoten of maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk. De ouder/verzorger heeft maximaal (speciaal) basisonderwijs (tot en met het dertiende levensjaar) of (v)so-zmlk gehad.
- Categorie 2 Maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs/lwoo of vmbo basis-of kaderberoepsgerichte leerweg of de ouder/verzorger heeft maximaal twee klassen/leerjaren onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs afgerond.
- Categorie 3 De ouder/verzorger heeft meer dan twee klassen/leerjaren mavo (c of d niveau), havo of vwo, dan wel vmbo gemengde leerweg of theoretische leerweg gevolgd. Voor het niveau mavo/havo/vwo kunnen ook de oudere opleidingen worden gelezen: (m)ulo, mms of hbs. Of de ouder/verzorger heeft een mbo, hbo of wo opleiding gevolgd

De regeling kent twee gewichten: 0,3 en 1,2. De gewichten zijn gekoppeld aan de eerder genoemde opleidingscategorieën 1, 2 en 3.

- Het gewicht 0,3 wordt toegekend aan leerlingen van wie beide ouder(s)/verzorger(s)belast zijn met de dagelijkse verzorging en opvoeding en een opleiding uit categorie 2 hebben gehad.
- Het gewicht 1,2 wordt toegekend aan leerlingen van wie één ouder/verzorger een opleiding heeft gevolgd uit categorie 1 en de andere ouder/verzorger een opleiding uit categorie 1 óf 2.
- Het gewicht 0 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders/verzorgers een opleiding heeft gevolgd uit categorie 3.

Bijlage 3 Speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs

Wat is speciaal onderwijs?

Speciaal onderwijs is onderwijs voor kinderen met een handicap, chronische ziekte of stoornis. Deze kinderen krijgen in het speciaal onderwijs meer aandacht en ondersteuning dan in het gewone onderwijs.

Het speciaal onderwijs bestaat uit 4 clusters:

Cluster 1: blinde, slechtziende kinderen. Dit zijn scholen voor visueel gehandicapte kinderen of meervoudig gehandicapte kinderen die slechtziend of blind zijn. De meeste van deze kinderen gaan met speciale begeleiding naar het gewone onderwijs. De overige bezoeken speciale scholen.

Cluster 2: dove, slechthorende kinderen. Dit cluster bestaat uit scholen voor dove en slechthorende kinderen en voor kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden of taalmoeilijkheden. De scholen zijn er ook voor kinderen met communicatieve problemen, zoals bij bepaalde vormen van autisme.

Cluster 3: gehandicapte en langdurig zieke kinderen. Dit zijn scholen voor leerlingen met lichamelijke of verstandelijke beperkingen. En voor langdurig zieke kinderen en leerlingen met epilepsie.

Cluster 4: kinderen met stoornissen en gedragsproblemen. Dit cluster bestaat uit scholen voor kinderen met psychiatrische stoornissen of ernstige gedragsproblemen. Ook scholen die verbonden zijn aan pedologische (kinderkundige) instituten vallen onder dit cluster.

Voortgezet speciaal onderwijs

Leerlingen in het speciaal onderwijs gaan meestal na hun 12e naar het voortgezet speciaal onderwijs. Hier kunnen ze blijven tot hun 20e verjaardag. Het voortgezet speciaal onderwijs werkt met dezelfde clusters.

Speciaal basisonderwijs

Naast het speciaal onderwijs is er het speciaal basisonderwijs. Speciale basisscholen zijn bedoeld voor:

- moeilijk lerende kinderen;
- kinderen met opvoedingsmoeilijkheden;
- alle andere kinderen die speciale ondersteuning en aandacht nodig hebben.

Deze scholen hebben dezelfde kerndoelen als gewone basisscholen, maar de leerlingen krijgen meer tijd om deze te bereiken. De scholen hebben kleinere groepen en meer deskundigen. Leerlingen kunnen tot hun 14e jaar op een school voor speciaal basisonderwijs terecht.

Na het speciaal basisonderwijs gaan leerlingen naar het vmbo, het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs.

Bijlage 4 Sectorindeling in het MBO

In deze rapportage zijn in het mbo zeven sectoren onderscheiden. De indeling sluit voor een deel aan op de indeling die het CBS hanteert, voor aantal opleiding wijkt de indeling af.

Uitgangspunt is de opleidingsvariabele van het CBS *RICHTINGMBO2*. Hierin worden 56 categorieën onderscheiden. Van deze categorieën zijn er 51 waarvan alle daaronder vallende CREBO-codes in één van de zeven sectoren vallen. Voor 5 categorieën is een nadere uitsplitsing gemaakt. In het schema hieronder is de gekozen indeling opgenomen.

Cat nr	Indeling voor rapportage en categorienaam
	Zorg
7a	Verpleging
7b	Verzorging
7d	Medische ondersteuning
	Techniek
2b	Grafische vormgeving
2c	Audiovisuele productie
2z	OnderwijsVormgeving en audiovisuele productie; ongedeeld
4a	ICT
4z	ICT; ongedeeld
5a	Werktuigbouwkunde
5b	Productietechniek
5c	Metaalproductie
5d	Elektrotechniek
5e	Installatietechniek
5f	Proces- en chemische laboratoriumtechniek
5g	Auto-, vliegtuig- en scheepvaartindustrie
5j	Hout- en meubelindustrie
5k	Bouw
5l	Grond-, weg-, en waterbouw
5z	Techniek, industrie en bouw; ongedeeld
7e	Medische techniek
	Economie
3a	Groothandel
3b	Detailhandel
3c	Marketing en communicatie
3d	Financiële dienstverlening
3e	Boekhouding en bedrijfsadministratie
3f	Managementondersteuning
3g	Secretarieel werk en informatiedienstverlening
3h	Juridische ondersteuning
3z	Handel, administratie en juridische ondersteuning; ongedeeld
8a	Horeca: management en bediening
8b	Horeca: bereiding van maaltijden
8c	Toerisme
8d	Recreatie
8f	Facilitaire dienstverlening
	Vervoer, Transport en Logistiek
8i	Vervoer
8j	Logistiek
	Welzijn, Verzorging
1a	Ondersteuning in het onderwijs
1z	Onderwijs; ongedeeld
7f	Sociaal-pedagogisch werk
7g	Maatschappelijke en sociaal-juridische dienstverlening
7h	Sociaal-cultureel werk
8e	Sport en bewegen
8g	Haarverzorging
8h	Schoonheidsverzorging
	Groen
6a	Landbouw en natuurlijke omgeving
6b	Dierhouderij en diervverzorging
6z	Landbouw en dieren; ongedeeld
	Overig

8k	Veiligheid en milieu
8z	Persoonlijke dienstverlening, vervoer en veiligheid; ongedeel
9a	Algemeen
9z	Combinatie van opleidingsrichtingen

Voor vijf categorieën vallen de opleidingen in verschillende sectoren. Daarvoor is de volgende indeling gemaakt naar crebocode:

2a * Kunst, ruimtelijke presentatie en communicatie

De volgende Crebo codes vallen onder **Techniek**

23098 ruimtelijke vormgeving niv 4
25158 interieuradviseur
25212 ruimtelijk vormgever
25265 technicus human technology
90940 interieuradviseur
91143 technicus middenkader wei (human technology)
91144 technicus middenkader wei (industriële design)
91530 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (medewerker productpresentatie)
91540 vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie
91541 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (stand-, winkel- en decorvormgever)
91542 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (vormgever productpresentatie)
91543 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (winkelpubliciteitvormgever)
92682 middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud (kleur- en interieuradviseur)
92870 pianotechnicus
92871 pianotechniek (pianotechnicus)
92872 pianotechniek (pianotechnicus/ondernemer)
94524 middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud (kleur- en interieuradviseur)
94790 human technology
95700 applicatie- en mediaontwikkeling (gamedeveloper)

De volgende Crebo codes vallen onder **Overig**

23179 artiesten niv 4
25472 acteur
25495 danser
25496 musicalperformer
25497 muzikant
90030 artiest
90031 artiest (dans)
90032 artiest (drama)
90033 artiest (musical)
90034 artiest (muziek)
90035 artiest (sounddesign)
90036 artiest (muziek sounddesign)
90037 artiest (muziek uitvoerend)
90038 artiest(muziek)

5h* Brood- en banketbakkerij en overige voedingsindustrie

De volgende Crebo codes vallen onder **Techniek**

90014 allround operator (allround operator voedingsindustrie)
90313 operator (operator voedingsindustrie)
97340 allround operator (allround voedingsoperator aequor)
97380 operator (voedingsoperator aequor)

De volgende Crebo codes vallen onder **Overig**

10493 specialist banketbakker; l1st brood banketb bedr
10495 specialist broodbakker; l1st brood banketb bedr
10496 all-round banketbakker; l1st brood banketb bedr
10497 all-round brood- en banketbakker; l1st brood banketb bedr
10498 all-round broodbakker; l1st brood banketb bedr
10499 banketbakker; l1st brood banketb bedr
10500 brood- en banketbakker; l1st brood banketb bedr
10501 broodbakker; l1st brood banketb bedr
10504 assistent bakker; l1st brood banketb bedr
10767 productie-assistent versindustrie; svo (vleessector)
10769 productiemedewerker versindustrie; svo (vleessector)
10771 productievakkracht versindustrie; svo (vleessector)
10773 leidinggevende versindustrie; svo (vleessector)
10815 broodbakker grootwinkelbedrijf bb
10818 leidinggevende bakkerij grootwinkelbedrijf mk
10819 ondernemer bakkersbedrijf mk
10820 banketbakker grootwinkelbedrijf bb
10826 leidinggevende ambachtelijke bakkerij mk
11023 vakbekwaam medewerker levensmiddelen technoloog 3 vk
11032 middenkaderfunctionaris levensmiddelen technoloog 4 mk

11049 medewerker levensmiddelentechnoloog 2 bb
 12002 assistent medewerker voedsel en groen (voedingsindustrie) as
 23082 brood en banket niv 4
 25172 leidinggevende bakkerij
 25173 uitvoerend bakker
 25174 zelfstandig werkend bakker
 25183 patissier
 25460 medewerker voeding en technologie
 25461 vakbekwaam medewerker voeding en technologie
 25462 vakexpert voeding en kwaliteit
 25463 vakexpert voeding en technologie
 25464 vakexpert voeding en voorlichting
 90304 ondernemer horeca/bakkerij (ondernemer bakkerij)
 90640 assistent bakker
 90690 banketbakker
 90700 banketbakker (allround banketbakker)
 90720 brood- en banketbakker
 90730 brood- en banketbakker
 90731 brood- en banketbakker (allround brood- en banketbakker)
 91631 vakbekwaam medewerker versdetailhandel (slager-traiteur)
 91632 vakbekwaam medewerker versdetailhandel (worstmaker)
 91651 medewerker versdetailhandel (productiemedewerker versdetailhandel)
 91660 meewerkend voorman vlees- en gemaksv voedingsindustrie
 92950 productiemedewerker vleesindustrie
 92960 productieleider vlees- en gemaksv voedingsindustrie (productieleider vlees- en gemaksv voedingsindustrie)
 93690 productievakkracht versindustrie
 93700 productiemedewerker versindustrie
 93760 assistent medewerker voedsel en leefomgeving (assistent voeding/voedingsindustrie svo)
 94220 brood en banket
 94221 brood en banket (brood- en banketbakker)
 94222 brood en banket (banketbakker)
 94230 brood en banket
 94231 brood en banket (allround broodbakker)
 94232 brood en banket (allround banketbakker)
 94233 brood en banket (allround brood- en banketbakker)
 94240 brood en banket
 94241 brood en banket (patissier)
 94242 brood en banket (leidinggevende bakkerij)
 94730 productievakkracht versindustrie
 95747 brood en banket (uitvoerend bakker)
 95748 brood en banket (zelfstandig werkend banketbakker)
 95749 brood en banket (zelfstandig werkend broodbakker)
 97210 technoloog voedingsindustrie
 97211 technoloog voedingsindustrie (specialist product en proces)
 97212 technoloog voedingsindustrie (teamleider/ coördinator)
 97213 technoloog voedingsindustrie (kwaliteitsmedewerker)
 97475 assistent medewerker voedsel en leefomgeving (assistent voeding/voedingsindustrie aequor)
 97520 kwaliteitsmanagement voeding (kwaliteitscoördinator)
 97540 food manager
 97541 voedingsmanagement (voedingspecialist)
 97542 voedingsmanagement (manager voeding)

5i* **Kleding- en schoenenindustrie**

De volgende Crebo codes vallen onder **Techniek**

10915 schoenhersteller bb
 92830 leestenmaker (leestenmaker)
 92840 onderwerkmaker
 92880 schachtenmaker
 92900 schoenhersteller (schoenhersteller)
 93610 schoenhersteller
 93683 creatief vakmanschap (ambachtelijk schoenmaker)
 93684 creatief vakmanschap (hoedenmaker)
 93685 creatief vakmanschap (lederwarenmaker)
 95590 schoenhersteller (schoenhersteller/ondernemer)
 95694 orthopedische technieken (leestenmaker)

De volgende Crebo codes vallen onder **Overig**

10360 middenkader medewerker productie; voc/betex
 10361 middenkader medewerker ontwikkeling; voc/betex
 10362 middenkader medewerker commercie; voc/betex
 10363 medewerker grootvak maatkleding; voc/betex
 10364 eerste medewerker naai-/perszaal; voc/betex
 10366 ondernemer/middenkader medewerker breedvak maatkleding; voc/betex
 10369 specialist mechanische verwerking; voc/betex

10370 uitvoerend medewerker kleinvak maatkleding; voc/betex
 10371 uitvoerend medewerker naai-/perszaal; voc/betex
 10374 operator veredeling; voc/betex
 10375 operator garenerverwerking; voc/betex
 10377 operator vezelverwerking; voc/betex
 10378 assistent medewerker naaizaal; voc/betex
 10379 assistent operator veredeling; voc/betex
 10380 assistent operator garenerverwerking; voc/betex
 25051 ontwerpend leer- en textielverwerker
 90013 allround operator (specialist textiel)
 90015 allround operator (specialist textiel)
 90314 operator (operator textiel)
 91220 medewerker design (allround medewerker design)
 91230 medewerker design (specialist design)
 91240 medewerker mode/maatkleding (basisedewerker mode/maatkleding)
 91250 medewerker mode/maatkleding (allround medewerker mode/maatkleding)
 91260 medewerker mode/maatkleding (specialist mode/maatkleding)
 91280 productiecoördinator
 91291 operator textiel (operator textiel chemisch)
 91292 operator textiel (operator textiel mechanisch)
 92520 assistent medewerker mode/maatkleding/interieur
 92530 commercieel medewerker textiel (commercieel medewerker textiel)
 93780 productiecoördinator
 93781 productiecoördinator fashion (commercieel medewerker fashion)
 93782 productiecoördinator fashion (productiebegeleider fashion)
 94450 commercieel medewerker textiel (commercieel medewerker binnendienst textiel)
 94460 commercieel medewerker buitendienst textiel
 94470 medewerker design
 94471 medewerker design (medewerker styling)
 94472 medewerker design (cad-stylist)
 95740 medewerker mode/maatkleding (specialist mode/maatkleding)

7c * Hulp bij zorg en welzijn

De volgende Crebo codes vallen onder **Zorg**

10795 zorghulp; ovdb l o b
 91420 zorghulp

De volgende Crebo codes vallen onder **Welzijn, verzorging**

10428 helpende; ovdb l o b
 10745 helpende welzijn (hw); ovdb l o b
 25475 begeleider gehandicaptenzorg
 25476 begeleider specifieke doelgroepen
 25498 helpende zorg en welzijn
 91340 helpende breed
 91351 helpende (zorg)
 92640 helpende zorg & welzijn

7z * Gezondheidszorg en welzijn; ongedeelde

De volgende Crebo codes vallen onder **Zorg**

22188 zorghulp (zorg en welzijn) niv 1
 22190 verzorgende-ig (zorg en welzijn) niv 3
 22191 mbo-verpleegkundige (zorg en welzijn) niv 4

De volgende Crebo codes vallen onder **Welzijn, verzorging**

22076 optiek (ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek) niv 4
 22189 helpende zorg & welzijn (zorg en welzijn) niv 2
 22195 maatschappelijke zorg (zorg en welzijn) niv 4
 22197 pedagogisch werk (zorg en welzijn) niv 4
 22200 sociaal-cultureel werker (zorg en welzijn) niv 4
 25047 audicien
 25054 allround medewerker optiek
 25055 opticien
 25056 verkoopmedewerker optiek
 25136 intercedent
 25479 thuisbegeleider
 79140 zorg en welzijn niv 4
 80030 experimentele leergang vmbo-mbo niveau 2 in de sector zorg en welzijn

Bijlage 5: Tabellen bij de hoofdstukken

Tabellen bij hoofdstuk 3

Tabel b3.1: Kenmerken van Leerlingen in groep 8, cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012 naar type onderwijs en naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
Totaal groep 8	2.136		4.331		6.467	
Soort						
Basisonderwijs	1.931	90,4%	3.875	89,5%	5.806	89,8%
Speciaal basis onderwijs	132	6,2%	309	7,1%	441	6,8%
Speciaal onderwijs	73	3,4%	147	3,4%	220	3,4%
Cohort 2011/2012						
Totaal groep 8	2.163		4.395		6.558	
Soort						
Basisonderwijs	1.958	90,5%	3.944	89,7%	5.902	90,0%
Speciaal basis onderwijs	137	6,3%	318	7,2%	455	6,9%
Speciaal onderwijs	68	3,1%	133	3,0%	201	3,1%

Tabel b3.2: Kenmerken van Leerlingen in groep 8, cohort 2010/2011 en cohort 2011/2012 naar leerlinggewicht en etnische herkomst en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011						
Leerlinggewicht						
Geen	1.076	55,7%	2.657	68,6%	3.733	64,3%
0.3	322	16,7%	415	10,7%	737	12,7%
1.2	533	27,6%	803	20,7%	1.336	23,0%
Generatie						
Autochtoon	437	22,6%	1.676	43,3%	2.113	36,4%
1e generatie	187	9,7%	232	6,0%	419	7,2%
2e generatie	1.307	67,7%	1.967	50,8%	3.274	56,4%
Cohort 2011/2012						
Leerlinggewicht						
Geen	1.161	60,1%	2.850	73,5%	4.011	69,1%
0.3	290	15,0%	380	9,8%	670	11,5%
1.2	507	26,3%	714	18,4%	1.221	21,0%
Generatie						
Autochtoon	482	25,0%	1.782	46,0%	2.264	39,0%
1e generatie	151	7,8%	186	4,8%	337	5,8%
2e generatie	1.325	68,6%	1.976	51,0%	3.301	56,9%

Tabel b3.3: Percentage leerlingen uit groep 8 2010/2011 en 2011/2012 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar en naar leerlinggewicht

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011	96,5%	93,4%	91,5%	88,4%	87,2%	85,8%	83,8%
Leerlinggewicht							
Geen	96,5%	92,8%	90,8%	87,6%	87,2%	85,3%	83,1%
0.3	96,6%	93,5%	91,0%	87,0%	85,1%	82,6%	79,8%
1.2	96,4%	94,4%	93,1%	90,8%	88,6%	88,6%	87,8%
Cohort 2011/2012	96,6%	93,7%	91,7%	90,6%	89,2%	87,5%	
Leerlinggewicht							
Geen	96,7%	93,3%	91,2%	90,2%	88,6%	87,0%	
0.3	93,4%	91,7%	89,3%	86,9%	85,5%	83,4%	
1.2	.	95,7%	94,3%	93,5%	92,7%	90,9%	

Tabel b3.4: Aantal en Percentage leerlingen uit groep 8 2010/2011 en 2011/2012 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar en naar score op de Cito-Eindtoets

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011							
blijvers	1.614	1.560	1.528	1.480	1.458	1.435	1.408
vertrekkers	52	106	138	186	208	231	258
Cohort 2011/2012							
blijvers	1.625	1.579	1.544	1.523	1.502	1.478	
vertrekkers	43	89	124	145	166	190	
scores							
Cohort 2010/2011							
blijvers	529,4	529,5	529,5	529,7	529,8	529,9	529,7
vertrekkers	529,3	527,5	528,0	527,5	526,8	526,7	527,7
Cohort 2011/2012							
blijvers	530,0	530,1	530,1	530,1	530,1	530,0	
vertrekkers	528,6	528,1	528,2	528,9	529,1	529,9	

Tabel b3.5: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-b-advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-b advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar
Rotterdam Zuid					
nominaal	250	99,6	95,6	66,0	58,4
richting					
vmbo-k				16,0	15,2
mbo					4,8
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
			.	9,6	10,8
vmbo-b					9,6
rest		0,4	4,4	8,4	10,8
overig Rotterdam					
nominaal	300	98,3	93,3	56,7	53,0
richting					
vmbo-k				25,7	22,0
mbo					3,7
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
			4,7	9,3	10,3
vmbo-b					6,7
rest		1,7	6,7	8,3	11,0

Tabel b3.6: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-b/vmbo-k-advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-b/vmbo-k advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar
Rotterdam Zuid					
nominaal	89	95,5	92,1		
richting					
vmbo-b				38,2	33,7
vmbo-k				40,4	37,1
vmbo-t				12,4	.
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
			.	.	.
rest		4,5	7,9	9,0	29,2
overig Rotterdam					
nominaal	167	99,4	96,4		
richting					
vmbo-b				29,3	27,5
vmbo-k				43,7	38,9
vmbo-t				13,8	13,2
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
			.	10,2	14,4
rest		0,6	3,6	13,2	33,5

Tabel b3.7: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-k -advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-k advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar
Rotterdam Zuid					
nominaal	184	98,4	95,7	44,0	39,1
richting					
vmbo-b				37,5	37,0
vmbo-t				10,3	10,3
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
				.	6,0
vmbo-b					.
vmbo-k					.
rest		1,6	4,3	8,2	7,6
overig Rotterdam					
nominaal	364	97,8	96,2	57,1	52,2
richting					
vmbo-b				19,5	19,0
vmbo-t				12,6	11,5
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
				5,8	7,4
vmbo-b					2,7
vmbo-k					3,6
rest		2,2	3,8	10,7	9,9

Tabel b3.8: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-k-vmbo-t-advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-k/vmbo-t advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar
Rotterdam Zuid					
nominaal	43	100,0	95,3		
richting					
vmbo-b				.	.
vmbo-k				32,6	.
vmbo-t				32,6	30,2
mbo					
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
				.	25,6
vmbo-k					.
vmbo-t					.
rest		0,0	4,7	34,9	44,2
overig Rotterdam					
nominaal	99	100,0	98,0		
richting					
vmbo-b				.	.
vmbo-k				34,3	37,4
vmbo-t				42,4	37,4
mbo					
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
				.	11,1
vmbo-k					.
vmbo-t					.
rest		0,0	2,0	23,2	14,1

Tabel b3.9: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-t-advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-t advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar
Rotterdam Zuid					
nominaal	458	99,3	96,1	53,3	48,7
richting					
vmbo-b				10,3	10,3
vmbo-k				20,7	17,2
havo				5,0	3,7
mbo					
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
			2,4	7,0	13,3
vmbo-k					4,6
vmbo-t					7,9
rest		0,7	1,5	3,7	6,8
overig Rotterdam					
nominaal	804	99,3	96,5	59,5	53,1
richting					
vmbo-b				3,6	4,0
vmbo-k				17,8	16,5
havo				7,2	6,7
mbo					
vertraagd: in leerjaar			1	2	3
			2,1	7,0	15,2
vmbo-k					3,7
vmbo-t					8,8
rest		0,7	1,4	5,0	4,5

Tabel b3.10: Doorstroom van leerlingen met een vmbo-t/havo-advies in groep 8 in 2010/2011

vmbo-t/havo advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid						
nominaal	150	98,7	96,7			
richting						
vmbo-k				12,0	11,3	
vmbo-t				55,3	52,7	
havo				17,3	14,7	14,0
mbo						60,7
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4
				8,7	13,3	19,3
vmbo-t					8,7	12,0
rest		1,3	3,3	6,7	8,0	6,0
overig Rotterdam						
nominaal	320	98,4	95,9			
richting						
vmbo-k				5,3	5,3	
vmbo-t				50,6	47,5	
havo				24,4	20,6	14,4
mbo						39,7
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4
				8,4	20,6	39,4
vmbo-t					13,8	18,1
rest		1,6	4,1	11,3	5,9	6,6

Tabel b3.11: Doorstroom van leerlingen met een havo-advies in groep 8 in 2010/2011

havo advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid						
nominaal	197	99,5	97,0	40,1	35,0	23,4
anders						
vmbo-t				39,6	37,6	
vwo				5,6	.	.
mbo						36,5
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4
				7,1	16,8	32,0
havo					8,6	22,3
vmbo-t					5,6	7,1
rest		0,5	3,0	7,6	10,7	8,1
overig Rotterdam						
nominaal	565	99,8	97,3	40,5	40,9	27,6
anders						
vmbo-t				22,7	25,1	
vwo				14,9	12,9	10,3
mbo						21,9
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4
				8,5	15,9	35,0
havo					5,8	25,8
vmbo-t					8,3	7,4
rest		0,2	2,7	13,5	18,1	15,4

Tabel b3.12: Doorstroom van leerlingen met een havo/vwo-advies in groep 8 in 2010/2011

havo vwo advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
Rotterdam Zuid							
nominaal	128	100,0	96,1				
richting							
vmbo-t				19,5	21,9		
havo				33,6	32,0	26,6	
vwo				22,7	18,8	14,8	10,9
mbo/ho						24,2	60,9
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4	5
			x	13,3	19,5	29,7	18,8
vwo						x	x
havo					x	13,3	11,7
vmbo-t					8,6	10,2	
rest			3,9	10,9	7,8	4,7	9,4
overig Rotterdam							
nominaal	408	99,5	98,5				
richting							
vmbo-t				9,6	7,6		
havo				29,9	31,6	27,7	
vwo				46,6	41,9	34,6	29,7
mbo/ho						6,9	31,1
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4	5
			2,5	7,1	15,7	27,0	28,7
vwo						6,4	11,0
havo					7,1	15,0	17,6
vmbo-t					4,7	5,6	
rest			1,5	6,9	3,2	3,9	10,5

Tabel b3.13: Doorstroom van leerlingen met een vwo-advies in groep 8 in 2010/2011

vwo advies	groep 8	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
Rotterdam Zuid							
nominaal	151	100,0	98,7	69,5	62,9	53,6	46,4
afstroom							
havo				17,2	18,5	14,6	
mbo/ho							21,9
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4	5
				6,6	13,9	25,8	25,2
vwo						11,3	13,2
havo						11,9	11,9
rest		0,0	1,3	6,6	4,6	6,0	6,6
overig Rotterdam							
nominaal	520	99,8	99,2	81,2	75,4	64,0	58,7
afstroom							
havo				9,8	11,9	10,8	
mbo/ho							9,4
vertraagd: in leerjaar			1	2	3	4	5
				4,0	9,0	21,2	25,4
vwo						13,3	17,7
havo						7,3	7,7
rest		0,2	0,8	5,0	3,7	4,0	6,5

Tabel b3.14: Percentage leerlingen groep 8 met advies in 2010/2011 met % diploma op lager, gelijk of hoger niveau na 6 jaar

	Rotterdam Zuid				Overig Rotterdam			
	n	% lager	% gelijk	% hoger	n	% lager	% gelijk	% hoger
Advies								
Praktijkonderwijs	26	x	x	x	41	x	x	x
vmbo bl	250	x	57,6	14,0	300	x	53,7	20,0
vmbo bl of vmbo k	89	x	66,3	x	167	x	68,9	14,4
vmbo k	184	37,0	37,5	8,7	364	20,3	51,4	10,7
vmbo k of vmbo gl/tl	43	x	60,5	x	99	x	76,8	x
vmbo gl/tl	458	28,8	47,4	5,9	804	22,0	56,1	9,8
vmbo gl/tl of havo	150	10,7	73,3	x	320	6,6	83,8	x
havo	197	44,2	35,5	x	565	31,7	45,3	6,2
havo of vwo	128	28,9	43,8	x	408	12,7	63,7	x
vwo	151	23,2	38,4	x	520	19,6	54,6	x

Tabellen bij hoofdstuk 4

Tabel b4.1: Leerlingen in leerjaar 3 van het VO in 2010/2011 en 2011/2012 naar, geslacht en etniciteit

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Cohort 2010/2011	2.089		4.131		6.220	
mannen	1.064	50,9	2.113	51,1	3.177	51,1
vrouwen	1.025	49,1	2.018	48,9	3.043	48,9
autochtoon	516	24,7	1.795	43,5	2.311	37,2
eerste generatie allochtoon	308	14,7	333	8,1	641	10,3
tweede generatie allochtoon	1.265	60,6	2.003	48,5	3.268	52,5
Cohort 2011/2012	2.149		4.351		6.500	
mannen	1.078	50,2	2.177	50,0	3.255	50,1
vrouwen	1.071	49,8	2.174	50,0	3.245	49,9
autochtoon	505	23,5	1.831	42,1	2.336	35,9
eerste generatie allochtoon	303	14,1	356	8,2	659	10,1
tweede generatie allochtoon	1.341	62,4	2.164	49,7	3.505	53,9

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b4.2: Percentage leerlingen uit leerjaar 3 van het VO 2010/2011 en 2011/2012 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar en naar type VO

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011 Rotterdam Zuid	95,9	93,4	89,7	85,7	83,0	80,1	76,4
praktijkonderwijs	96,5	90,4	81,7	78,3	80,0	72,2	68,7
vmbo-basis	95,5	93,5	87,7	83,6	82,2	79,3	75,1
vmbo-kader	95,1	92,0	88,9	85,6	82,5	78,9	76,3
vmbo gemengd / theoretisch	95,6	93,6	91,1	88,7	86,3	84,5	81,2
havo	96,4	94,5	92,7	86,7	82,1	80,3	75,8
vwo	98,0	95,4	92,3	85,7	79,6	76,5	71,4
Cohort 2011/2012 Rotterdam Zuid	96,2	93,4	91,5	89,7	87,4	82,9	
praktijkonderwijs	91,1	85,9	88,9	86,7	84,4	79,3	
vmbo-basis	95,6	93,0	89,6	87,8	85,0	80,8	
vmbo-kader	96,8	91,9	89,4	87,7	88,0	83,0	
vmbo gemengd / theoretisch	96,8	95,5	94,1	92,6	91,7	87,9	
havo	96,9	94,8	93,0	92,4	87,2	82,3	
vwo	96,9	94,7	92,5	88,5	83,2	77,9	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b4.3: Onderwijspositie na 1,2,en 3 schooljaren van leerlingen in leerjaar 3 havo

start			na 1 jaar			na 2 jaar			na drie jaar		
			havo 4	havo 3	vmbo-t	havo 5	havo 4	mbo	hbo	havo 5	mbo
2010/11	Rotterdam Zuid	313	206	38	53	100	120	65	68	98	88
	overig R'dam	829	609	117	77	432	248	80	282	215	145
2011/12	Rotterdam Zuid	325	239	34	38	155	86	54	105	87	70
	overig R'dam	821	640	68	88	438	217	104	290	211	158
in procenten											
2010/11	Rotterdam Zuid	100	65,8	12,1	16,9	31,9	38,3	20,8	21,7	31,3	28,1
	overig R'dam	100	73,5	14,1	9,3	52,1	29,9	9,7	34,0	25,9	17,5
2011/12	Rotterdam Zuid	100	73,5	10,5	11,7	47,7	26,5	16,6	32,3	26,8	21,5
	overig R'dam	100	78,0	8,3	10,7	53,3	26,4	12,7	35,3	25,7	19,2

Tabellen bij hoofdstuk 5

Tabel b5.1: Aandeel jongeren dat in de Rotterdam Zuid blijft wonen

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011	90,7	84,3	79,4	75,4	73,0	70,2	68,5
Pro	92,6	86,6	81,9	77,2	75,8	73,2	73,2
WEC	87,9	80,8	75,8	72,7	68,7	65,7	61,6
Cohort 2011/2012	87,1	82,5	79,3	72,4	68,7	66,8	
Pro	89,9	87,2	82,6	76,1	72,5	71,6	
WEC	84,3	77,8	75,9	68,5	64,8	62,0	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b5.2: Aandeel jongeren dat na uitstroom Pro-WEC verder leert

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011							
Rotterdam Zuid	58,5	52,4	42,7	33,1	26,6	25,8	18,1
Pro	63,8	60,4	50,3	39,6	32,2	29,5	19,5
WEC	50,5	40,4	31,3	23,2	18,2	20,2	16,2
overig Rotterdam	54,4	46,9	35,7	28,2	23,8	19,4	13,9
Pro	59,6	54,5	41,0	32,1	25,0	21,2	16,0
WEC	48,6	38,4	29,7	23,9	22,5	17,4	11,6
Cohort 2010/2011							
Rotterdam Zuid	56,2	54,8	41,5	35,0	26,7	20,3	
Pro	63,3	62,4	49,5	38,5	33,9	22,9	
WEC	49,1	47,2	33,3	31,5	19,4	17,6	
overig Rotterdam	52,2	46,4	35,1	31,3	26,4	19,7	
Pro	55,0	50,5	38,5	33,5	27,5	19,5	
WEC	48,3	40,7	30,3	28,3	24,8	20,0	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabellen bij hoofdstuk 6

Tabel b6.1: Mbo-geëdiplomeerden tot 27 jaar die in schooljaar 2010/2011 een diploma hebben behaald in de bol of bbl naar leerweg, leeftijd en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	1.629		2.488		4.117	
bol-volgtijd	1310		1947		3257	
tot en met 22 jaar	1133	86,5	1697	87,2	2830	86,9
23 tot en met 26 jaar	177	13,5	250	12,8	427	13,1
bbl-volgtijd	319		541		860	
tot en met 22 jaar	209	65,5	354	65,4	563	65,5
23 tot en met 26 jaar	110	34,5	187	34,6	297	34,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.2: Mbo-geëdiplomeerden tot 27 jaar die in schooljaar 2011/2012 een diploma hebben behaald in de bol of bbl naar leerweg, leeftijd en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	1.725		2.549		4.274	
bol-volgtijd	1.430		2.049		3.479	
tot en met 22 jaar	1.253	87,6	1.820	88,8	3.073	88,3
23 tot en met 26 jaar	177	12,4	229	11,2	406	11,7
bbl-volgtijd	295		500		795	
tot en met 22 jaar	184	62,4	342	68,4	526	66,2
23 tot en met 26 jaar	111	37,6	158	31,6	269	33,8

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.3: Percentage mbo-geëdiplomeerden dat in Rotterdam Zuid blijft wonen, naar niveau van mbo-diploma

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011							
niveau 1	88,8	82,0	77,7	76,2	69,4	71,4	72,3
niveau 2	93,7	86,8	82,6	77,9	74,4	72,8	71,1
niveau 3	92,7	85,1	76,3	70,7	68,9	65,2	62,1
niveau 4	88,8	80,5	75,1	70,0	64,3	59,3	55,4
Cohort 2011/2012							
niveau 1	92,7	82,3	80,2	70,6	69,8	65,7	-
niveau 2	90,8	85,3	81,6	77,5	72,0	68,1	-
niveau 3	90,1	83,9	77,8	74,9	71,4	68,1	-
niveau 4	90,2	83,1	76,5	69,9	66,2	63,0	-

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.4: Percentage mbo-gediplomeerden dat in Rotterdam Zuid blijft wonen, naar sector van mbo-diploma

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Cohort 2010/2011							
zorg	88,3	78,7	68,1	64,9	57,4	55,3	51,1
techniek	91,7	86,9	80,7	77,2	73,4	69,3	67,6
economie	92,9	85,1	81,0	75,1	70,8	67,7	65,4
vervoer, transport en logistiek	97,4	86,0	80,7	76,3	71,9	68,4	63,2
welzijn, verzorging	90,5	84,0	77,4	73,1	70,4	68,2	65,5
overig	88,5	79,6	74,8	69,9	64,6	64,2	64,2
Cohort 2011/2012							
zorg	90,5	82,5	78,6	72,2	68,3	65,1	-
techniek	91,9	84,5	75,7	71,2	66,7	64,7	-
economie	90,9	84,9	78,9	75,0	72,1	67,9	-
vervoer, transport en logistiek	84,0	80,0	79,0	73,0	66,0	61,0	-
welzijn, verzorging	90,2	83,7	80,0	74,8	69,9	66,9	-
overig	92,6	84,0	82,4	73,8	72,1	67,2	-

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.5: Arbeidsmarktpositie in de jaren na het behalen van de mbo-diploma, cohort 2010/2011

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	1.629		2.488		4.117	
Na 1 jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	411	25,2	641	25,8	1.052	25,6
werkt 12+ uur	603	37,0	1.063	42,7	1.666	40,5
niet-werkende berbev	83	5,1	100	4,0	183	4,4
anders	532	32,7	684	27,5	1.216	29,5
Na 2 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	344	21,1	519	20,9	863	21,0
werkt 12+ uur	688	42,2	1.219	49,0	1.907	46,3
niet-werkende berbev	136	8,3	143	5,7	279	6,8
anders	461	28,3	607	24,4	1.068	25,9
Na 3 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	287	17,6	465	18,7	752	18,3
werkt 12+ uur	747	45,9	1.192	47,9	1.939	47,1
niet-werkende berbev	154	9,5	218	8,8	372	9,0
anders	441	27,1	613	24,6	1.054	25,6
Na 4 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	243	14,9	395	15,9	638	15,5
werkt 12+ uur	793	48,7	1.266	50,9	2.059	50,0
niet-werkende berbev	212	13,0	265	10,7	477	11,6
anders	381	23,4	562	22,6	943	22,9
Na 5 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	273	16,8	353	14,2	626	15,2
werkt 12+ uur	803	49,3	1.397	56,1	2.200	53,4
niet-werkende berbev	180	11,0	252	10,1	432	10,5
anders	373	22,9	486	19,5	859	20,9
Na 6 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	244	15,0	316	12,7	560	13,6
werkt 12+ uur	881	54,1	1.533	61,6	2.414	58,6
niet-werkende berbev	195	12,0	242	9,7	437	10,6
anders	309	19,0	397	16,0	706	17,1
Na 7 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	174	10,7	242	9,7	416	10,1
werkt 12+ uur	1.004	61,6	1.667	67,0	2.671	64,9
niet-werkende berbev	158	9,7	197	7,9	355	8,6
anders	293	18,0	382	15,4	675	16,4

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.6: Arbeidsmarktpositie in de jaren na het behalen van de mbo-diploma, cohort 2011/2012

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	1.725		2.549		4.274	
Na 1 jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	401	23,2	588	23,1	989	23,1
werkt 12+ uur	626	36,3	1.020	40,0	1.646	38,5
niet-werkende berbev	95	5,5	129	5,1	224	5,2
anders	603	35,0	812	31,9	1.415	33,1
Na 2 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	349	20,2	566	22,2	915	21,4
werkt 12+ uur	678	39,3	1.100	43,2	1.778	41,6
niet-werkende berbev	163	9,4	167	6,6	330	7,7
anders	535	31,0	716	28,1	1.251	29,3
Na 3 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	323	18,7	501	19,7	824	19,3
werkt 12+ uur	730	42,3	1.200	47,1	1.930	45,2
niet-werkende berbev	191	11,1	227	8,9	418	9,8
anders	481	27,9	621	24,4	1.102	25,8
Na 4 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	286	16,6	437	17,1	723	16,9
werkt 12+ uur	832	48,2	1.323	51,9	2.155	50,4
niet-werkende berbev	204	11,8	233	9,1	437	10,2
anders	403	23,4	556	21,8	959	22,4
Na 5 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	259	15,0	376	14,8	635	14,9
werkt 12+ uur	906	52,5	1.469	57,6	2.375	55,6
niet-werkende berbev	210	12,2	232	9,1	442	10,3
anders	350	20,3	472	18,5	822	19,2
Na 6 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	261	15,1	321	12,6	582	13,6
werkt 12+ uur	993	57,6	1.603	62,9	2.596	60,7
niet-werkende berbev	180	10,4	188	7,4	368	8,6
anders	291	16,9	437	17,1	728	17,0
Na 7 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur						
werkt 12+ uur						
niet-werkende berbev						
anders						

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.7: Percentage mbo-gediplomeerden dat meer dan 12 uur per week werkt, naar leerweg, niveau en sector, cohort 2010/2011

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Rotterdam Zuid	37,0	42,2	45,9	48,7	49,3	54,1	61,6
BOL-vt	27,6	34,3	39,2	42,4	42,7	49,3	57,6
BBL-vt	75,5	74,9	73,0	74,3	76,2	73,7	78,1
Zorg	46,8	53,2	58,5	63,8	66,0	57,4	63,8
Techniek	46,2	53,1	58,6	60,3	63,8	70,3	77,2
Economie	39,2	43,5	44,2	49,6	50,6	55,8	62,3
Vervoer, transport en logistiek	64,0	70,2	70,2	69,3	71,1	72,8	80,7
Welzijn, verzorging	26,6	31,8	37,7	38,4	38,4	44,7	51,0
Overig	23,5	27,4	31,4	35,4	31,4	37,2	50,4
Assistentopleiding	18,4	20,4	25,2	30,1	24,8	32,0	41,3
Basisberoepsopleiding	37,2	43,3	43,3	45,3	44,9	50,9	57,5
Vakopleiding	42,2	49,2	54,0	54,3	58,6	62,1	68,9
Middenkader-/specialistenopleiding	40,7	44,6	51,2	56,5	57,8	61,1	69,6
Overig Rotterdam	42,7	49,0	47,9	50,9	56,1	61,6	67,0
BOL-vt	31,7	40,0	40,0	43,2	49,8	56,5	62,9
BBL-vt	82,4	81,5	76,5	78,6	79,1	79,9	81,7
Zorg	59,9	73,7	70,7	72,5	74,9	73,7	75,4
Techniek	56,5	60,3	59,1	62,5	70,0	75,7	78,7
Economie	37,8	43,1	44,6	46,3	52,8	58,2	66,2
Vervoer, transport en logistiek	62,1	69,8	60,9	68,0	66,3	69,2	76,3
Welzijn, verzorging	33,6	40,6	38,5	42,0	46,3	53,1	58,9
Overig	28,3	34,4	35,5	37,7	44,2	51,8	55,1
Assistentopleiding	20,8	24,8	27,0	27,9	33,2	39,4	46,0
Basisberoepsopleiding	42,0	44,9	42,9	45,7	48,3	54,3	61,4
Vakopleiding	52,5	59,9	57,8	60,6	66,7	68,0	72,6
Middenkader-/specialistenopleiding	42,3	51,8	51,5	55,4	62,7	70,5	74,4

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.8: Percentage mbo-gediplomeerden dat meer dan 12 uur per week werkt, naar leerweg, niveau en sector, cohort 2011/2012

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	na 7 jaar
Rotterdam Zuid	36,3	39,3	42,3	48,2	52,5	57,6	-
BOL-vt	27,5	31,4	35,5	42,4	47,9	53,4	-
BBL-vt	79,0	77,6	75,3	76,3	74,9	78,0	-
Zorg	61,9	53,2	58,7	62,7	62,7	61,9	-
Techniek	48,9	53,1	53,7	62,1	66,7	70,6	-
Economie	32,9	35,0	37,3	45,1	50,5	56,5	-
Vervoer, transport en logistiek	61,0	65,0	74,0	73,0	72,0	77,0	-
Welzijn, verzorging	27,3	31,2	34,5	41,0	46,6	51,7	-
Overig	20,1	27,5	30,7	32,4	36,1	43,4	-
Assistentopleiding	17,7	19,4	28,2	27,4	31,5	38,7	-
Basisberoepsopleiding	33,1	39,2	36,7	46,4	50,7	55,5	-
Vakopleiding	48,2	48,0	48,7	54,6	57,0	60,8	-
Middenkader-/specialistenopleiding	39,3	42,1	51,1	55,8	62,0	67,3	-
Overig Rotterdam	40,0	43,2	47,1	51,9	57,6	62,9	-
BOL-vt	30,2	34,7	39,8	45,0	52,4	58,1	-
BBL-vt	80,2	77,8	76,8	80,0	79,0	82,6	-
Zorg	54,7	56,0	59,7	56,6	67,9	64,2	-
Techniek	47,1	52,7	59,8	64,2	70,4	76,5	-
Economie	36,4	36,1	38,9	46,0	50,7	57,8	-
Vervoer, transport en logistiek	59,5	65,2	66,2	67,6	71,0	76,7	-
Welzijn, verzorging	31,2	34,1	38,4	43,6	52,8	56,2	-
Overig	32,1	39,2	41,9	47,3	47,0	54,1	-
Assistentopleiding	20,4	23,8	29,8	32,5	37,0	43,0	-
Basisberoepsopleiding	41,5	44,0	45,5	50,5	53,4	60,1	-
Vakopleiding	45,3	47,5	50,8	54,8	61,3	64,6	-
Middenkader-/specialistenopleiding	41,0	45,3	51,4	57,3	65,7	70,6	-

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Tabel b6.9: Doorstuderen één jaar na het behalen van een mbo diploma, niveau van de vervolgopleiding, cohort 2010/2011

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
niveau 1						
hoger niveau	141	68,4	155	68,6	296	68,5
niveau 2						
gelijk niveau	48	8,4	75	9,0	123	8,7
hoger niveau	352	61,8	502	60,0	854	60,7
niveau 3						
gelijk niveau	33	8,3	52	8,6	85	8,5
hoger niveau	186	47,0	264	43,6	450	44,9
niveau 4						
gelijk niveau	36	7,9	45	5,5	81	6,3
hoger niveau	229	50,1	381	46,5	610	47,8

Tabel b6.10: Doorstuderen één jaar na het behalen van een mbo diploma, niveau van de vervolgopleiding, cohort 2011/2012

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
niveau 1						
hoger niveau	184	74,2	198	74,7	382	74,5
niveau 2						
gelijk niveau	46	7,8	77	9,2	123	8,6
hoger niveau	342	58,4	478	57,0	820	57,5
niveau 3						
gelijk niveau	34	8,0	50	8,5	84	8,3
hoger niveau	215	50,8	290	49,1	505	49,8
niveau 4						
gelijk niveau	33	7,1	66	7,7	99	7,5
hoger niveau	209	44,7	392	45,9	601	45,5

Tabel b6.11: Niveau van de hoogste behaalde diploma in de vijf jaren na het halen van het mbo-diploma, cohort 2010/2011

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
	1.629		2.488		4.117	
MBO - niveau 1	x	x	x	x	x	x
MBO - niveau 2	101	6,2	114	4,6	215	5,2
MBO - niveau 3	177	10,9	262	10,5	439	10,7
MBO - niveau 4	195	12,0	272	10,9	467	11,3
HBO - propedeusediploma	118	7,2	198	8,0	316	7,7
HBO - diploma associate degree	x	x	x	x	x	x
HBO - bachelor-diploma	71	4,4	163	6,6	234	5,7
HBO - master-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-propedeuse-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-bachelor-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-master-diploma	x	x	x	x	x	x

*Aantallen kleiner dan tien zijn vervangen door een 'x'

Tabel b6.12: Niveau van de hoogste behaalde diploma in de vijf jaren na het halen van het mbo-diploma, cohort 2011/2012

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
	1.725		2.549		4.274	
assistentopleiding	x	x	x	x	x	x
basisberoepsopleiding	109	6,3	124	4,9	233	5,5
vakopleiding	213	12,3	281	11,0	494	11,6
middenkader-/specialistenopleiding	200	11,6	290	11,4	490	11,5
HBO - propedeusediploma	103	6,0	189	7,4	292	6,8
HBO - diploma associate degree	x	x	x	x	x	x
HBO - bachelor-diploma	60	3,5	139	5,5	199	4,7
HBO - master-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-propedeuse-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-bachelor-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-master-diploma	x	x	x	x	x	x

*Aantallen kleiner dan tien zijn vervangen door een 'x'

